

”Läskinlappaaja-cowboy ratsastaa pinkkipistelouksulla auringonlaskuun”

Nimien kääntäminen neljän Roald Dahlin
lastenkirjan ranskannoksissa ja
suomennoksissa

Maria Lindberg

Pro Gradu-tutkielma

Turun yliopisto

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Monikielisen käännösviestinnän tutkinto-ohjelma, ranska

Toukokuu 2021

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

LINDBERG, MARIA: ”*Läskinlappaaja-cowboy ratsastaa pinkkipistelouksella auringonlaskuun*” Nimien neljän Roald Dahlin lastenkirjan suomennoksissa ja ranskannoksissa

Tutkielma, 64s., liitesivu: ranskankielinen lyhennelmä, 8.s

Ranska, Monikielisen käännösviestinnän tutkinto-ohjelma

Toukokuu 2021

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen sitä, millä tavalla neljässä Roald Dahlin lastenkirjassa esiintyvät nimet on käännetty suomeksi ja ranskaksi. Romaanit, jotka tutkimukseen olen valinnut ovat *Matilda*, *James and the Giant Peach*, *The BFG* ja *Charlie and The Chocolate Factory*. Olen valinnut tutkimukseeni näiden teosten suomennokset ja ranskannokset. Teoksissa esiintyvä nimistö on abstraktia ja nimistä monet ovat Roald Dahlin itse keksimiä, minkä vuoksi tämän tutkimuksen motiivina on tarkastella sitä, millä tavalla nimistö, jolle ei löydy suoria käännösvastineita, on käännetty. Tutkimusmetodini on vertaileva käännösanalyysi.

Aineistoni on laaja; se koostuu mainitsemistani neljästä Roald Dahlin romaanista ja niissä esiintyvistä nimistä, joista tutkimusaineistossa on 358 kappaletta. Taustakirjallisuutena on Roald Dahlia käsittelevää elämäkertakirjallisuutta, sekä nimiin ja nimien tutkimiseen ja kääntämiseen liittyvää kirjallisuutta. Vertailevan käännösanalyysin pohjana käytän Agafonovin (2016) ja Bertrand-Meyerin (2013) esittämiä etunimien käännösstrategioita. Tutkimuskysymykseni on , minkälaisia käännösratkaisuja suomentajat ja ranskantajat ovat tehneet kääntäessään nimiä. Analyysini perusteella suomentajat ja ranskantajat ovat käyttäneet strategioina poistoa, korvaamista, käännöslainaa, foneettisesti lähdekielistä nimeä vastaavaa käännöstä sekä konnotaation tasolla kääntämistä.

Pro gradu- tutkielmani tutkimusvaiheen toteutin analysoimalla jokaisen tutkimukseen valitsemani nimen suomennokseen tai ranskannokseen käytettyä käännösstrategiaa ja pyrkimällä perustelemaan semanttisin keinoin sekä aineiston joidenkin kääntäjien haastattelujen avulla sen, miksi kutakin käännösstrategiaa on käytetty. Apuna minun oli mahdollista käyttää suomentajista kolmen haastatteluja. Tutkimukseni toteutukseen kuului myös suomennoksista ja ranskannoksista saamieni tulosten keskinäinen vertaileminen..

Keskeisimmät johtopäätökseni olivat, että aineistooni kuuluvien teosten suomentajat ja ranskantajat ovat kääntäneet teoksissa esiintyviä nimiä tiettyjen käännösstrategioiden puitteissa, mutta kuitenkin luovasti, sillä kuten voi todeta, luovuus ei aina tarkoita sitä, että toimisi ainoastaan mielikuvituksen varassa. Toinen keskeinen johtopäätökseni on se, että suomentajat ja ranskantajat ovat tehneet teoksissa esiintyviä nimiä kääntäessään keskenään samanlaisia ratkaisuja sekä huomioineet kulttuurisen kontekstin nimiä kääntäessään.

Asiasanat: lastenkirjallisuus, nimien kääntäminen, Roald Dahl

Sisällys

1.	Johdanto	3
1.1.	Roald Dahl kirjailijana.....	3
1.2..	Dahlin teokset	3
1.3..	Dahlin teosten nimistö	4
2.	Nimi	5
2.1	Nimen käsitteen määrittely.....	5
2.2	Nimen luokittelukategoriat.....	5
2.3	Kirjallisuusnimistön erityispiirteet.....	8
2.4	Nimien tehtävät kaunokirjallisissa teoksissa.....	9
2.5	Nimien kääntäminen.....	10
2.6	Aikaisempi tutkimus nimien kääntämisestä	12
3.	Aineistoon kuuluvat teokset.....	14
3.1	The BFG.....	14
3.2	Charlie and the chocolate factory.....	15
3.3	James and the giant peach.....	16
3.4	Matilda.....	17
4.	Analyysi: nimien käännökset Dahlin suomennoksissa ja ranskannoksissa	18
4.1.1	Jaakko ja jättipersikka.....	18
4.1.2	Jali ja suklaatehdas.....	24
4.1.3	Iso Kiltti Jätti.....	30
4.1.4	Matildan suomennos.....	34
4.1.5	Suomentajien tekemien ratkaisujen vertailu.....	39
4.1.6	Charlie et la chocolaterie.....	40
4.1.7	Le BGG.....	45

4.1.8	James et la grosse pêche.....	51
4.1.9	Matildan ranskannos.....	57
4.1.9.1	Ranskantajien tekemien käännösratkaisujen vertailua.....	62
5.	Käännösratkaisujen vertailu.....	62
5.1	Suomentajien ja ranskantajien käännösratkaisujen vertailu.....	62
6.	Päätäntö.....	63
	Lähteet.....	65

Ranskankielinen lyhennelmä

1. Johdanto

Olen kiinnostunut Roald Dahlin romaaneissa esiintyvistä nimistä niiden abstraktiuden ja omaperäisyyden takia. Tämän vuoksi valitsin pro gradu -tutkielmani aiheeksi nimien kääntämisen Roald Dahlin romaanien *James and the Giant Peach*, *Matilda*, *Charlie and the Chocolate Factory* sekä *The BFG* ranskannoksissa ja suomennoksissa. Valitsin nämä lapsille suunnatut teokset pro gradu -tutkielmani aineistoksi, koska niissä nimistöä on erityisen paljon. Tutkimukseni kieliksi valitsin ranskan ja suomen, sillä olen ranskan kielen pääaineopiskelija.

Pro gradu -tutkielmani tutkimuskysymykset ovat: millä tavalla suomentajat ja ranskantajat ovat kääntäneet Roald Dahlin teosten nimistöä? Miten suomentajien ja ranskantajien tekemät ratkaisut eroavat toisistaan? Tutkimuskysymyksistä pääasiallinen on se, millä tavalla Roald Dahlin teosten nimistöä on käännetty. Tutkimusmetodini on määrällinen ja vertaileva. Selvitän keräämäni nimiaineiston perusteella, millä tavalla suomentajat ja ranskantajat ovat kääntäneet teosten nimistöä. Lisäksi vertailen suomentajien ja ranskantajien tekemiä käänösratkaisuja keskenään. Vertailun pohjana käytän Agafonovin (2006) ja Bertrand-Meyerin (2013) esittämiä etunimien käänösstrategioita. Aineistonani ovat edellä mainitsemisani teoksissa esiintyvät nimet. Olen kerännyt niitä tutkimukseen 358 kappaletta.

Tutkielmani rakenne on seuraavanlainen: Ensimmäisessä luvussa käsittelen Roald Dahlin kirjailijanuraa ja tarkastelen hänen kirjallisuutensa tyypillisiä piirteitä sekä hänen teoksissaan esiintyvää nimistöä. Toisessa luvussa käsittelen nimiä ja niiden kääntämistä. Aineiston esittelemisen jälkeen määrittelen etunimen käsitteen ja tarkastelen sen kääntämisen strategioita. Lopuksi analysoin aineistoni ja teen siitä johtopäätökset.

1.1. Roald Dahl kirjailijana

Roald Dahl syntyi 13. syyskuuta 1916 Llandafissa, Englannissa. Hän aloitti kirjailijan uransa vuonna 1946. 1950 ja 1960-luvuilla hän kirjoitti tv-käsikirjoituksia ja näytelmiä, sekä julkaisi teoksen *James and the Giant Peach*. (Wikipedia 2020, Way out, sähköinen lähde)

1970 ja 1980-luvulla Dahl kirjoitti kaunokirjallisia teoksia, kuten teokset *Charlie and the Chocolate Factory* (1970), *Matilda* (1988), *The BFG* (1982), *The Witches* (1983) sekä *George's marvelous*

medicine (1981). Dahlin viimeinen teos oli vuonna 1990 ilmestynyt *Esio Trot*. Teos *Minpins* ilmestyi postuumisti Dahlin kuoleman jälkeen vuonna 1991. Dahl kuoli 23. marraskuuta 1991 (Roald Dahl, internetsivu, sähköinen lähde).

1.2. Dahlin teokset

Roald Dahlin teoksille on tyypillistä makaaberius (Coutant-Defer–Biehler 2016: 20). Dahl luo makaaberien elementtien avulla teoksiinsa jännitettä, yllättäviä juonenkäänteitä sekä surrealistisuutta. Esimerkiksi teoksen *James And The Giant Peach* alussa sarvikuono syö James Henri Trotterin vanhemmat (Dahl 1961: 1) Makaaberiuuden lisäksi väkivalta on tyypillistä Dahlin teoksille: norminvastaisesta käytöksestä rankaistaan julmasti (Coutant-Defer–Biehler 2016: 1). Väkivaltaa esiintyy esimerkiksi teoksessa *Charlie and the Chocolate Factory*, jonka puolivälissä norminvastaisesti käyttäytyvä tyttö muuttuu mustikaksi ja viedään mehustushuoneeseen (Dahl 1964: 87). Samassa teoksessa toinen, myös norminvastaisesti käyttäytyvä tyttö, putoaa jätekuiluun, koska on useista huomautuksista huolimatta rikkonut suklaatehtaan sääntöjä (Dahl 1964: 142).

Makaaberiuuden ja väkivaltaisuuden lisäksi Dahlin teoksissa on viittauksia rasismiin. Esimerkiksi *Charlie and the Chocolate Factory* -teoksessa esiintyvät, suklaatehtaalla työskentelevät *Oompaloompas* -hahmot on kuvattu keskenään identtisinä: Tropiikista kotoisin olevat *Oompaloompat* ovat kaikki pieniä, ruskeita ja puhekyvyttömiä (Dahl 1964: 94).

Temaattisten teiden lisäksi Dahlin teoksissa myös ajatusmaailma on yhteneväistä: polarisaatio hyvien ja pahojen välillä on jyrkkä, minkä lisäksi aikuisten toiminta on kritiikin kohteena ja aikuisia vastaan hyökätään näiden yrittäessä rajoittaa lasten toimintaa. (West 1990: 115–116). Esimerkiksi teoksessa *James And The Giant Peach* James Henry Trotteria kohtaan ilkeät ja määräilevät tädit *Sponge* ja *Spikey* litistyvät talon kokoisen persikan alle (Dahl 1961: 58). Teoksessa Matilda rehtori Trunchbull joutuu oppilaiden nöyryyttämäksi (Dahl 1983: 13).

Myös koomisuus on tyypillistä Dahlin teoksille. Dahl luo teoksiinsa koomisuutta nimeämällä hahmoja esimerkiksi näiden luonteenpiirteiden mukaan: Esimerkiksi nimi *Augustus Gloop* kuvaa lihavaa hahmoa ja *Mike Teavee* television katselusta riippuvuuden kehittänyttä poikaa (Dahl 1964: 25,34). Nimet *Sponge* ja *Spikey* kuvaavat epämiellyttävällä tavalla käyttäytyviä hahmoja (Dahl 1961: 11). Dahl luo teostensa kieleen koomisuutta myös yhdistämällä kontekstuaalisesti toisiinsa kuulumattomia sanoja. Tästä ovat esimerkkinä jättiläisten nimet *Fleishlumpeater*, *Bonecruncher*, *Meatdripper*, *Childchewer* sekä *Butcher Boy* (Trisnowati 2018: 534.) Dahl luo koomisuutta myös sanojen merkitystä muuttamalla, josta esimerkkinä on sanan *bones* muuntaminen sanaksi *groans* lauseessa *Nothing but skin and bones* (Cheetham 2015: 93–100, 102–105, 107–108).

1.3. Dahlin teosten nimistö

Roald Dahlin teoksissa nimistölle on tyypillistä se, että nimillä on jokin viesti kuten sanaleikki Dahl's Chickens. Dahlin teoksissa esiintyvä nimistö on jaettavissa kahteen ryhmään nimistön tyypin mukaan: hänen mukaansa Dahlin teoksissa esiintyy jokapäiväisessä käytössä olevia nimiä sekä Dahlin itsensä keksimiä, semanttista merkitystä kantavia nimiä. Tällaiset nimet ovat usein Dahlin itse keksimiä, ja antavat hyvin suoraan vihjeen siitä, minkälainen hahmo on kyseessä (Wirnitzer 2008: 130.) Esimerkki tällaisesta nimestä on teoksessa *Matilda*, jossa *Matildan* vanhempien sukunimi on *Wormwood*. Sukunimen tarkoitus on kuvata tässä sitä, että Matildan vanhemmat ovat kuin 'sisältä lahoa puuta': heidän elämänsä näyttää ulospäin kunnolliselta, mutta heistä huomaa jo nopealla tarkastelulla, että he ovat tyhmiä, pinnallisia ja itsekeskeisiä (Lang 2009: 70). Dahlin teoksissa esiintyvä nimistö voi olla myös hahmon toimintaan perustuvaa (Alsina 2012: 149). Matildan perheen sukunimi *Wormwood* voi kuvata myös Matildan isän epärehellistä toimintaa romuautojen myyjänä: Hän osaa peitellä toimintansa epärehellisyyttä, mutta todellisuudessa huijaa asiakkaitaan. Esimerkki tällä tavalla nimetyistä hahmoista on myös teoksessa *The BFG*. Teoksessa esiintyvät jättiläisten nimet *Bonecruncher*, *Maidmasher*, *Bloodbottler* ja *Butcher boy* edustavat myös Dahlin teoksille tyypillistä nimistöä: nimistä jokainen liittyy jollakin tavalla syömiseen tai väkivallan tekemiseen, mikä antaa välittömän vihjeen siitä, että kyseessä ovat ihmisiä syövät jättiläiset. Nimet ovat kuitenkin selkeästi liioiteltuja ja karnevaalimaisia, mikä antaa nimiä edustaville hahmoille mustaa huumoria (Alsina 2012: 428).

Alakouluikäisille lukijoille suunnattu teos *The Witches* on Fischerin mukaan esimerkki siitä, että Dahlin teosten nimistö voi luonteenpiirteiden ohella perustua myös hahmon tai asian ulkomuotoon ja puhetyyliin: Tästä ovat esimerkkinä teoksessa esiintyvien noitien nimet kuten *The Grand High Witch*. (Alsina 2012: 149).

Varhaisnuorille suunnatun teoksen *Charlie and the Great Glass Elevator* nimistö osoittaa, että Dahlin teosten nimistö voi perustua myös homonyymeihin eli samaa tarkoittaviin sanoihin: hän on muodostanut teoksen nimistöä muistuttamaan läheisesti jotakin toista sanaa tai lausetta. Tästä on esimerkkinä teoksessa esiintyvän venäjän presidentin nimi *Yugetov*, joka muistuttaa englanninkielistä huudahdusta 'You, get off' ja kuvaa siten humoristisen kaksijakoisesti Yhdysvaltain ja Venäjän presidenttien välistä suhdetta (Trisnowati 2008: 6). Tämän kappaleen perusteella on mahdollista sanoa, että Dahl nimeää fiktiivisten teostensa hahmoja ja asioita hahmo edellä. Tämä tarkoittaa sitä, että hän on rakentanut nimen siten, että nimi kuvastaisi mahdollisimman tarkasti kyseessä olevan ilmiön ominaispiirteitä tai hahmon persoonaa (Lang 2009: 199).

2. Nimi

2.1 Nimen käsitteen määrittelyminen

Kahdessa seuraavassa luvussa määrittelen nimen käsitteen. Olen valinnut taustateoriaksi Michel Ballardin teoksen *Le nom propre en traduction* nämä näkökulmat huomioiden.

Käsite ”*nimi*” on ollut olemassa satoja vuosia (Ballard 2001: 15, 17–19, 23, 25, 49–51). Nimi tarkoittaa esimerkiksi ihmisen nimeä, kuten *Maria* tai jonkin tuotemerkin nimeä kuten *Auran sinappi*. Siten nimi on substantiivien luokkaan kuuluva kieliopillinen suku (Nieminen et al.1988: 64.) Nimi voi viitata joko spesifiin tarkoitteeseen, kuten *siskoon* perheenjäsenen nimenä, tai *Siskoon* erisnimenä (Nieminen et al.1988: 64). Toisin sanoen nimi tuo abstraktin käsitteen konkreettiseksi yleisellä tai spesifillä tasolla (Van Lagendonck 2008: 6–7). Näin ollen nimi on merkityksiä kantava yksikkö (Lecuit, Maurel 2011: 122). Nimen kantamat merkitykset voivat selvitä välillisesti tekstinulkoisten kulttuuriviittausten kautta (Dongen 2012: 6–7). Tekstinulkoiset kulttuuriviittaukset tarkoittavat sitä kontekstia, joka antaa nimelle sisällön (Tokola 1997: 7,11). Esimerkiksi *Aino* voi tietyssä kontekstissa olla tietyn jäätelön tuotenimi, kun toisessa kontekstissa *Aino* on erisnimi tai jalkinamerkki.

2.2 Nimien luokittelukategoriat

Käsite ”nimi” voidaan luokitella useaan kategoriaan. Näistä ensimmäisen muodostavat *erisnimi*, kuten ihmisen etunimi ja *yleisnimi*, kuten kuukauden nimi. Nimien luokittelukategorioista toisen muodostavat *universaalit nimet*, eli useissa maissa samantapaisesti äännettävät ja useaan tarkoitteeseen viittaavat nimet, kuten *Sofia*, joka viittaa joko *erisnimeen*, *filosofiseen käsitteeseen* tai *Bulgarian pääkaupungin* nimeen (Van Lagendonck 2008: 6.) Universaali nimi voi olla myös ainoastaan tietyn kielen sisäinen, kuten nimi *Lahja*, joka voi viitata sekä spesifiin henkilöön, että juhlapäivinä annettuihin lahjoihin (Ballard 1993: 15, 17–19, 23, 25, 49–51).

Kolmas nimien luokittelukategoria on *liikanimi*. *Liikanimi* voi olla ihmiselle ulkonäön tai luonteen perusteella annettu kutsumanimi tai lemmikkieläimelle annettu hellittelynimi (Batanina 2020: 15.) Neljännen luokittelukategorian muodostavat *yleis- ja erisnimien yhdistelmät*, kuten *Turun seudun musiikkiopisto*, sekä tieteelliseen luokitteluun tarkoitettut nimet (Lecuit, Maurel 2011: 123) Tällaisia ovat esimerkiksi *Octodon* tietyn jyrsijälahkon nimenä (Wikipedia, octodon degus, sähköinen lähde). Viides nimet, sekä *infrastruktuurinimet* eli ihmisen rakentamaan ympäristöön viittaavat nimet ja luontanimet kuten luonnonsuojelualueille annetut nimet (Back 2014: 15–17). Kulttuuriin ja infrastruktuuriin viittaavat nimet muodostavat osittain keskenään päällekkäisen kategorian

(Kankaanpää et al 2017: 47–51). Nimien kuudes luokittelukategoria ovat erilaiset *arvonimet*, kuten *Amiraali* tai *Herttua*. *Arvonimet* ovat nimien kategorioista sekä luokittelun että käytön tasolla tarkkarajaisin ryhmä huolimatta siitä, että on olemassa myös muita arvonimiä, joita ei käytetä puhuteltaessa ja jotka liittyvät henkilön ammattiasemaan tms.

Seitsemäs luokittelukategoria on henkilön mikrokulttuuriin liittävä perheen, suvun tai heimon nimi. Tällainen voi olla esimerkiksi *Jeesuksen* sukunimi *Nasaretilainen* (Kankaanpää et al. 2017: 53).

TAULUKKO 1. Nimien luokittelukategoriat (Kankaanpää et al. 2017: 53)

Kategoria	Selitys	esimerkki
Yleisnimi	Nimi, joka viittaa abstraktiin käsitteeseen.	Eläinlahkon nimi, kuten Kissaeläimet
Erisnimi	Nimi, joka kuvaa spesifiä henkilöä	Matti
Liikanimi	Kutsumanimi tai hellittelynimi	Otso Mesikämmen
Perheen, suvun tai heimon nimi	Nimi, jonka kohde on saanut perintönä syntyessään	Mattsson.
Universaali nimi	Monta asiaa tarkoittava, kaikkialla maailmassa samalla tavoin kirjoitettava ja lausuttava nimi.	Sofia
Infrastruktuurinimi	Ihmisen luomaan ympäristöön viittaava nimi	D'Enfer Rochereau - metroasema
Kulttuurinimi	Museoiden tai patsaiden nimet	Kolmen sepän patsas
Luontonimi	luonnonsuojelualueen nimi	Katariinanlaakso
arvonimi	Osoittaa korkean aseman	Amiraali
Kansallisuusnimi	Heimon, kielen tai maan nimi	Tigrinya

2.3 Kirjallisuusnimistön erityispiirteet

Kaunokirjallisissa teoksissa esiintyvillä nimillä saattaa olla piirteitä todellisessa elämässä käytössä olevista nimistä, mutta kokonaisuudessaan kaunokirjallisissa teoksissa esiintyvä nimistö on hyvin erilaista kuin todellisessa elämässä käytössä oleva nimistö. Todellisessa elämässä käytössä olevan nimen tarkoituksena on kuvata asiaa tai henkilöä, mistä muodostuu sille hyvin tarkkaan rajattu tehtävä. Kaunokirjallisessa teoksessa nimellä voi kuitenkin olla monia muitakin tarkoituksia johtuen siitä, että kaunokirjallisen teoksen kontekstissa nimi viittaa fiktiiviseen hahmoon, jota ei voi kuvailla samaan tapaan kuin todellista henkilöä (Bertills 2003: 394). Todellisessa elämässä käytössä olevia ja fiktiivisiä nimiä erottavia tekijöitä ovat myös esimerkiksi ajan vaikutus nimeen: Toisin kuin todellisessa elämässä, tarinassa uusia nimiä ei synny, vaan nimet pysyvät vuosisatojen kuluessa samankaltaisina. Kaunokirjallisissa teoksissa ei myöskään yksittäisen teoksen sisällä ole keskenään samannimisiä hahmoja (Uusitalo 2018: 8–9).

Kirjallisissa teoksissa esiintyvät nimet eroavat todellisessa maailmassa käytössä olevista nimistä myös siinä, että kirjallisissa teoksissa esiintyvät nimet ovat valikoituneet järjestelmällisesti kirjailijan päättämänä, eivätkä sattumanvaraisesti, kuten todellisessa elämässä käytössä olevat nimet. Toisin sanottuna teoksessa esiintyy esimerkiksi saman nimisiä hahmoja ainoastaan, mikäli kirjailija niin päättää (Ainiala et al. 2008: 104–105.) Todellisessa elämässä tiettyä nimeä edustavaa henkilöä puhutellaan toistuvasti suunnilleen samalla tavalla, eli samasta henkilöstä käytetään ainoastaan yhtä kutsumanimeä ja mahdollista liikanimeä. Toisin sanoen todellisessa elämässä nimi on siis käsitteenä vakio. Kaunokirjallisissa teoksissa näin ei kuitenkaan ole, vaan samasta hahmosta voidaan käyttää monenlaisia nimiä (Ainiala et al. 2008: 104–105.) Esimerkiksi teoksessa *Matilda* rehtori *Trunchbull* on kontekstista riippuen joko *neiti Trunchbull*, *Pimeyden prinssi* tai *Raivoisa lohikäärme* (Dahl 1983: 109). Oman arvioni mukaan tämä saattaa olla narraation keino, jonka tarkoituksena on esitellä lukijalle saman hahmon eri piirteet.

2.4. Nimien tehtävät kaunokirjallisissa teoksissa

Nimillä on merkittäviä rooli kaunokirjallisissa teoksissa: ne yksilöivät hahmon ja kertovat tämän ominaisuuksista: hänen ammatistaan, iästään sekä asemastaan yhteisössä (Vaarnasto-Vetter, 2007: 45–48). Nimet tuovat kontekstia myös teoksen kirjoittamisajankohdasta (Vilen 2007: 3–6). Nimien tehtävät kaunokirjallisissa teoksissa voidaan määritellä kuitenkin myös spesifimmän funktion kautta. Niiden tehtävänä voi olla positiivisten tai negatiivisten tunteiden herättäminen tai teoksessa esiintyvän ryhmittymän tai aatteen nimenä toimiminen (Käpynen 2014: 4–7.) Ne voivat myös toimia hahmojen välisten yhteyksien, kuten perhesuhteiden osoittajina (Lungu-Badea 2011: 6768).

2.5. Nimien kääntäminen

Ilmiönä nimien kääntäminen ei ole muusta kääntämisestä irrallinen, vaan myös siihen liittyy skopoksen selvittäminen sekä ratkaisujen etsiminen ja toteuttaminen (Vilen 2009: 12). Kääntäessään nimiä kääntäjä voi käyttää apunaan erilaisia strategioita (Vaarnasto-Vetter 2007: 49). Nimien kääntämisen päästrategioita voidaan nykykääntämisessä eritellä seitsemän, mutta niiden määrä riippuu kuitenkin kääntäjistä. Nimien kääntämiseen on toisin sanoen olemassa yhtä paljon tapoja kuin on kääntäjiäkin, eikä siksi ole olemassa spesifiä vastausta sille, kuinka monta nimien käänösstrategiaa on olemassa. Jos nimien käänösstrategiat luokitellaan seitsemään, ensimmäinen strategia on *siirtäminen* (Hermans 1988: 11–24.) Tämä strategia toimii ainoastaan tapauksissa, joissa on kyseessä riittävän hyvin lähdekielisen nimen tunnelman välittävä, tarinan kannalta vähämerkityksinen tai hyvin paljon kulttuurista kontekstia sisältävä ja siten vaikeasti muutettavissa oleva nimi (Vaarnasto-Vetter 2007: 50).

Toinen strategia on *korvaaminen* (Alander 2013: 21–22). Korvaaminen toimii esimerkiksi tapauksissa, joissa nimen merkitys on vaikeasti välitettävissä lähde- ja kohdekielisten segmenttien eriävän määrän vuoksi (Vaarnasto-Vetter 2007: 50). Korvaaminen voi tarkoittaa esimerkiksi nimen korvaamista jollakin sen kansainvälisellä vastineella: esimerkiksi nimi *Turku* voidaan korvata nimellä *Lontoo* tai nimi *Matti* nimellä *James* (Hermans 1988: 11–24). Nimi voidaan myös muuttaa täysin tunnistamattomaksi.

Kolmas strategia on *osittainen poisto* (Hermans 1988: 11–14). Poisto toimii tarinan kannalta vähämerkityksisen tai kulttuurille spesifiä, vaikeasti käännettävää kontekstia sisältävien nimien tapauksessa. Poisto voidaan toteuttaa osittaisena tai kokonaan, minkä lisäksi poistetun nimen yhteyteen voidaan lisätä selitys (Ahanidzadeh 2012: 62, 64.)

Neljäs strategia on lähdekielistä nimeä *äänteellisesti mukaileva* käänös (Agnieszka 2017: 35). Tämä tarjoaa kohdekieliselle lukijalle mahdollisuuden ääntää nimi samalla tavalla kuin lähdekielinen lukija, sekä välittää nimen merkityksen kohdekieleltä lähdekieleen foneettisesti. Esimerkki lähdekielistä nimeä foneettisesti vastaavan nimen valitsemisesta käänökseksi on nimen *Willy Wonka* suomennos *Vili Vonkka* (Leppihalme 1997: 78–79).

Viides nimien kääntämisen strategia on *translitteraatio*, jota käytetään käännettäessä nimeä kirjoitusjärjestelmästä toiseen, kuten vaikka kreikasta japaniksi (Agafonov et al. 2006: 8). Translitteraatio voidaan toteuttaa kirjainmerkki kerrallaan tapauksissa, joissa lähde- ja kohdekielisiä segmenttejä on yhtä paljon (Bertrand, Meyer 2013: 49). Tapauksissa, joissa lähde- ja kohdekielisten segmenttien määrät eroavat toisistaan, nimen merkitys saattaisi muuttua kääntäessä kirjainmerkki

kerrallaan. Tämän vuoksi lähde- ja kohdekielisten segmenttien määrän erotessa toisistaan translitteraatio on toteutettava tavuyksikkö kerrallaan (Bertrand, Meyer 2013: 49).

Kuudes strategia on *inkrementalisaatio*. Inkrementalisaatiota käytetään tilanteissa, joissa lähdekielen kulttuuri on kohdekielisille puhujille tuntematon ja sisältää piirteitä, joita kohdekieliset lukijat eivät ymmärtäisi ilman selitystä. Inkrementalisaatio toteutetaan kääntämällä nimi suoraan ja lisäämällä selitys alaindeksiin tai tekstin yhteyteen. Seitsemäs strategia on *kotouttaminen*, eli nimen muuttaminen kohdekulttuuria vastaavaksi (Agafonov et al. 2006: 7).

TAULUKKO 2. Kahdeksan nimien käännösstrategiaa Agafonov et al. (2016: 8) mukaan

Strategia	selitys	esimerkki
Nimen jättäminen pois käännöksestä	kerronnan kannalta epäolennaista nimeä ei käännetä	Arvonimen <i>King of Sweden</i> poisto (Dahl 2002: 228).
Nimen korvaaminen jollain toisella nimellä	Nimi korvataan jollakin toisella nimellä.	Nimen <i>Mary</i> korvaaminen nimellä <i>Albert</i> (Dahl 2002: 167).
Pidennyksen tekeminen nimeen	Lähdekielisen nimen ollessa kohdekielistä nimeä lyhyempi kohdekieliseen nimeen lisätään segmenttejä.	Nimen <i>Beauregarde</i> ranskannos <i>Beauregard</i> (Dahl 2007: 136)
Lisääminen tai poisto johonkin nimen osaan	Nimen kohdekielisen käännösehdotuksen eri pituinen kuin lähdekielinen nimi, kääntäjä lisää siihen tai poistaa siitä segmenttejä.	Arvonimen <i>Royal Dream-Blower</i> suomennos, pidennys <i>Suomen kansan virallinen unienpuhaltaja</i> (Dahl 2002: 229)
Lähdekielistä nimeä äänteellisesti mukaileva käännös	Nimelle etsitään kohdekielistä nimeä äänteellisesti muistuttava käännös.	Nimen <i>Willy Wonka</i> suomennos <i>Vili Vonkka</i> (Dahl 2019: 36)
Lainaus	Kohdekielinen nimi lainataan lähdetekstiin sellaisenaan.	Nimen <i>Cornelia Prinzmetel</i> ranskannos <i>Cornelia Prinzmetel</i> . (Dahl 2007: 51)
Kääntäminen konnotaation tasolla	Käännökseksi valitaan nimen ylä- tai alakäsite	nimen <i>Biddy Bright Hen</i> suomennos <i>Tyttö Hyväkäyttöksinen</i> (Dahl 1995: 55)
Kotouttaminen	Nimen kulttuurinen konteksti muutetaan kohdekulttuuria vastaavaksi.	Nimen <i>Nicholas Nickelby</i> suomennos <i>Seitsemän veljestä</i> . (Dahl 2002: 126)

2.6 Aikaisempi tutkimus nimien kääntämisestä

Nimien kääntämisestä on tehty aikaisempaa tutkimusta mm. englannin ja ranskan kielellä. Tutkimuksen kohteena olleet nimien kääntämisen teemat ovat nimien kääntämisen prosessi itse, sekä nimien kääntämisen traditiot eri aikakausina.

Didem (2017: 548) on tarkastellut nimien kääntämistä strategian ja lopputuloksen näkökulmasta. Hänen mukaansa jokainen nimen käänösratkaisu tuottaa omanlaisensa lopputuloksen ja joko parantaa tai heikentää tarinan ymmärrettävyyttä. Näin ollen - pienentääkseen riskiä tarinan ymmärrettävyyden vaikeutumiselle - kääntäjän pitää ennen käänösprosessin aloittamista tarkastella jokaista teoksessa esiintyvää nimeä mahdollisimman laajasti eri konteksteissa voidakseen tehdä ratkaisut siitä, minkälaista strategiaa tulee käyttämään niiden kääntämisessä. Kukin kääntäjä tekee tässä omat ratkaisunsa eikä yhtä vastausta sille, minkälaista strategiaa nimien kääntämisessä tulisi käyttää ole, sillä jokainen teos on nimistönsä suhteen uniikki ja vaatii omanlaisensa lähestymistavan. Kuitenkin se, minkälaiset strategiat kääntäjä valitsee nimien kääntämiseksi riippuu nimien luonteesta ja tekstuaalisista asioista eli siitä, minkälaisessa kontekstissa nimi esiintyy (Didem 2017: 584.)

Camara Aguilera (2008: 51) tarkastelee nimien kääntämistä historiallisessa kontekstissa Hänen mukaansa nimien kääntämisellä on ollut kolme suuntausta eri aikakausina: ensimmäisenä aikakautena 1920-luvulta 1970-luvulle nimien katsottiin olevan kieliopillinen ryhmä esimerkiksi verbien tapaan, ja sen vuoksi nimiä käännettiin samaan tapaan kuin kieliopillisia luokkia. Toisena aikakautena, (1970-luvun jälkipuoliskolta nykypäivään), jota Camara Aguilera nimittää *siirtymäkaudeksi*, nimiä alettiin jättää kääntämättä ja siirtää kohdekieleltä lähdekielelle sellaisenaan. Kolmannella aikakaudella eli nykyisin nimet jätetään pääasiassa kääntämättä, ellei niillä ole tarinan kannalta jotakin erityisen spesifiä merkitystä (Camara Aguilera 2008: 51.)

Rakova (2014: 63) jatkaa nimien kääntämisen tarkastelua historiallisessa kontekstissa, mutta ei jaa nimien kääntämisen koulukuntia samaan tapaan aikakausiin kuin Camara Aguilera. Rakova tarkastelee sitä, minkälaisia strategioita nimien kääntämisessä on käytetty 1900-luvun aikana. Aikakausi, jota hän tarkastelee, on kuudenkymmenen vuoden mittainen: 1920-luvulta 1980-luvun loppuun ja kielipari, jota hän tarkastelee, on tsekki ja ranska. Rakovan mukaan 1920-luvulla nimien kääntämisessä oli vallalla koulukunta, jonka mukaan erisnimet säilytettiin käänöksessä sellaisenaan. Nimien kääntämisessä ei käytetty lainkaan kotouttamista, vaan toiseuden annettiin näkyä nimen käänöksessä hyvin vahvasti. 1940-luvulta 1980-luvun loppuun ranskasta tsekkiin käännettävät kaksiosaiset nimet saatettiin kääntää osittain siten, että etunimi käännettiin mutta sukunimi lainattiin käänökseen sellaisenaan. Rakovan mukaan tässä näkyi vallinneen poliittisen tilanteen, sosialismin,

vaikutus nimien kääntämiseen. Ajateltiin, että on vahvoja ja heikkoja kansallisia kirjallisuustraditioita, joista vahvat voittavat heikot, tässä tapauksessa tsekkiläinen kirjallisuustraditio voittaa ranskalaisen kirjallisuustradition (Rakova 2014: 63.)

Agnieszka Elzbieta Majcher (2017: 134, 135) tarkastelee nimien kääntämistä käänösprosessin haasteellisuuden näkökulmasta. Hänen tutkimuksensa aiheesta sopii yhteen Roald Dahlin teoksissa esiintyvien nimien kääntämisen kanssa. Hänen mukaansa nimien kääntäminen on prosessina haasteellinen juuri sen vuoksi, että hyvin useat kaunokirjallisissa teoksissa esiintyvät nimet ovat täysin kirjailijan itsensä kehittämiä, eikä niille näin ollen löydy vastineita sanakirjoista. Vaikeutta nimien kääntämisessä on myös kontekstin tasolla. Tällaiset nimet ovat hyvin usein linkittyneitä myös kirjoittajan omaan mielikuvitukseen tai mikrokulttuuriin, jota hän edustaa (Agnieszka Elzbieta Majcher 2017: 134, 135.)

3. Aineistoon kuuluvat teokset

3.1. *The BFG*

Puffin Books -kustantamon kustantama *The BFG* ilmestyi vuonna 1982. Teoksen suomennos, Iso Kiltti Jätti ilmestyi vuonna 2002. Teoksen suomensi Tuomas Nevalinna. Teoksen suomennoksesta on otettu neljä painosta (Dahl 2002, nimiösivu). Tuomas Nevalinna (s.1960) on suomentanut *The BFG*:n ohella myös aikuisten romaaneja, kuten *Hyväkuntoisena taivaaseen*. Lisäksi hän on suomentanut teoksen *Liisa ihmemaassa*. (MLang, Liisa ihmemaassa, sähköinen lähde) Nevalinna on kirjoittanut myös kirjan *Antero joutuu luontoon* (Wikipedia, Tuomas Nevalinna, sähköinen lähde).

The BFG:n ranskannos *Le BGG* ilmestyi vuonna 2013. Teoksen ranskansi Camille Fabien. Ranskannoksesta on otettu ainoastaan yksi painos vuonna 2013 (Dahl 2013, nimiösivu) Camille Fabien on kääntänyt enimmäkseen nuorille suunnattua historia- ja fantasiakirjallisuutta. *The BFG* on ainoa hänen ranskantamansa Roald Dahlin kirjoittama lastenkirja (BNF, Camille Fabien, sähköinen lähde).

The BFG kertoo kahdeksanvuotiaasta *Sophiesta*, joka asuu orpokodissa. Tarinan toinen päähenkilö on *The Big Friendly Giant* eli *The BFG*, joka tuo öisin unia lapsille. Jättiläisten maailmassa *The BFG* on toisten jättiläisten syrjimä, sillä hän on pienempi kuin toiset jättiläiset eikä syö samalla tavalla kuin nämä (Dahl 1982: 64,28). Tarina alkaa keskiyöllä, jolloin *The BFG* saapuu lastenkodin luo ja huomaa *Sophien* katselevan ikkunasta (Dahl 1982: 11). *The BFG* vie *Sophien* mukanaan Jättiläismaahan, sillä

ei halua Sophien kertovan kenellekään jättiläisestä (Dahl 1982:17). *Sophie* kokee jättiläismaahan viemisen ahdistavana, mutta alkaa pian tulla toimeen *The BFG*:n kanssa. *Sophie* suhtautuu kriittisesti Jättiläismaassa asuviin, ihmisiä syöviin jättiläisiin ja näiden tapaan matkustaa öisin ihmisten maailmaan ruokailemaan (Dahl 1982: 22–24, 38).

Sophie ja *The BFG* haluavat estää ihmisiä syövien jättiläisten toiminnan kertomalla jättiläisistä Englannin kuningattarelle. Kertoakseen jättiläisistä kuningattarelle *The BFG* ja *Sophie* matkustavat Buckinghamin palatsiin. Palatsissa *The BFG* puhaltaa kuningattaren nähtäväksi unen Englantiin saapuvista ihmisiä syövästä jättiläisistä. *Sophie* ja *The BFG* ovat varmistaneet, että kuningatar huomaa unen olevan totta: sanomalehdestä kuningatar lukeekin unensa tapahtumia käsittelevän uutisen, minkä lisäksi hän huomaa unessa näkemänsä tytön, *Sophien*, ikkunalaudallaan (Dahl 1982: 129, 165–174.)

Kuningatar auttaa *Sophieta* ja *The BFG*:tä viimeistelemään suunnitelman. Hän määrää lentäjät lentämään Jättiläismaahan ja kuljettamaan sinne ruokailemasta saapuneet jättiläiset Lontooseen. Lontoossa jättiläiset viedään eläintarhaan, jossa näille annetaan ruuaksi *Snozzcumber* -vihanneksia. Tarinan lopussa *The BFG* menee kouluun ja *Sophie* muuttaa pois lastenkodista (Dahl 1982: 225, 231).

3.2. Charlie and the Chocolate Factory

Puffin Booksin kustantama *Charlie and the Chocolate Factory* ilmestyi 1964. Teoksen ensimmäinen suomennos *Jali ja suklaatehdas* ilmestyi vuonna 1971 (Dahl 1971: nimiösivu) Teoksen suomensi Aila Nissinen. Aila Nissinen (1916–1973) oli suomentaja ja kirjailija, joka oli erikoistunut lastenkirjallisuuteen (Wikipedia, Aila Nissinen, sähköinen lähde). Teoksen uudistettu suomennos *Jali ja suklaatehdas* ilmestyi vuonna 2019; uudelleensuomennoksen teki Marja Helanen. Marja Helanen on ruotsintaja ja suomentaja, joka on kääntänyt suomeksi *Nalle Puh* -teoksia sekä lastenkirjasarjan *Neropatin* päiväkirja (Kirjasampo, Marja Helanen, sähköinen lähde).

Teoksen *Charlie and the Chocolate Factory* ranskannos, *Charlie et la Chocolaterie* ilmestyi vuonna 1967. Teoksen ranskansi Elisabeth Gaspar. Teoksen *Charlie And The Chocolate Factory* alkuteoksesta on otettu painokset vuosina 1964, 1967 ja 1973. Teos on päivitetty vuonna 1995 ja julkaistu värikuvilla vuonna 1997. Puffin Books on julkaissut alkuteoksen kaksi kertaa vuosina 2004 ja 2016. (Dahl 1964, nimiösivu). Teoksen ranskannoksesta on otettu painokset vuosina ja 2007 (Dahl 2007, nimiösivu). Teoksen suomennoksesta on otettu kaksi painosta vuosina 1971 ja 2019 (Dahl 2019, nimiösivu).

Charlie and the Chocolate Factory kertoo kaupungista, jossa on Willy Wonkan suklaatehdas. Tehtaan omistaja *Willy Wonka* on makeisvalmistaja, joka on valmistanut prinssille palatsin suklaasta.

Kaupungissa asuu myös *Charlie Bucket*, jolle annetaan suklaata kerran vuodessa. Teoksen viidennessä luvussa *Willy Wonka* ilmoittaa päästävänsä viisi lasta vierailulle tehtaaseensa. Lapset hän valitsee kilpailun avulla: tehtaaseen pääsee, mikäli löytää suklaapatukan kääreestä pääsylipun. Pääsyliput löytävät *Veruca Salt*, *Augustus Gloop*, *Mike Teavee*, *Violet Beauregarde* sekä *Charlie*. Charlieta lukuun ottamatta lapsista jokainen käyttäytyy norminvastaisesti: *Veruca Salt* on hemmoteltu, *Violet Beauregarde* syö purukumia ja liimaa syömiään purukumeja korvansa taakse tai sänkyynsä. *Mike Teavee* katsoo jatkuvasti televisiota ja *Augustus Gloop* syö jatkuvasti ja on sen seurauksena erittäin lihava. Lapsista ainoastaan *Charlie* käyttäytyy oikein (Dahl 1964: 12, 18, 35–36, 38–39, 41–43, 49–51.)

Tehtaassa lapset näkevät suklaaputoukseen ja -joen, *Oompaloompa* -hahmot, pähkinäsuklaata valmistavat oravat, sekä suklaasta valmistetun television. Lapsista jokainen Charliea lukuun ottamatta saa rangaistuksen: *Augustus Gloop* putoaa suklaaputoukseen, *Veruca Salt* putoaa jätekuiluun, *Violet Beauregard* muuttuu mustikaksi ja *Mike Teavee* suklaasta valmistetusta televisiosta lähetettäväksi ohjelmaksi. Lapsista ainoastaan *Charlie* ei saa rangaistusta. Tarinan lopussa *Charlie* poistuu tehtaalta lasihissillä (Dahl 1964: 87, 142, 123, 166, 98, 93, 159, 87, 189).

3.3. *James and the Giant Peach*

Puffin Booksin kustantama, vuonna 1961 ilmestynyt *James and the Giant Peach* on Roald Dahlin ensimmäinen lastenkirja. *James and the Giant Peach* -romaanin suomennoksesta on otettu yksi painos vuonna 1995 (Dahl 1995, nimiösivu) Myös teoksen ranskannoksesta on otettu yksi painos vuonna 1966 (Dahl 1966, nimiösivu) Teoksen alkuteoksesta on otettu neljä painosta vuosina 1961, 1988, 2007 ja 2013 (Dahl 1961, nimiösivu). Teoksen suomennos Jaakko ja Jättipersikka ilmestyi vuonna 1995 ja sen suomensi Kimmo Pietiläinen. Kimmo Pietiläinen on suomentaja, joka on tuotannossaan keskittynyt tietokirjallisuuteen ja historiikkeihin. *James and the Giant Peach* on ainoa hänen suomentamansa lastenkirja (Wikipedia, Kimmo Pietiläinen, sähköinen lähde).

Romaanin *James and the Giant Peach* ranskannos *James et la Pêche Grosse* ilmestyi vuonna 1966, ja sen kustansi Gallimard. Teoksen ranskantaja Maxime Orange on saksasta ja englannista ranskantava kääntäjä, jonka merkittävin teos on *James And The Giant Peach* -romaanin ranskannos. Maxime Orange on tuotannossaan keskittynyt romaanien käännöksiin (Mediateque du sud sauvage, Maxime Orange, sähköinen lähde).

Kirja kertoo 7-vuotiaasta *James Henry Trotterista*, jonka vanhemmat sarvikuono syö. Tapahtuman seurauksena *James Henry Trotter* muuttaa tätiensä *Spongen* ja *Spikeyn* luo. Tädit käyttäytyvät epäoikeudenmukaisesti *Jamesia* kohtaan. Tarinan kolmannessa luvussa *James* tapaa *Vanhan Miehen*.

Mies antaa Jamesille pussillisen taikajuoman aineksia, ja neuvoo *Jamesia* juomaan juoman. Jamesin on pidettävä pussista kiinni, sillä jos pussi putoaa, taikajuoman ainekset putoavat maahan, eikä James hyödy niistä. *James* pudottaa pussin maahan juostessaan kotiin, ja taikajuoman ainekset putoavat persikkapuun juurelle. Ne katoavat puun juuristoon, minkä vuoksi puussa oleva persikka kasvaa talon korkuiseksi. *Sponge* ja *Spikey* tekevät persikasta turistinähtävyyden (Dahl 1961: 7–15, 16–20, 21, 31–33.) Siivotessaan *James Henry Trotter* löytää aukon persikan kyljestä. Hän menee aukosta hedelmän sisään, ja tapaa siellä taikajuoman suurentamia hyönteisiä; joiden nimet ovat *Ladybug*, *Old Green Grasshopper*, *Miss Spider* ja *Silkworm*. *James* ja hyönteiset matkustavat persikalla Yhdysvaltoihin, koska eivät halua elää *Spongen* ja *Spikeyn* puutarhassa. Matkalla he tapaavat *Cloud men* -hahmoja. *James Henry Trotter* ja hyönteiset saapuvat perille *New Yorkiin*, jossa heistä tulee rikkaita ja kuuluisia (Dahl 1961: 37–41, 152–53, 60, 111–114.)

3.4. *Matilda*

Puffin Booksin kustantama *Matilda* ilmestyi vuonna 1988. Teoksen suomennos ilmestyi vuonna 1990; Teoksen suomensi Eeva Heikkinen. (Dahl 1988, nimiösivu) Suomennoksen päivitetty laitos ilmestyi vuonna 2018. Eeva Heikkinen oli suomalainen englannin-, norjan ja ruotsin kielten kääntäjä sekä suomentaja, joka *Matildan* lisäksi käänsi teokset *Aurinkokissat*, *Ihanko totta*, *Marius* sekä *Glitz*. (Kirjasampo, Eeva Heikkinen, sähköinen lähde). Omassa kirjallisessa tuotannossaan Eeva Heikkinen keskittyi proosakirjallisuuteen.

Matildan ranskannos *Matilda* ilmestyi ranskaksi vuonna 1988. Teoksen ranskansi Henri Robillot (1917–2009). Henri Robillot oli pariisilainen kääntäjä, joka oli keskittynyt roman noir -genreen (Wikipedia, Henri Robillot, sähköinen lähde). Vuoteen 2013 mennessä *Matildan* alkuteoksesta oli otettu kolme painosta (Dahl 1983, nimiösivu) ja suomennoksesta kaksi painosta (Dahl 1988, nimiösivu) Teoksen ranskannoksesta oli otettu vuoteen 2013 mennessä kaksi painosta (Dahl 2013, nimiösivu)

Matilda kertoo *Matilda* -nimisestä tytöstä. *Matilda* on oppinut puhumaan alle kaksivuotiaana ja lukee kirjoja kolmevuotiaana. *Matildan* vanhemmat eivät pidä tyttärestään, sillä eivät ymmärrä tätä. *Matildan* vanhemmat ovat itse sivistymättömiä eivätkä arvosta koulutusta. Koulussa, *Crunchem Hallissa*, rehtori *neiti Trunchbull* rankaisee oppilaita ei-hyväksyttävällä tavalla. Vanhempien ja rehtorin käytöksen vuoksi *Matilda* kärsii. Kirjan lopussa *Matilda* muuttaa asumaan opettajaneiti Honeyn luo, mikä päättää hänen epäoikeudenmukaisen kohtelunsa (Dahl 1988: 13, 14–17, 137, 242–243).

4. Analyysi: nimien käännökset Dahlin suomennoksissa ja ranskannoksissa

Tässä luvussa analysoin aineistooni kuuluvissa romaaneissa esiintyvien nimien suomennokset. Korpukseni koostuu näistä romaaneista poimimistani nimistä, jotka käsittävät kaikki taulukossa 1 esittämäni nimien kategoriat ja joita on aineistossa 358 kappaletta. Keräsin korpukseni poimimalla jokaisesta teoksesta kaikki nimet excel-tilukoon, minkä jälkeen poistin joukosta sellaiset, joilla ei ollut tutkimuksen kannalta merkitystä esimerkiksi semanttisen yksiselitteisyyden vuoksi. Niin ollen metodini on määrällinen ja vertaileva. Analyysini pohjana ovat myös taulukossa 2 esittämäni nimien käännösstrategiat - sekä teosten *James and the Giant Peach* ja *Charlie and the Chocolate Factory* tapauksissa myös suomentajien haastattelut.

4.1.1. Jaakko ja Jättipersikka

TAULUKKO 3. *Jaakko ja Jättipersikka*: teoksessa esiintyvät nimet ja niiden suomennoksessa käytetyt käännösstrategiat

Nimi englanniksi	Suomennos	Käytetty käännösstrategia
Aunt sponge	Äkämä	Korvaaminen
Aunt Spiker	Äimä	Korvaaminen
Biddy-Bright Hen	tyttö hyväkäytöksinen	Korvaaminen
the First officer	Ensimmäinen Perämies	Korvaaminen
Miss Muffet	Satu	Korvaaminen
Old Mother Hubbard	vanha mamma pessa	Korvaaminen
Gnocerous	arpikuono	Korvaaminen
Gnat	tuoksunäätä	Korvaaminen/foneettinen vastaavuus
Whangdoodle	Jymyhöyryttäjä	Korvaaminen

(jatkuu)

TAULUKKO 3. JATKU

Prock	Alkuhirviö	Korvaaminen
The Ladybug	Leppäkerttu	Suora käänös
The Centipede	Tuhajalkainen	Suora käänös
The Earthworm	Kastemato	Suora käänös
The-Old-Green-Grasshopper	Vanha-Vihreä-Heinäsiirkka	Suora käänös
the Chief of Police	Poliisipäällikkö	Suora käänös
the Glowworm	Kiiltomato	Suora käänös
the Silkworm	Silkkitoukka	Suora käänös
short-horn	lyhytsarvinen	Suora käänös
the Head of the fire department	Palopäällikkö	Suora käänös
Central park	Keskuspuisto	Suora käänös
The Fifth Avenue	Viides Avenue	Suora käänös
Two-Spotted Ladybug	kaksipistepirkko	Suora käänös
The Promised Land	Luvattu maa	Suora käänös
nincompoop	typerys	Suora käänös
blunderhead	pölkypää	Suora käänös
The Mayor	Pormestari	Suora käänös
Vice-President-In Charge-Of-Sales	yrittäjän myynnistä vastaava varatoimitusjohtaja	Suora käänös
Snozzwanger	Räkävatkyttäjä	Suora käänös
The-old-green- musician	Vanha-vihreä muusikko	Suora käänös
Sea-serpent	Merikäärme	Suora käänös
James Henry Trotter	Jaakko Henri Ravi	Suora käänös/foneettinen vastaavuus
Cloud-men	Pilvenveikko	Osittainen korvaaminen
Pink-Spotted Scrunch	Pinkkipisteloukku	Osittainen korvaaminen

(jatkuu)

TAULUKKO 3. JATKUU

Gorgon	Gorgo	Foneettinen vastaavuus
Oinck	Droinkki	Foneettinen vastaavuus
Daisy Entwistle	Dooris Eräpilli	Foneettinen vastaavuus
Manticore	Manelooppi	Foneettinen vastaavuus
Cockatrice	Torakotti	Foneettinen vastaavuus
Wampus	Vampyssi	Foneettinen vastaavuus
Queen Mary	Queen Mary	Laina
Joe	Joe	Laina

James and the Giant Peach -romaanin vuonna 1995 suomentanut Kimmo Pietiläinen on suomennoksessaan käyttänyt korvaamista neljällä tavalla: luovasti, kotouttamiseen, sanan kuulokuvaan perustuen tai kontekstin selkeyttämiseksi. Esimerkki korvaamisen luovasta käytöstä on teoksen päähenkilön *Jaakko Henri Ravin* tätien nimien *Sponge* ja *Spikey* korvaaminen erisnimillä *Äkämä* ja *Äimä*. Omien sanojensa mukaan Pietiläinen valitsi tätien nimiksi Äkämän ja Äimän nimien luoman epämiellyttävän assosiaation vuoksi: Äkämä tarkoittaa 'paukamaa' ja Äimä 'neulaa'. Pietiläinen kertoi kuvanneensa näillä käännostratkaisuilla tätien epämiellyttäviä luonteita. Pietiläinen kertoi suomentaneensa erisnimen *James Jaakoksi* koska suomennettaessa niin kuulemma on ollut tapana tehdä (Pietiläisen haastattelu).

Luova korvaamisen käyttö ilmenee edellä mainittujen lisäksi myös liikanimen *Whangdoodle* suomentamisessa kuvailemiseen tarkoitetuksi liikanimeksi *Jymyhöyryttäjä*. Liikanimellä *Whangdoodle* ei ole täsmällistä suomenkielistä nimitystä, mutta teoksessa se edustaa abstraktia olentoa (Oxford english dictionary, Whangdoodle, sähköinen lähde). Oma arvioni on siis, että Pietiläinen on korvannut sanan suomennoksella, joka kuvaa yllättäen paikalle tulevaa, todella epätodelliselta ja unenomaiselta vaikuttavaa olentoa.

Pietiläinen on joidenkin nimien tapauksessa käyttänyt korvaamista kotouttavasti. Esimerkki tästä on erisnimen *Miss Muffet* suomennos *Satu*. Korvaamisen voi tässä perustella kulttuurisilla assosiaatioilla: *Miss Muffet* on vanha, englantilainen lastenloru (Wikipedia, Miss Muffet, sähköinen lähde). Loru on tunnettu englantilaisessa, mutta ei suomalaisessa kulttuurissa. Sen suomalainen vastine voisi oman arvioni mukaan olla *Satu meni saunaan*, mikä perustelisi *Satun* valitsemisen *Miss Muffetin* korvaajaksi. Tätä vastaava tilanne on erisnimen *Old Mother Hubbard* suomennos *Vanha*

mamma Pessa: Myös *Old Mother Hubbard* on englantilainen lastenloru (Wikipedia, Old Mother Hubbard, sähköinen lähde) Sille ei ole vastinetta suomen kielessä, minkä vuoksi arvelen, että Pietiläisen on täytynyt keksiä suomennos. Pietiläinen on käyttänyt korvaamista kotouttavana käännösstrategiana muidenkin teoksessa James and the Giant Peach esiintyvien nimien suomentamisessa. Esimerkki tästä on arvonimen *First officer* suomennos ensimmäinen perämies.

Korvaamisen käytön kotouttamisena voi oman arvioni mukaan perustella informaatorakenteella ja sillä, mitä lukijan odotetaan tietävän. Teosta lukevat suomenkieliset lapset ovat oppineet, että laivassa työskentelee perämiehiä, eikä upseereita. Tämän vuoksi arvelen, että suomennos '*perämies*' on kontekstin kannalta selkeämpi.

Lintumaiselle olenolle annetun liikanimen *Biddy-Bright-Hen* korvaamisen toisella liikanimellä *Tyttö Hyväkäytöksinen* voi oman arvioni mukaan perustella kontekstin selkeyttämisellä. Kontekstissa, jossa nimi esiintyy, ei suoraan viitata tavallisiin lintuihin. Näin ollen hanhi -assosiaation ottaminen mukaan ei oman arvioni mukaan olisi ollut kontekstin yhtenäisyyden kannalta perusteltua.

Pietiläinen on käyttänyt strategiana melko paljon suoraa kääntämistä. Hän on kääntänyt suoraan esimerkiksi arvonimet, abstrakteja olentoja kuvaavat liikanimet sekä kansallisuusnimet, kuten *Promised Land*. Suora käännös on oman arvioni mukaan perusteltavissa semanttisilla syillä: nimet ovat semanttisesti yksiselitteisiä, eivätkä kannu mukanaan englantilaiselle kulttuurille spesifiä kontekstia. Tämän vuoksi niiden kääntäminen suoraan on luonnollista. Kääntämällä abstrakteja olentoja kuvaavat liikanimet suoraan Pietiläinen on voinut vahvistaa myös suomenkielisten lukijoiden saamaa vaikutelmaa sanoja edustavien asioiden abstraktiudesta.

Pietiläinen on käyttänyt melko vähän eri käännösstrategioiden yhdistelmiä. Hän on suomentanut esimerkiksi abstraktia olentoa kuvaavan liikanimen *Gnat* korvaamisen ja foneettisen vastaavuuden yhdistelmällä. Suomennokseksi on tullut *Tuoksunäätä* huolimatta siitä, että sanan *gnat* määritelmä Oxford English Dictionaryn mukaan on pieni ja kaksisiipinen hyönteinen (Oxford English Dictionary *gnat*, sähköinen lähde). Tämän voi oman arvioni mukaan perusteella kontekstin selkeyttämisellä. Kohdan kontekstissa käsitellään maalla liikkuvia eläimiä, minkä vuoksi arvelen, että lentävän hyönteisen nimi olisi suomennoksessa kontekstiin sopimaton.

Pietiläinen on käyttänyt joissakin tapauksissa myös suoraan kääntämisen ja korvaamisen yhdistelmää: hän on suomentanut abstraktia olentoa kuvaavan liikanimen *Pink-Spotted-Scrunch* siten, että on suomentanut osan *Pink-Spotted* suoraan sanaksi *Pinkkipiste*, mutta sanan *Scrunch* korvaukseksi hän valinnut sanan *Louksu*. Tämä käännösratkaisu on oman arvioni mukaan perusteltavissa kuulokuvalla: sana *scrunch* herättää assosiaation joko haukkaamiseen tai kiinni

napsahtamiseen, minkä vuoksi arvelen, että merkityksen välittää sana *louksu*. Tällä tavalla Pietiläinen on suomentanut myös kansallisuusnimeksi laskettavan nimen *Cloud-Men*. Hän on korvannut sanan *men* alakäsitteellä *veikko*, minkä vuoksi sana on oman arvioni mukaan muunnelma sanasta pilviveikko ja kuvaa siten pilvissä asuvia miespuolisia hahmoja tai pilvenpolttelijoita.

Pietiläinen on suomentanut osan nimistä alkukielistä nimeä foneettisesti vastaavalla suomennoksella. Tällä tavalla hän on suomentanut abstrakteja olentoja kuvaavat hybridinimet *Cockatrice (Torakotti)*, *Wampus (Vampussi)*, *Oinck (Droinkki)* ja *Manticore (Manelooppi)* Hybridinimille ei löydy vastinetta sanakirjoista, minkä vuoksi arvelen, että Pietiläinen ei ole voinut välittää merkitystä semantiikan tasolla, vaan hänen on täytynyt välittää se äänteen tasolla.

Pietiläinen on käyttänyt niukasti lainaa. Hän on lainannut alkuteoksesta suomennokseen laivan nimen, infrastruktuurinimen *Queen Mary*, hirviölle annetun liikanimen *Gorgo*, sekä erisnimen *Joe*. *Queen Mary* on vakiintunut käsitteellisesti, minkä vuoksi oman arvioni mukaan saattaa olla luonnollista, että Pietiläinen on lainannut sen suomennokseen (Wikipedia, Queen Mary. sähköinen lähde). Oxford English Dictionaryn mukaan Joe on Josephin lyhennelmä (Oxford English Dictionary, Joe, sähköinen lähde). mikä oman arvioni mukaan perustelee sen lainaamisen suomennokseen. Liikanimi *Gorgo* on myös suomeksi *Gorgo*, minkä vuoksi arvelen, että lainaaminen on sen tapauksessa ollut ainoa kyseeseen tuleva käännösratkaisu.

Pietiläinen on käyttänyt lyhentämistä vain vähän. Hän on suomentanut ainoastaan erisnimenä toimivan substantiivin *Miss Spider* lyhentämällä siitä pois etuliitteen *miss*. Käännösratkaisu voidaan perustella informaatorakenteella: *Miss Spider* -hahmosta olennaisin tieto on se, että hahmo on taikapapujen suureksi kasvattama ja taikapapujen avulla puhekyvyn saanut hämähäkki. Hahmon sukupuoli on lisäinformaatiota, jonka kääntäjä voi halutessaan jättää pois.

Yleisesti voi siis sanoa, että suomennoksessa on käytetty lukumäärällisesti eniten korvaamista ja suoraa käännöstä. Kaikkein vähiten suomennoksessa on käytetty käännöslainaa. Korvaamista on käytetty yhtä paljon kuin foneettisen käännösvastaavuuden käyttöä. Pidentämistä, lyhentämistä tai poistoa ei ole käytetty.

TAULUKKO 4. Kimmo Pietiläisen käyttämät käännösstrategiat lukumäärällisesti

Käännösstrategia taulukon 2 perusteella	Kpl/42 suomennetusta nimestä
Korvaaminen	9/42
Suora käännös	20/42

(jatkuu)

TAULUKKO 4. JATKUU

Foneettinen vastaavuus/väännös	6 /42
Lainaus	2 /42
Pidentäminen	0/42
Lyhentäminen	0 /42
Pois jättäminen	0/42
Nimen kääntäminen konnotaation tasolla	0/42

Pietiläisen käyttämistä strategioista viittä ei voi suoraan sovitaa taulukkoon 2. Näistä viidestä nimestä kolme on käännösstrategioiden käyttöä osittain tai yhdessä jonkin toisen käännösstrategian kanssa.

TAULUKKO 5. Kimmo Pietiläisen käyttämien käännösstrategioiden poikkeukset

Taulukkoon 2 soveltumaton käännösstrategia	Kpl/42 suomennetusta nimestä
Osittainen pois jättäminen	1/42
Osittainen korvaaminen	2 /42
Suoran käännöksen ja foneettisen Vastaavuuden yhdistelmä	1/42
Korvaamisen ja foneettisen vastaavuuden yhdistelmä	1/42

Kimmo Pietiläinen kertoi haastattelussa, että ei kuitenkaan ollut saanut kustantajalta ohjeita suomennamiseen, vaan oli saanut tehdä ratkaisut itse. Pietiläinen ei myöskään hankkinut taustatietoa lukemalla teoksen muunkielisiä käännöksiä (Pietiläisen haastattelu).

Teoksen James and the Giant Peach suomennoksen nimistö on siis substantiivinomaista, ja päätellen käännösstrategioiden jakautumisesta korvaamisen ja suoran käännöksen kesken Pietiläisen käyttämä nimien suomennosmetodi on ollut suoraviivainen.

4.1.2 Jali ja suklaatehdas

TAULUKKO 6 *Jali ja suklaatehdas*: Teoksessa esiintyvien nimien suomennokset ja niissä käytetyt käännösstrategiat

Nimi englanniksi	Suomennos	Käytetty käännösstrategia
The Lone Ranger	Yksinäinen ratsastaja	Suora käännös
Charlie Bucket	Jali Palju	Suora käännös/käännös alakäsitteen kautta
Mr Bucket	Herra Palju	Suora käännös/käännös alakäsitteen kautta
Mrs Bucket	Rouva Palju	Suora käännös/käännös alakäsitteen kautta
Mr Slugworth	herra Nuljaska	Suora käännös/foneettinen vastaavuus
The Juicing Room	Mehustussali	Suora käännös
Mrs. Beauregarde	Rouva Kaunistola	Suora käännös/korvaaminen
Veruca Salt	Veerukka Porhimo	korvaaminen
Mike Teavee	Mika Tölkvist	korvaaminen
Professor Foulbody	professori Pudding	Korvaaminen
Prince Pondicherry	prinssi Papadum	Korvaaminen
Mr. Teavee	herra Tölkvist	Korvaaminen
Mr. Toad	herra Konna	Korvaaminen
Wonkas whipple-scrumptious-fudgemallow-delight	Hilirimpsispehmotoffeherkku	Korvaaminen
Mr. Prodnose	herra Kyylänen	Korvaaminen
Miss Violet Beauregarde	neiti Viola Kaunistola	Korvaaminen
Squirrel Nutkin	orava Nokkela	Korvaaminen

(jatkuu)

TAULUKKO 6. JATKUU

Mr Salt	herra Porhimo	Korvaaminen
Mrs Salt	rouva Porhimo	Korvaaminen
Mr Gloop	herra Mättö	Korvaaminen/käännös alakäsitteen kautta
Mrs Gloop	rouva Mättö	Korvaaminen/käännös alakäsitteen kautta
Mrs Gloop	rouva Mättö	Korvaaminen/käännös alakäsitteen kautta
Squirrel Nutkin	orava Nokkela	Korvaaminen
Miss Bigelow	neiti Huttu	Korvaaminen
Mrs Teavee	rouva Tölkvist	Korvaaminen
Mr Tod	herra Reponen	Korvaaminen
Penelope	Molla	Korvaaminen
Mr. Beauregarde	herra Kaunistola	Korvaaminen/osittainen suora käännös
Augustus Gloop	Augustus Mättö	Forvaaminen/käännös alakäsitteen kautta
Grandpa Joe	Joose-vaari	Foneettinen vastaavuus
Grandma Josephine	Josefiina-mummi	Foneettinen vastaavuus
Grandpa George	Kari-vaari	Foneettinen vastaavuus
Grandma Georgina	Karoliina-mummi	Foneettinen vastaavuus
Willy Wonka	Villi Vonka	Foneettinen vastaavuus
Mr. Ficklegruber	herra Filunkinen	Foneettinen vastaavuus
The Oompa Loompas	Umppalumpat	Foneettinen vastaavuus
Cornelia Prinzmetel	Kerttuli Prinsiippa	Foneettinen vastaavuus

(jatkuu)

TAULUKKO 6. JATKUU

Angina	Angina	Laina
Charlotte Russe	Charlotte Russe	Laina
Mr Rat	Rotta	Laina
Mr Mole	Myyrä	Laina
Mrs Tiggy-Winkle	Siiri Sipinen	Laina
Beatrix Potter	Beatrix Potter	Laina

Helanen on käyttänyt strategiana vain vähän suoraa käännöstä. Hän on kääntänyt ainoastaan infrastruktuurinimen *Juicing room* suoraan infrastruktuurinimeksi *Mehustussali*. Suoran käännöksen vähyyttä voi perustella samalla tavoin kuin lainan käytön vähyyttä. Painottamalla suomennoksen korvaamiseen ja foneettisesti lähtötekstiä vastaaviin suomennoksiin, Helanen on voinut paremmin toteuttaa teoksen nimistön suomentamisessa ollutta pääperiaatettaan eli nasevuutta ja iskevyyttä (Helasen haastattelu).

Helanen on käyttänyt runsaasti korvaamista. Hän on suomentanut korvaamalla esimerkiksi erisnimet *Penelope Mr. Salt* (*Herra Porhimo*), *Mrs. Salt* (*Rouva Porhimo*) *Professor Foulbody* (*Professori Vilunkinen*) *Teavee* (*Tölkvist*) *Pondicherry* (*Papadum*) sekä makeista kuvaavan kulttuurinimen *Wonka's Whipple-scrumptious-fudgemallow-delight* (*Hilirimpsispehmo-toffeeherkku*). Korvaamisen voi perustella semanttiseen ja äänteelliseen nasevuuteen pyrkimisellä. Suomennokset ovat äänteellisesti melko lyhyitä, ja tiivistävät hahmojen persoonallisuuden esimerkiksi erisnimen *Porhimo* tapauksessa. (Helasen haastattelu) Helanen on korvannut myös erisnimen *Prodnose* erisnimellä *Herra Kyylänen* sekä erisnimen *Mr. Slugworth* erisnimellä *Herra Nuljaska*. Myös tässä on kyse nasevuuteen ja johdonmukaisuuteen pyrkimisestä: nimet tiivistävät yhteen sanaan hahmojen epärehellisen luonteen (Helasen haastattelu).

Helanen on käyttänyt myös englanninkielistä nimeä foneettisesti vastaavia suomenkielisiä nimiä. näistä nimistä *Willy Wonkan* ja *Oompa-Loompien* suomennokset ovat peräisin teoksen ensimmäisestä suomennoksesta vuodelta 1971 (Dahl 1971: 94) Nämä suomennokset on säilytetty ennallaan, sillä omien sanojensa mukaan Helanen päätti asian kustannustoimittajan kanssa (Helasen haastattelu). Erisnimien *Josephine*, *George* ja *Georgina* suomentaminen lähdekielistä foneettisesti vastaavalla nimellä on perusteltavissa nasevuuteen pyrkimisellä: Myös nämä nimet tiivistävät edustamiensa hahmojen olemuksen: *Georgiini* on ollut Joriini -kasvin vanhanaikainen nimitys, minkä vuoksi

Helasen on ollut selkeyden vuoksi luontevaa valita *Joriina Georginan* suomennokseksi. Myös joriinin juuret ovat muhkuraiset, mikä luo assosiaation iäkkään henkilön käsiin ja siten ilmaisee nasevasti teoksessa esiintyvän *Joriina*- hahmon korkeaa ikää (Tuuma.net, Joriini, sähköinen lähde) *Josefiina* on vanha, väestörekisterin mukaan ensimmäisen kerran 1900-luvun alussa yleisenä ollut nimi (Väestörekisteri, nimitietokanta, sähköinen lähde). Näin ollen myös se luo selkeän assosiaation iäkkääseen henkilöön, ja Joriinan tapaan ilmaisee nasevasti Jalin isoäidin olevan iäkäs.

Helanen on käyttänyt hyvin vähän lainaa. Hän on lainannut teokseen esimerkiksi erisnimen *Mr. Tod* suomennoksen, erisnimen *Herra Reponen*. Erisnimi *Herra Reponen* esiintyy teoksessa Petteri Kaniinin tarinat, jonka suomensivat Riitta Björklund ja Raija Mattila vuonna 1989 (Google books, Petteri Kaniini, sähköinen lähde) Oman arvioni mukaan lainaamiselle ovat perusteena tekijänoikeudet (Helasen haastattelu) Helanen on lainannut myös erisnimen *Angina* alkuteoksesta suomennokseen. Nimi muistuttaa suomenkielistä, kurkkutautia kuvaavaa sanaa *angiina* minkä vuoksi arvelen, että käännösratkaisussa on kyse Helasen pyrkimyksestä tehdä nimistöistä “hirtehisen hauskaa” (Helasen haastattelu).

Helanen on käyttänyt jonkin verran eri käännösstrategioiden yhdistelmiä. Näitä ovat suoran käännöksen ja alakäsitteen kautta kääntämisen tai lyhentämisen ja suoran käännöksen yhdistelmä. Helanen on käyttänyt suoran käännöksen ja alakäsitteen kautta kääntämisen yhdistelmää Jali Paljun perheenjäsenten nimien suomentamiseen Hän on suomentanut sanan *bucket* sen alakäsitteeksi (*Palju*). Nasevuuteen pyrkiminen näkyy tässä sointuvuutena: sana *Palju* sointuu foneettisesti nimeen *Jali*. Helanen on käyttänyt lyhentämisen ja suoran käännöksen yhdistelmää nimien *Mr. Rat* ja *Mr. Mole* suomentamiseen. Hän on poistanut niistä *herra*- etuliitteet. Rotta ja Myyrä ovat karskin kuuloisia sanoja, minkä vuoksi käännösratkaisu on perusteltavissa. Helasen pyrkimyksessä “hirtehiseen hauskuuteen” (Helasen haastattelu) erisnimien *Mrs. Tiggy-Winkle* sekä *Mr. Toad* suomentamisessa Helanen on käyttänyt lainaamisen ja lyhentämisen yhdistelmää. Kenneth Grahamen teoksessa *Kaislikossa suhisee* esiintyvän *Mr. Toad* -hahmon suomennos, erisnimi *Herra Rupikonna* on Eila Piispasen suomennos vuodelta 1949. (Wikipedia, Kaislikossa suhisee. sähköinen lähde). Helanen on kuitenkin suomennoksessa lyhentänyt nimen muotoon *Herra Konna*, mutta lainannut suomennokseen nimen perusosan, sillä teoksen *Charlie and the Chocolate Factory* kontekstissa olennaista on ilmaista se, että kyseessä on eläinhahmo. Erisnimi *Mrs. Tiggy-Winkle* esiintyy Beatrix Potterin vuonna 1901 ilmestyneessä teoksessa Petteri Kaniini. Nimen suomennos, erisnimi *Rouva Siiri Sipinen* on Eeva-Liisa Mannerin suomennos vuodelta 1979 (Finlandia-kirja, Rouva Siiri Sipinen, sähköinen lähde). Myös tämän nimen Helanen on suomentanut lainaamisen ja lyhentämisen yhdistelmällä: Hän on poistanut nimestä etuliitteen rouva, jolloin nimen suomennokseksi on tullut

Siiri Sipinen. Käännösratkaisun voi perustella informaatorakenteella: Etuliite *rouva* on lisäinformaatiota, eikä siten yhtä tärkeä suomennettava kuin itse nimi. Myös tämä kuvaa Helasen pyrkimystä tehdä teoksen suomennoksesta naseva.

Yleisesti voi sanoa, että Helasen käyttämät käännösstrategiat jakautuvat melko tarkasti korvaamisen ja foneettisen vastaavuuden kesken: Helanen on käyttänyt korvaamista 16 nimen tapauksessa. Toiseksi eniten Helanen on käyttänyt foneettista vastaavuutta ja käännöslainaa, koska kertoi sopineensa kustantajan kanssa tärkeimpien hahmojen nimien säilyttämisestä ennallaan (Helasen haastattelu). Pidentämistä, lyhentämistä tai pois jättämistä Helanen ei ole käyttänyt.

TAULUKKO 7. Marja Helasen käyttämät käännösstrategiat lukumäärällisesti

Käännösstrategia taulukon 2 perusteella	Kpl/42 suomennetusta nimestä
Suora käännös	1/42
Korvaaminen	16/42
Foneettinen vastaavuus/väännös	7/42
Lainaaminen	6/42
Pois jättäminen	0/42
Pidentäminen	0/42
Lyhentäminen	0/42
Nimen kääntäminen konnotaation tasolla	0 /42

Helasen käyttämistä käännösstrategioista 10 on taulukossa 2 esittämieni käännösstrategioiden mukaelmia. Helanen on myös yhdistellyt taulukossa esitettyjä käännösstrategioita toisiinsa.

TAULUKKO 8. Marja Helasen käyttämien käännösstrategioiden poikkeukset

Taulukkoon 2 soveltumaton käännösstrategia	Kpl/42 suomennetusta nimestä
Korvaaminen/käännös alakäsitteen kautta	3/42
Suora käännös/korvaaminen	1/42

(jatkuu)

TAULUKKO 8. JATKUU

Suora käännös/käännös alakäsitteen kautta	3/42
Suora käännös/foneettinen vastaavuus	1/42
Korvaaminen/osittainen suora käännös	1/42
Lyhentämisen ja lainan yhdistelmä	1/42

Teoksen *Charlie And The Chocolate Factory* kolmannen suomennoksen nimistön voi siis sanoa painottuvan ihmis - ja satuhahmoille annettuihin erisnimiin (nimet 33–36) sekä makeisia kuvaaviin kulttuurinimiin, kuten *hilirimpsispehmotoffeherkku*. Makeisia ja jälkiruokia kuvaavia kulttuurinimiä esiintyy suomennoksessa myös erisniminä. Tästä esimerkki on *Charlotte Russe* joka todellisuudessa on jälkiruokaa kuvaava kulttuurinimi. Korvaamisen runsas käyttö ja taulukossa 2 esitettyjen käännösstrategioiden yhdisteleminen kertovat Helasen metodin nimien suomentamisessa muistuttaneen palapelin kokoamista.

4.1.3 Iso Kiltti Jätti

TAULUKKO 9 IKJ: Teoksen suomennoksessa esiintyvät nimet ja niiden suomentamisessa käytetyt käännösstrategiat

Nimi englanniksi	Suomennos	Käytetty käännösstrategia
The BFG	Iso Kiltti Jätti	Suora käännös
The Childchewer	Penskanpurija	Suora käännös
Miss Knoweverything	neiti Kaikkietävä	Suora käännös
Flechlumpeater	Läskinlappaaja	Suora käännös
Jane Goochey	Jaana Kuukki	Foneettinen vastaavuus
Jack	Jaska	Foneettinen vastaavuus
Sophie	Sohvi	Foneettinen vastaavuus

(jatkuu)

TAULUKKO 9. JATKUU

Mrs Rance	rouva Ranki	Foneettinen vastaavuus
Mrs Clonkers	rouva Kunkelo	Foneettinen vastaavuus
Miss Amelia Uppscotch	Amalia Urponen	Foneettinen vastaavuus
Simpkins	Simppanen	Foneettinen vastaavuus
President	presidentti	Suora käännös
The Bonecruncher	Luunmurskaaja-jättiläinen	Pidentäminen
The Manhugger	Raatokaappi	Korvaaminen
The Meatdripper	Rasvasylki	Korvaaminen
The Queen of England	Suomen presidentti	Korvaaminen
Mary, the Queens maid (alkulehti)	Albert	Korvaaminen
Mr Tibbs	herra Puuppo	Korvaaminen
Miss Plumridge	neiti Luumunen	Korvaaminen
Louis the Fifteenth	Kustaa Vaasa	Korvaaminen
Mr.Figgins	herra Pynttänen	Korvaaminen
Mrs Sippi	herra Joki	Korvaaminen/pois jättäminen
Charles Dickens	Aleksis Kivi	Korvaaminen
The British Isles	Suomenniemi	Korvaaminen
Dahl's Chickens	Dahleksis Kivi	Korvaaminen/foneettinen vastaavuus
Nicholas Nickelby	Seitsemän veljestä	Korvaaminen
Jersey	Kangasala	Korvaaminen
King Of Arabia	Egyptin kuningas	Korvaaminen
Wellington	Nokia	Korvaaminen
Panama	Bermuda	Korvaaminen

(jatkuu)

TAULUKKO 9. JATKUU

Mr.Grummit	herra Kurmelo	Foneettinen vastaavuus
Mr. Papillon	herra Papillion	Foneettinen vastaavuus
Mr. President	herra Dresipentti	Foneettinen vastaavuus
Mrs Goochey	Herra Kuukki	Foneettinen vastaavuus
Michael Goochey	Mikko Kuukki	Foneettinen vastaavuus
Rack Jobinson	(ei käännetty nimeksi)	Pois jättäminen
Windsor Great Park	–	Pois jättäminen
King Of Sweden	–	Pois jättäminen
Miss Sourì	rouva Niemi	Korvaaminen/pois jättäminen
The Butcher boy	Teurastaja	Lyhentäminen
Golden Sovereign	Karkeastikunnioitettu Suomen Puumies	Pidentäminen
The Bloodbottler	Verikorsto	Käännös alakäsitteen kautta/konnotaatio
Gizzardgulper	Pötsiklonkku	Käännös alakäsitteen kautta/foneettinen vastaavuus
The Maidmasher	Lastenlyttäjä	Käännös alakäsitteen kautta/konnotaatio
Ruler of India	Intian hallitsija	Suora käännös
King	kuningas	Suora käännös

Nevanlinna on suomentanut muutamat ammattinimikkeistä ja muista nimityksistä suoraan. Tällainen on arvonimi *Head of the air force (Ilmavoimien komentaja)*. Nevanlinnan suoraan kääntämiä ovat myös liikanimet kuten *Miss Knoweverything (Neiti Kaikkietävä)* ja *The BFG (IKJ)*. Tämän lisäksi Nevanlinna on kääntänyt suoraan arvonimiä, kuten *Ruler of India (Intian hallitsija)*, *king (kuningas)*, *Lama of Tibet (Tiibetin laama)* sekä *President (presidentti)*. Nevanlinna on käyttänyt suoraan kääntämistä myös haukkumiseen tarkoitettujen lisänimien suomentamisessa, josta esimerkkinä liikanimi *runt. (kääpiö/kääkkä)*. Oman arvioni mukaan suoran kääntämisen käyttö näiden nimien suomentamisessa muodostaa poikkeuksen. Esitettyjen nimien tapauksessa merkitys välittyy semanttisella tasolla yksiselitteisesti. Esimerkiksi arvonimellä *King* on maailmanlaajuisesti

ainoastaan yksi semanttinen merkitys: kulttuurista riippumatta se tarkoittaa semantiikan tasolla hallitsijaa. Näin ollen arvelen, että Nevanlinnan muuten käyttämä pura ja rakenna uudelleen- metodin käyttäminen tässä esitettyjen nimien suomentamisessa olisi mahdotonta.

Nevanlinna on suomentanut suurimman osan nimistä korvaamalla. Korvaaminen voi Nevanlinnan suomennustyön tapauksessa tarkoittaa kahta asiaa: kotouttamista tai jo aikaisemmin mainittua pyrkimystä rakentaa Dahlin tapa kirjoittaa uudelleen suomen kieleen. Korvaaminen tarkoittaa kotouttamista useiden paikan nimien suomennoksessa. Kotouttamisen tarkoituksena on oman arvioni mukaan nimistön tuominen lähemmäs alakouluikäistä, suomenkielistä lukijaa. Nevanlinna on korvannut esimerkiksi kansallisuusnimen Englanti nimellä Suomi. Hän on korvannut myös useita arvonimiä, kuten *Queen of England* nimellä *Suomen presidentti*, sekä abstraktin *King of Arabia* oman arvioni mukaan täsmällisemmällä ja faaraoihin assosioituvalla arvonimellä *Egyptin kuningas*. Maiden nimien ja arvonimien lisäksi Nevanlinna on kotouttanut myös paikan nimiä korvaamalla. Hän on korvannut kansallisuusnimen *Wellington* kansallisuusnimellä *Nokia*. Oman arvioni mukaan tämä johtuu siitä, että englanniksi *wellies* tarkoittaa kumisaappaita, ja siten assosioituu Nokian kumisaappaisiin (Oxford english dictionary, wellies, sähköinen lähde) Nevanlinna on korvannut kotouttamalla myös esimerkiksi kansallisuusnimen *Panama* toisella kansallisuusnimellä *Bermuda*, ja sillä hän on mahdollisesti olettanut kontekstista ilmenevien bermudashortsien olevan suomenkieliselle lukijalle tutumpia kuin esimerkiksi panamahattujen.

Nevanlinna on käyttänyt korvaamista kotouttamisena muiden kuin kansallisuusnimien suomentamisessa. Hän on korvannut Charles Dickensin vuosina 1838–1839 ilmestyneen teoksen (Wikipedia, *Nicholas Nickelby*, sähköinen lähde) nimen, kulttuurinimen *Nicholas Nickelby*, kulttuurinimellä *Seitsemän veljestä*, sillä oman arvioni mukaan alakouluikäiset, suomenkieliset lapset eivät todennäköisesti ole kuulleet *Nicholas Nickelbystä*, mutta Aleksis Kiven *Seitsemän veljestä* on heille tuttu. Nevanlinna on korvannut myös arvonimen *Louis the Fifteenth* arvonimellä *Kustaa Vaasa*, minkä Nevanlinna oman arvioni mukaan on olettanut olevan suomenkielisille, alakouluikäisille lapsille tuttu koulun historian ja uskonnon oppitunneilta.

Korvaaminen Dahlille ominaisen kirjoittamistavan siirtämisenä suomen kieleen tulee esille erityisesti kulttuurinimien tapauksessa. Tästä esimerkkinä on sanaleikkinä syntyneen liikanimen *Dahl's Chickens* korvaaminen liikanimellä *Dahleksis Kivi* sekä erisnimen *Manhugger Meatdripper* ja *Figgins* suomennokset, erisnimet *Rasvasylki Raatokaappi* ja *Pynttänen*. Tästä esimerkki on myös arvonimi *Majester*, joka kuvastaa The BFG:lle tyypillistä idiolektia ja asiatyylin taitamattomuutta. Nevanlinna on rakentanut saman merkityksen suomen kielelle muuttamalla arvonimen *presidentti* kirjainten järjestystä muotoon *Dresipientti*

Nevanlinna on käyttänyt jonkin verran englanninkielistä nimeä foneettisesti vastaavia suomennoksia. Tällaisia ovat esimerkiksi erisnimet *Sophie (Sohvi)*, *Jack, (Jaska)* sekä perheen nimet *Goocheyn (Kuukki)*, *Papillon (Herra Papillion)*, *Rance (Rva Rankki)*, *Simpkins (Simppanen)*, *Grummit (Kurmelo)* ja *Clonkers (Kunkelo)*. Tämä osoittaa sen, että Nevanlinna on toteuttanut periaatettaan englanninkielisen diskurssin purkamisesta ja suomen kielelle uudelleen rakentamisesta semantiikan lisäksi myös äänten tasolla.

Nevanlinna ei ole suomentanut teoksessa *The BFG* esiintyvistä nimistä yhtäkään lainaamalla. Syy tälle on edellä mainitun perusteella ilmeistä: lainaamisen käyttö käännösstrategiana olisi vastoin niitä periaatteita, joita hän on suomennusprosessissaan käyttänyt nimittäin Dahlin kirjoittaman kielen purkamista osiin ja uudelleen rakentamista suomen kielelle, sekä kotouttamista alakouluikäisille lukijoille (Kirkko ja kaupunki, Tuomas Nevanlinna, sähköinen lähde).

Nevanlinna on hyödyntänyt jonkin verran eri käännösstrategioiden yhdistelmiä. Hän on suomentanut keksityn arvonimen *The royal dream-blower* korvaamisen ja pidentämisen yhdistelmällä arvonimeksi *Suomen kansan virallinen unien puhaltaja*. Nevanlinna on korvannut nimen osan *The Royal* :in sanalla *Suomen kansan*, ja pidentänyt sanaa *dream blower* sanalla *virallinen*. Tällä Nevanlinna on oman arvioni mukaan tavoitellut samaa uskottavuutta ja virallisuuden tuntua, jota englantilaisessa kulttuurissa tuo sana *royal*. Nevanlinna on oman arvioni mukaan käyttänyt tätä strategiaa, koska nimen eri osat välittyvät lähdekieleltä kohdekielelle semanttisella tasolla eri tavalla: nimen osa *royal*, jolle ei ole suomen kielessä suoraa vastinetta, ja osa *dream-blower*, joka on mahdollista kääntää suomeksi. Näin ollen nimien eri osat vaativat käännösstrategiaalisesti erilaista lähestymistapaa.

Toinen käännösstrategioiden yhdistelmä, jota Nevanlinna on käyttänyt, on alakäsitteen kautta kääntämisen ja foneettisen vastaavuuden yhdistelmä. Tällä strategialla Nevanlinna on suomentanut erisnimen *Gizzardgulper*, jonka suomennos on erisnimi *Pötsiklonkku*. Nevanlinna on käyttänyt romaanissa *The BFG* esiintyvien nimien suomentamisessa strategiana myös alakäsitteen tai semanttisesti samaan kategoriaan kuuluvan sanan kautta kääntämistä. Tällä tavalla hän on suomentanut jättiläiselle kuuluvan erisnimen *Maidmasher*, jonka suomennos on erisnimi *Lastenlyttäjä*. Toisin sanoen hän on suomentanut neitoa tarkoittavan sanan *maid* sen kanssa semanttisesti samaan kategoriaan kuuluvan sanan *lapsi* kanssa, sillä *maid* tarkoittaa neitoa eli nuorta henkilöä ja siten assosioituu lapsen kanssa. Tämä käännösstrategia on oman arvioni mukaan englanninkielistä nimeä semanttisesti selkeämpi. Nimen *Maidmasher* suomentaminen nimeksi *Lastenlyttäjä* osoittaa suomenkielisille lukijoille paremmin sen, että kyseessä ei ole ainoastaan nuorille naisille vaan yleisellä tasolla kaikille lapsille pahoja asioita tekevä hahmo.

Nevanlinna on käyttänyt myös lyhentämistä ja pidentämistä. Hän on suomentanut jättiläiselle kuuluvan erisnimen *The Butcher Boy* (*Teurastaja*) leikkaamalla siitä pois osan *boy*. Englanninkielisessä nimessä kepeältä kuulostava sana *boy* luo ristiriidan sanan *butcher* kanssa ja yhdessä kontekstin kanssa tekee nimestä siten sävyllään ironisen ja mustaa huumoria sisältävän. Suomeksi tämä ei kuitenkaan toimi. Sen sijaan sana *teurastaja* ihmisiä syövän jättiläisen nimenä luo oman arvioni mukaan riittävän uskottavan vaikutelman. Nevanlinna on suomentanut arvonimen *Golden Sovereign* pidentämällä sen muotoon *Karkeastikunnioitettu Suomen Puumies*. Oman arvioni mukaan se on tarkoituksella virheellisesti muodostettu muoto arvonimestä *korkeastikunnioitettu Suomen päämies* ja siten pyrkii luomaan huumoria.

Yleisesti voi sanoa, että Nevanlinnan The BFG:n nimistön suomentamisessa käyttämät käännösstrategiat jakautuvat lukumäärällisesti melko tasaisesti. Korvaamista Nevanlinna on käyttänyt lukumäärällisesti eniten. Toiseksi eniten hän on käyttänyt foneettista käännösvastinetta ja suoraan kääntämistä. Pidentämistä Nevanlinna on käyttänyt ainoastaan kahden, lyhentämistä yhden, konnotaation tasolla kääntämistä kahden ja poistoa kolmen nimen tapauksessa.

TAULUKKO 10. Tuomas Nevanlinnan käyttämät käännösstrategiat lukumäärällisesti

Käännösstrategia taulukon 2 perusteella	Kpl/53 suomennetusta nimestä
Suora käännös	11/53
Pidentäminen	2/53
Korvaaminen	16/53
Foneettinen vastaavuus/väännös	11/53
Poisto	3/53
Lyhentäminen	1/53
Lainaus	0/53
Nimen kääntäminen konnotaation tasolla/alakäsitteen kautta	2/53

Nevanlinnan käyttämistä käännösstrategioista seitsemän on taulukossa 2 esitettyjen käännösstrategioiden mukaelmia, joita ei näin ollen voi suoraan sovittaa taulukkoon 2 Helasen tapaan myös Pietiläinen on muodostanut näistä strategioista yhdistelmiä. Nevanlinnan muodostamat yhdistelmät ovat kuitenkin erilaisia kuin Helasen. Nevanlinna on käyttänyt lukumäärällisesti eniten korvaamisen ja poiston sekä alakäsitteen ja konnotaation kautta kääntämisen yhdistelmää.

Korvaamisen ja foneettisen vastaavuuden, alakäsitteen ja foneettisen vastaavuuden sekä korvaamisen ja pidentämisen yhdistelmää Nevanlinna on käyttänyt lukumäärällisesti lähes yhtä paljon kuin korvaamisen ja poiston sekä alakäsitteen ja konnotaation kautta kääntämisen yhdistelmää.

TAULUKKO 11. Tuomas Nevanlinnan käyttämien käännösstrategioiden poikkeukset

Taulukkoon 2 soveltumaton käännösstrategia	Kpl/53 suomennetusta nimestä
Käännös alakäsitteen kautta/konnotaatio:	2/53
Korvaaminen/poisto:	2/53
Korvaaminen/foneettinen vastaavuus	1/53
Alakäsitteen kautta kääntäminen/foneettinen vastaavuus	1/53
Korvaamisen ja pidentämisen yhdistelmä	1/53

Teoksen *The BFG* suomennoksessa esiintyvät nimet ovat siis satuhahmojen, ihmisten ja historiallisten hahmojen erisnimiä, haukkumiseen tarkoitettuja liikanimiä, erilaisia keksittyjä ja todellisia arvonimiä. Nevanlinnan suomentamisessa käyttämän metodin voisi sanoa siis muistuttavan palapelin kokoamista: Kirkko ja kaupunki -lehdessä 14.6.2016 ilmestyneen, *The BFG*:n suomentamista käsittelevän haastattelun perusteella nimistön suomentaminen vaati Nevanlinnalta ensin paneutumista Dahlin tapaan kirjoittaa, ja sitten Dahlin kirjoittamistavan siirtämistä suomen kieleen. Nevanlinna on toteuttanut tämän suomennoksessa yhdistelemällä toisiinsa kuulumattomia sanoja, kuten *pahna* ja *rääkkä* joista hän on muodostanut liikanimen *pahnarääkkä* (Kirkko ja kaupunki, Tuomas Nevanlinna, sähköinen lähde.) Näin ollen hän on käyttänyt teoksen nimistön suomentamisessa myös paljon kotouttamista, eniten lisänimen *Dahleksis Kivi* tapauksessa. Tässä kappaleessa esitetyt, Nevanlinnan käyttämät käännösstrategiat osoittavat sen, että rakentaessaan Dahlille ominaista diskurssia uudelleen suomen kielelle Nevanlinna on joutunut ”sovittelemaan” englanninkielistä ja suomenkielistä nimeä toisiinsa.

4.1.4. Matilda

Suomentaja Eeva Heikkiseen ei ollut mahdollista ottaa yhteyttä teoksen *Matilda* suomennoksesta haastattelemista varten.

TAULUKKO 12. Matilda: Teoksen suomennoksessa esiintyvät nimet ja niiden suomentamisessa käytetyt käänносstrategiat

Nimi englanniksi	Suomennos	Käytetty käänносstrategia
Mr Wormwood	herra Wormwood	Laina
Mrs Wormwood	rouva Wormwood	Laina
Mrs Phelps	rouva Phelps	Laina
Michael	Michael	Laina
Fred	Fred	Laina
Crunchem Hall	Crunchem Hall	Laina
Willard	Willard	Laina
Angelica	Angelika	Laina
Miss Hawkes	neiti Hawkes	Laina
Hortensia	Hortensia	Laina
Limpopo river	Limpopojoki	Laina
Dickens	Dickens	Laina
Hemingway	Hemingway	Laina
Julius Rottwinkle	Julius Rottwinkle	Laina
Amanda Thripp	Amanda Thripp	Laina
Gone to Earth	Gone to Earth	Laina
The Invisible man	Näkymätön mies	Laina
The Sound and the Fury	Ääni ja vimma	Laina
Julius Rottwinkle	Julius Rottwinkle	Laina
Amanda Thripp	Amanda Thripp	Laina
Gone to Earth	Gone to Earth	Laina
Lavender	Lavender	Laina
Nigel	Nigel	Laina
Harry	Harry	Laina
Secret Garden	Salainen puutarha	Suora käänнос
Easy cooking	Helppoa ruuanlaittoa	Suora käänнос
Pip	Pip	Suora käänнос

(Jatkuu)

TAULUKKO 12 JATKUU

skin -scorcher	nahankorventaja	Suora käännös
Miss Harris	neiti Harris	Suora käännös
Miss Harris	neiti Harris	Suora käännös
Miss Honey	neiti Honey	Suora käännös
Chopper	sirkkeli	Suora käännös
Miss Havisham	vanha Havishamin neiti	Pidentäminen
Miss Trunchbull	Trunchbull	Lyhentäminen
Miss Hunky	neiti Honkey	Foneettinen vastaavuus
The Chokey	potero	Korvaaminen
Just So Stories	Norsunlapsi	Korvaaminen/lyhentäminen
golden syrup	siirappi	Käännetty substantiiviksi
Prince of Darkness	Pimeyden ruhtinas	Käännös alakäsitteen kautta

Heikkinen on käyttänyt paljon lainaa. Hän on lainannut useille henkilöihahmoille kuuluvat erisnimet, kuten *Julius Rottwinkle*, *Amanda Thrupp*, *Willard*, *Harry*, *Lavender*, *Nigel*, *Angelica* sekä perheen nimet, kuten *Trunchbull*, *Dickens*, *Hemingway*, sekä infrastruktuurinimen *Crunchem Hall* suomennokseen sellaisenaan. Perheen nimien *Dickens* ja *Hemingway* siirtäminen suomennokseen johtuu siitä, että nimiä edustavat kirjailijat ovat maailmanlaajuisesti tunnettuja. Oppilaiden nimien lainaaminen on perusteltavissa sillä, että nimet eivät erisnimiluonteestaan huolimatta välttämättä symboloi yksilöitä, vaan ne edustavat massaa, satunnaisia koulun oppilaita, joita puhuja ei tunne kunnolla, ja joille tämä on ainoastaan kuullut Truhcbullin tehneen jotakin.

Infrastruktuurinimen *Crunchem Hall* lainaaminen suomennokseen johtuu merkitysoyellisestä syystä. Oman arvioni mukaan Heikkinen on halunnut säilyttää nimen muodostaman sanaleikin suomennoksessa. Nimi on oman arvioni mukaan peräisin englanninkielisestä puhekielisestä ilmaisusta *crunch'em, muserra ne*. Crunch tarkoittaa murskaamista, minkä vuoksi nimi kuvaa koulun tunnelmaa. (Oxford English Dictionary, crunch, sähköinen lähde) Heikkinen on säilyttänyt suomennoksessa myös nimen *Trunchbull* oman arvioni mukaan siksi, että *Trunch* ja *Crunch* sointuvat keskenään, ja muodostavat siten keskenään sanaleikin, joka oman arvioni mukaan kuvaa rehtori Trunchbullin haluaa musertaa koulunsa oppilaat henkisesti rankaisemalla näitä pienimmistäkin rikkeistä (Trunchbull wants to crunch.)

Heikkinen on lainannut perheen nimen *Honey* teoksen suomennokseen oman arvioni mukaan siksi, että sillä on tärkeä rooli teoksen hahmojen välisten suhteiden kuvailemisessa. Arka ja kiltti *Honey* muodostaa teoksen hahmojen välisissä suhteissa vastakohtan ankarille *Crunchem Hallille* ja neiti *Trunchbullille*, ja tätä vastakohtaa tuodaan esille nimillä. Heikkinen on oman arvioni mukaan saattanut ajatella, että tämä vastakohtaisuus välittyy suomenkieliselle lukijoille parhaiten lainaamalla nimet suoraan. Infrastruktuurinimen Limpopo lainaaminen teoksen suomennokseen sellaisenaan johtuu nimen semanttisesta yksiselitteisyydestä.

Heikkinen on lainannut muiden kaunokirjallisten teosten suomennoksia ja niissä esiintyviä nimiä, kuten erisnimen Pip sekä kulttuurinimet *Easy cooking (helppoa ruuanlaittoa)*, *Secret Garden (Salainen puutarha)*, *Sound and the Fury (ääni ja vimma)*, *Grapes of Wrath (Vihan hedelmät)*, *Invisible man (Näkymätön mies)*, *Animal Farm (Eläinten vallankumous)* ja *Gone to Earth*. Näistä viimeisen eli *Gone to Earthin* tapauksessa Heikkinen on lainannut teoksen englanninkielisen nimen. Kulttuurinimen *Great Expectations* suomennos *Loistava tulevaisuus* on Maini Palosuon suomennos vuodelta 1960 (Wikipedia, Great expectations, sähköinen lähde). *Secret Garden*-teoksen suomenkielinen nimi *Salainen puutarha* on Toini Swanin suomennos vuodelta 1920 (Kirjasampo, Salainen puutarha, sähköinen lähde) George Orwellin teoksen *Animal Farm* suomennos *Eläinten vallankumous* on Panu Pekkarisen suomennos vuodelta 1969 (Wikipedia, Eläinten vallankumous, sähköinen lähde). Hän on lainannut myös William Faulknerin *Sound and the fury* -teoksen suomenoksen *Ääni ja Vimma*, jonka suomensi Kai Kaila vuonna 1965 (Wikipedia, Ääni ja vimma, sähköinen lähde).

Heikkinen on käyttänyt melko vähän suoraa käännöstä; Hän on kääntänyt suoraan ainoastaan Trunchbullia kuvaavat liikanimet *Fiery Dragon (Raivoisa Lohikäärme)*, *Skin-Scorcher (nahankorventaja)* sekä papukaijan nimen *Chopper (sirkkeli)*. Erityisesti keksittyihin arvonimiin *Fiery Dragon* ja *Foul Serpent, Raivoisa Lohikäärme* ja *Kavala Kyy* liittyy tarinan kannalta olennaisia semanttisia piirteitä. Ne ovat tarinassa suuressa roolissa olevaa rehtori Trunchbullia kuvailevia lisänimiä, täydentävää informaatiota tämän persoonallisuuspiirteistä, minkä vuoksi niiden täsmällisen merkityksen siirtäminen suomennokseen on ollut olennaista hahmon persoonallisuuden täydelliseksi välittämiseksi suomenkieliselle lukijoille. Tarinan kannalta semanttisesti olennaisia piirteitä liittyy myös kuvitteelliseen kulttuurinimeen *Skin-Scorcher, Nahankorventaja*. Nimi on avaintermi kohtauksessa, jossa kuvaillaan Trunchbullille tehtävää pilailua. Toisin sanoen kyseinen kuvitteellinen tuotemerkki on olennainen sen ymmärtämiseen, mitä Trunchbullille tehdään kyseisessä kohtauksessa. Kohtauksessa oppilaat laittavat *nahankorventaja* -jauhetta neiti Trunchbullin housuihin. Vastaavalla tavalla toimii liikanimi *Chopper*. Myös sen kääntäminen suoraan on ollut

olennaista, jotta suomenkieliset lukijat ymmärtäisivät, mitä kohtauksessa tapahtuu. Kyseisessä kohtauksessa *Chopper*-niminen papukaija puhuu pelottavalla äänellä.

Heikkinen ei ole käyttänyt juuri lainkaan korvaamista, sillä englanninkielinen nimistö sisältää oman arvioni mukaan runsaasti tarinankerronnan kannalta välttämätöntä ja ainoastaan englanninkielisissä nimissä toimivaa semanttista materiaalia, kuten sanaleikkejä ja merkityksellä leikittelyjä (ks. alla), jota ei olisi voinut siirtää suomenkieleen korvaamalla. Korvaamisen käyttäminen olisi vaikeaa myös siksi, että monet teoksessa esiintyvistä nimistä on lainattu jostakin, mikä on luonut niille vakiintuneet konnotaatiot. Heikkinen on korvannut ainoastaan rangaistusvälineelle annetun infrastruktuurinimen *The Chokey* infrastruktuurinimellä *Potero*. Syynä tähän on luultavasti neiti Trunchbullin oppilaisiin kohdistamasta ankaruudesta ja epäoikeudenmukaisesta toiminnasta syntyvä assosiaatio armeijassa tapahtuvaan simputtamiseen.

Heikkinen on käyttänyt hyvin vähän englanninkielisiä nimiä foneettisesti vastaavia nimiä. Hän on suomentanut ainoastaan perheen nimen *Miss Hunky* sitä foneettisesti vastaavaksi perheen nimeksi *Miss Honkey*. Tämä on oman arvioni mukaan perusteltavissa sillä, että kohdassa, jossa nimi teoksessa esiintyy, henkilö ei muista - tai halua muistaa - nimeä *Honey* oikein, vaan lausuu sen *Hunky*. Heikkinen on kuitenkin mahdollisesti huomannut, että suomenkieliselle lukijalle, joka todennäköisimmin ääntää perheen nimen *Honey* muodossa *honey*. *Hunky* ei tuo riittävästi informaatiota siitä, että kyseessä on nimi *Honey* väärin muistettuna. Näin ollen suomentamalla patronyymin muodossa *Honkey* suomenkieliset lukijat käsittävät oman arvioni mukaan paremmin, että kyseessä on perheen nimen *Honey* väärin muistettu muoto.

Heikkinen on käyttänyt melko vähän eri käännösstrategioiden yhdistelmiä. Heikkinen on suomentanut Rudyard Kiplingin vuonna 1902 ilmestyneen lastenkirjan nimen, kulttuurinimen *Just So Stories*. Korvaamisen ja lyhentämisen yhdistelmällä kulttuurinimeksi *Norsunlapsi*. *Just So Stories* on suomennettu vuonna 1925 nimellä *Norsunlapsi* ja muita veikeitä juttuja. Suomennoksen teki Yrjö Kivimies (Wikipedia, *Just So Stories*, sähköinen lähde). Heikkinen ei kuitenkaan ole valinnut nimeä *Norsunlapsi* ja *Veikeitä Juttuja* suomenkieleen, vaan on lyhentänyt sen nimeksi *Norsunlapsi*. Oman arvioni mukaan tämä on perusteltavissa informaatorakenteella: Kyseisessä kohtauksessa pääasiallinen informaatio on se, että kolmevuotias Matilda yleensäkin lukee aikuisille tarkoitettuja kaunokirjallisia teoksia. Se, mitä kaunokirjallisia teoksia Matilda lukee, on täydentävää informaatiota, minkä vuoksi miellelyhtymän luominen kulttuurinimeen *Just so stories* on ollut riittävää.

Heikkinen on käyttänyt myös lyhentämistä. Hän on suomentanut kulttuurinimen *gloden syrup* ainoastaan substantiiviksi siirappi. Syy tälle on kulttuurinen ja kontekstisidonnainen, sillä *golden syrup* -tuotemerkki ei ole tuttu Suomessa nimellä *golden syrup*. Syy käännösratkaisulle on myös semanttinen, sillä kohdassa, jossa nimi teoksessa esiintyy, on olennaista ainoastaan se, että neiti Trunchbullin tuolille on laitettu jotakin tahmeaa, jonka päälle hän istuu. Toisin sanoen siirapin tuotemerkin erittely ei ole kyseisessä kohdassa olennaista, ja se, että tuolille laitetun tahmean aineen sanotaan olevan nimenomaan siirappia, on myös lisäinformaatiota, sillä kuten mainitsin, olennaista on ainoastaan se, että tuolilla oleva aine on tahmeaa.

Heikkinen on käyttänyt käännösstrategiana myös pidentämistä. Hän on suomentanut erisnimen *Miss Havisham* suoraan, mutta pidentänyt nimeä lisäämällä sen alkuun liitteen *vanha*, jolloin sen suomennokseksi on tullut *Vanha Havishamin neiti*. Suomennoksessa näkyvät vaikutteet *Great Expectations* -teoksen kahdesta suomennoksesta, Alpo Kupiaisen suomennoksesta vuodelta 1934 ja Maini Palosuon suomennoksesta vuodelta 1960 (Wikipedia, *Great expectations*, sähköinen lähde). Maini Palosuon suomennoksessa nimi *Miss Havisham* on suomennettu erisnimeksi *Neiti Havisham*. ja Alpo Kupiaisen suomennoksessa nimi on lainattu.

Yleisesti voi sanoa, että Matildan suomennoksessa Heikkinen on käyttänyt lukumäärällisesti eniten lainaa. Muita käännösstrategioita on lukumäärällisesti huomattavasti tätä vähemmän. Suoraa käännöstä Heikkinen on käyttänyt kahdeksan nimen suomentamisessa. Korvaamista, pidentämistä, lyhentämistä ja foneettista vastaavuutta hän on käyttänyt kutakin ainoastaan yhden nimen suomentamisessa.

TAULUKKO 13. Eeva Heikkisen käyttämät käännösstrategiat lukumäärällisesti

Käännösstrategia taulukon 2 perusteella	Kpl/42 suomennetusta nimestä
Suora käännös	10/42
Foneettinen vastaavuus/väännös	1/42
Korvaaminen	1/42
Pois jättäminen	0 /42
Pidentäminen	1/42
Lyhentäminen	1/42
Nimen kääntäminen konnotaation tasolla/alakäsitteen kautta	1/42

Heikkinen on kahden nimen tapauksessa käyttänyt myös käänösstrategioita, joita ei voi suoraan sovittaa taulukkoon 2. Näistä strategioista ainoastaan toinen on taulukossa 2 esiintyvän käänösstrategian mukaelma, korvaamisen ja lyhentämisen yhdistelmä, ja toinen kokonaan taulukon ulkopuolinen käänösstrategia, substantiiviksi kääntäminen.

TAULUKKO 14. Eeva Heikkisen käyttämien käänösstrategioiden poikkeukset

Taulukkoon 2 soveltumaton käänösstrategia	Kpl/42 suomennetusta nimestä
Substantiiviksi kääntäminen	1/42
Korvaamisen ja lyhentämisen yhdistelmä	1/42

Johtuen pitäytymisestä taulukossa 2 mainituissa käänösstrategioissa, runsaasta lainan käytössä sekä käänösstrategioiden muunnelmien välttämisestä Heikkisen suomennosmetodin voi sanoa olleen toisaalta suoraviivaista mutta myös päälle liimaamista muistuttavaa. Teoksen Matilda suomennoksen nimistön voisi siis sanoa olevan lainaan ja suoraan käännökseen painottuvaa, minkä seurauksena teoksen suomennoksessa esiintyy hyvin vähän Dahlin itse keksimien nimien suomennoksia.

4.1.5. Suomentajien tekemien käänösratkaisujen vertailua

Aineistooni kuuluvien teosten suomentajat ovat teoksissa esiintyvien nimien suomentamisessa tehneet melko yhteneviä ratkaisuja. He ovat käyttäneet paljon kotouttamista ja suoraa käänöstä. Kotouttamista on käyttänyt eniten Tuomas Nevanlinna. Suoraa käänöstä ovat käyttäneet eniten Eeva Heikkinen ja Kimmo Pietiläinen. Marja Helanen on Heikkistä, Nevanlinnaa ja Pietiläistä useammin suomentanut nimiä joksikin englanninkielistä nimeä foneettisesti vastaavaksi nimeksi. Nevanlinna on suomentajista ainoa, joka on käyttänyt suomennoksissa jonkin verran alakäsitteen kautta kääntämistä. Kaikille kääntäjälle on kuitenkin yhteistä pyrkimys suomennokseen, joka välittää englanninkielisen nimen merkityksen suomenkieliselle lukijalle mahdollisimman tarkasti, mikä ilmenee suoraan Kimmo Pietiläisen, Tuomas Nevanlinnan ja Marja Helasen haastatteluista.

4.1.6 Charlie et la Chocolaterie

TAULUKKO 15 Charlie et la Chocolaterie: Teoksen ranskannoksessa esiintyvät nimet ja niiden ranskannoksessa käytetyt strategiat

Nimi englanniksi	Ranskannos	Käytetty käännösstrategia
Augustus Gloop	Augustus Gloop	Laina
Veruca Salt	Veruca Salt	Laina
Mike Teavee	Mike Teavee	Laina
Charlie Bucket	Charlie Bucket	Laina
Mr Bucket	Mr Bucket	Laina
Mrs Bucket	Mrs Bucket	Laina
Grandpa Joe	grand-papa Joe	Laina
Grandma Josephine	grand-maman Josephine	Laina
Miss Cornelia Prinzmetel	Miss Cornelia Prinzmetel	Laina
Mr. Ficklegruber	Mr. Ficklegruber	Laina
the Oompa Loompas	Les Oompa- Loompas	Laina
Mrs Teavee	Mrs. Teavee	Laina
Mr Salt	Mr Salt	Laina
Mrs Salt	Mrs Salt	Laina
Mr Gloop	Mr Gloop	Laina
Mrs Gloop	Mrs Gloop	Laina
Mr Slugworth	Mr. Slugworth	Laina

(jatkuu)

TAULUKKO 15.JATKUU

Mr.Prodnose	Mr. Prodnose	Laina
Charlotte Russe	Charlotte Russe	Laina
Mr.Teavee	Mr. Teavee	Laina
Grandma Georgina	Grand-maman Georgina	Laina
Grandpa George	Grand-papa Georges	Pidentäminen
Willy Wonka	Mr. Willy Wonka	Pidentäminen
Mrs.Beauregarde	Mrs. Beauregard	Lyhentäminen
Professor Foulbody	Le professeur Foulbody	Pidentäminen
The Juicing room	La salle aux jus de fruits	Pidentäminen
Miss Violet Beauregarde	Violette Beauregarde	Pidentäminen
Mr.Beauregarde	Mr.Beauregard	Lyhentäminen
Angina	Angine	Foneettinen vastaavuus
Prince Pondicherry	prince Pondichéry	Foneettinen vastaavuus
Wonkas whipple- scrumptious fudgemallow delight	Un Super-Délice Fondant Wonka à la Guimauve	Korvaaminen/pidentäminen
The Lone Ranger	cowboy (ei käännetty nimeksi)	Korvaaminen

(jatkuu)

TAULUKKO 15. JATKUU

Miss Bigelow	Miss Pipenoire	Korvaaminen
Squirrel Nutkin	-	Poisto
Mr. Toad	-	Poisto
Mr Tod	-	Poisto
Mr Rat	-	Poisto
Mr Mole	-	Poisto
Mrs Tiggy-Winkle	-	Poisto
Penelope	-	Poisto
Beatrix Potter	-	Poisto
Mr. Toad	-	Poisto

Elisabeth Gaspar on käyttänyt käännösstrategiana hyvin paljon lainaa. Hän on lainannut esimerkiksi perheen nimet *Gloop (Gloop)*, *Salt (Salt)*, *Prinzmetel (Prinzmetel)* *Fickelgruber (Fickelgruber)*, *Slugworth (Slugworth)* sekä erisnimet *Joe*, *Josephine*, *Georgina*, *Oompa-Loompa*, *Prodnose* ja *Charlotte Russe* sellaisenaan. Runsaan lainan käytön voi kansallisuusnimen *Oompa-Loompa* tapauksessa perustella semanttisilla lähtökohdilla. Esimerkiksi kansallisuusnimi *Oompa-Loompa* on Dahlin itse keksimä, minkä vuoksi se on semanttisesti yksiselitteinen. Muiden tässä mainittujen nimien, perheen nimien *Fickelgruber*, *Prinzmetel*, *Gloop*, *Slugworth* ja *Prodnose* tapauksessa lainaamisen ranskannokseen voi perustella Dahlin tavalla kuvata hahmon luonteenpiirteitä tämän nimen avulla: sana *gloop* kuvaa Oxford English Dictionaryn mukaan nielemisestä syntyvää ääntä. Nimen merkitys on näin ollen sisäänrakennettu hahmoon ja tämän ulkomuotoon, minkä vuoksi arvelen, että sitä ei olisi voinut kääntää ranskaksi. Perheen nimeä *Gloop* vastaava tapaus on perheen nimi *Salt*, joka Oxford English Dictionaryn mukaan voi tarkoittaa helposti suuttuvaa ja äkkipikaista hahmoa (Oxford English Dictionary, *gloop* ja *salt*, sähköinen lähde). Siten myös tämä nimi on ”sisäänrakennettu” edustamansa hahmon luonteeseen ja siten vaikeasti muutettavissa ranskaksi käännettäessä, kun teos on suunnattu nimenomaan ranskankieliselle lukijalle.

Gaspar on käyttänyt myös lyhentämistä ja pidentämistä mutta vähän ja hienovaraisesti. Toisin sanoen hän on lyhentänyt joitakin nimiä muutaman tavun verran; esimerkiksi perheen nimellä *Beauregarde* hän on lyhentänyt muotoon *Beauregard*, ja erisnimen *Violet Beauregarde* hän on pidentänyt muotoon *Violette Beauregard*. Tätä voisi kutsua kotouttamiseksi foneettisella tasolla, ja on arvioni mukaan toiminut helppona ja tehokkaana tapana muodostaa ranskankielisiä vastineita englanninkielisistä nimistä. Gaspar on käyttänyt pidentämistä yhden nimen tapauksessa: hän on muodostanut infrastruktuurinimestä *Juicing room* infrastruktuurinimen *La salle aux jus de fruit*. Peruste tälle käännösratkaisulle on kontekstin perusteella ilmeinen: kontekstista selviää, että huoneessa valmistetaan hedelmämehua, minkä vuoksi Gasparin on ollut riittävää mainita nimessä ainoastaan se, että kyseinen huone liittyy hedelmämehuun.

Gaspar on ranskantanut korvaamalla vain muutaman nimen. Nämä erisnimet ovat *Miss Bigelow* (*Miss Pipenoire*) ja *The Lone Ranger* (*Cowboy*). Syyt näiden ranskantamiselle korvaamalla ovat kulttuuriset ja maantieteelliset. Ranska ja Englanti ovat maantieteellisesti hyvin lähellä toisiaan, minkä vuoksi maiden välillä on tapahtunut kulttuurivaihtoa. Tämän vuoksi englannista ranskaksi käännettäessä korvaamisen käyttäminen kotouttavana käännösstrategiana on useissa tapauksissa tarpeetonta (Cordonnier 2002: 38). Tässä mainittujen kahden nimen korvaaminen ranskannoksessa johtuu kuitenkin semanttisista syistä: Englanninkielinen erisnimi *Miss Bigelow* on semanttisesti abstrakti. Sillä ei ole täsmällistä merkitystä Oxford English Dictionary-sanakirjassa (Oxford English Dictionary, Bigelow). Tämän vuoksi nimi *Pipenoire* on ranskankielisille lukijoille informatiivisempi. Se, miksi Gaspar on korvannut erisnimen *Lone Ranger*, johtuu informaatorakenteesta. Kohtauksessa, jossa nimi esiintyy, olennaisin informaatio on se, että paikalla on *Mike Teavee*, johon toisten huomio keskittyy. Hänen takkinsa ja siinä oleva kuva *Lone Ranger* -hahmosta on lisäinformaatiota.

Gaspar on käyttänyt huomattavan paljon poistoa. Hän ei ole siirtänyt ranskannokseen Beatrix Potterin tuotantoon viittaavia nimiä, minkä lisäksi hän on myös jättänyt ranskannoksesta pois erisnimen *Penelope*. Syy poistoissa on todennäköisesti Englantiin painottuvassa kulttuurisessa kontekstissa, joita nimet kantavat mukanaan: Erisnimi *Penelope* viittaa abstraktisti kirjallisuuden tematiikkaan, johon vuonna 1916 Englannissa norjalaiseen perheeseen syntynyt Dahl todennäköisesti tutustui lapsuudessaan. Näin ollen erisnimen *Penelope* mukana on arvioni mukaan tarkkaan määrittelemätöntä ja aikaan sekä paikkaan sidonnaista kontekstia, jonka riittävän havainnollinen selittäminen pienessä tilassa kirjan sivulla olisi oman arvioni mukaan vaikeaa (Poetryfoundation, Television). Vastaava tapaus on Beatrix Potterin tuotantoon viittaavien nimien poistaminen ranskannoksesta. Beatrix Potterin tuotantoon viittaavat nimet ovat peräisin vuonna 1902 ranskaksi käännetystä teoksesta *Peter Rabbit*. Teoksen *Charlie and the Chocolate Factory* ranskantamisen

aikaan vuonna 1967 teos on jo ollut niin vanha, 65-vuotias, etteivät kyseisenä aikana ranskassa eläneet varhasteini-ikäiset ole tunteneet teosta ja kirjailijaa kuin mahdollisesti omien isovanhempiensa kautta (Wikipedia, Peter Rabbit, sähköinen lähde). Oman arvioni mukaan tämä perustelee myös sen, ettei Gaspar ole käyttänyt lainkaan suoraa käännöstä. Yleisesti voi sanoa, että Gaspar on käyttänyt lukumäärällisesti eniten käännösstrategiana lainaa. Toiseksi eniten hän on käyttänyt poistoa. Korvaamista, foneettista vastinetta ja lyhentämistä hän on käyttänyt ainoastaan kahden nimen tapauksessa. Suoraa käännöstä hän ei ole käyttänyt yhdenkään nimen ranskantamisessa. Strategioista ainoastaan yhden voi katsoa olevan taulukossa 2 esitetyn mukaelma nimittäin korvaamisen ja pidentämisen yhdistelmä.

TAULUKKO 16. Elisabeth Gasparin käyttämät käännösstrategiat lukumäärällisesti

Käännösstrategia taulukon 2 perusteella	Kpl /42 ranskannetusta nimestä
Lainaus	21/42
Pidentäminen	5/42
Foneettinen vastaavuus/väännös	2/42
Korvaaminen	2/42
Pois jättäminen	9/42
Pidentäminen	5/42
Suora käännös	0/42
Lyhentäminen	2/42
kääntäminen konnotaation tasolla/alakäsitteen kautta	0/42

Yleisesti voi sanoa, että ranskannoksessa esiintyvä nimistö muistuttaa suomennoksen nimistöä siinä, että Roald Dahlin itse keksimät sekä ranskan että saksan kielen äännejärjestelmiä kuvaavat nimet korostuvat siinä. Tiukan, taulukossa 2 esitetyissä strategioissa pysymisen, lainan runsaan käytön ja muunnelmien harvan käytön perusteella Gasparin ranskannusmetodin voi sanoa olevan suoraviivainen.

4.1.7. Le BGG

TAULUKKO 17: Le BGG: teoksen ranskannoksessa esiintyvät nimet ja niiden ranskantamisessa käytetyt strategiat

Nimi englanniksi	Ranskannos	käytetty käännösstrategia
The BFG	Le BGG	Suora käännös
The Bonecruncher	le Croqueur d'os	Suora käännös
King	Roi	Suora käännös
King Of Sweden	Le Roi de Suede	Suora käännös
President	président	Suora käännös
The Royal Dream-Blower	Souffleur de Rêves Royal	Suora käännös
England	Angleterre	Suora käännös
King Of Arabia	Le Roi d'Arabie	Suora käännös
Lama Of Tibet	Le lama du Tibet	Suora käännös
Windsor Great Park	Windsor Great Park	Suora käännös
Prime Minister	Premier Minister	Suora käännös
The Head of the Air Force	Le Chef d'état Major de l'Aviation	Suora käännös
The Head of the Air Force	Le Chef d'état Major de l'Aviation	Suora käännös
The British Isles	les Iles Britanniques	Suora käännös
Head of the Army	Le Chef d'état Major de l'Armée de Terre	Suora käännös
Miss Knoweverything	Mlle Qui -Sait-Tout	Suora käännös

(jatkuu)

TAULUKKO 17. JATKUU

Golden Sovereign	Souveraine en Or	Suora käännös
The Butcher boy	Le Garçon boucher	Suora käännös
The Queen of England	La Reine de l'Angleterre	Suora käännös
Mary, the Queens maid	Mary, la servante de la reine	Suora käännös
The childchewer	Le Mâcheur d'enfants	Suora käännös
The meatdripper	L'Empiffreur de viande	Suora käännös
The Maidmasher	L'Ecrabouilleur de donzelles	Suora käännös
The Manhugger	L'Étouffe-chrétien	Korvaaminen
The Bloodbottler	Le Buveur de sang	Korvaaminen
Fleshlumpeater	Avaleur de chair fraiche	Korvaaminen
Jersey	îles Shetland	Korvaaminen
Mr Tibbs	M. Tibbs	Lyhentäminen
Panama	L'État de Panana	Pidentäminen
Fleshlumpeater	Avaleur de chair fraiche	Korvaaminen
Jersey	îles Shetland	Korvaaminen
Mr Tibbs	M. Tibbs	Lyhentäminen
Panama	L'État de Panana	Pidentäminen
Mrs Goochey	Mme Goochey	Laina

(jatkuu)

TAULUKKO 17 JATKUU

Mr.Grummit	-	Pois jättäminen
rack jobinson	-	Pois jättäminen
Wellington	-	Pois jättäminen
Miss Sourì	Miss Ourì	Foneettinen vastaavuus
Mrs Sippi	Miss Issippi	Foneettinen vastaavuus
Dahl's Chickens	Darles Chikens	Foneettinen vastaavuus
Majester	Majestueuse	Foneettinen vastaavuus

Fabien on käyttänyt runsaasti suoraa käännöstä. Hän on ranskantanut suoraan esimerkiksi arvonimet *Prime minister (premier ministre)*, *King (roi)*, *president (président)*, *Head of the air force (Le chef d'état major de l'aviation)*, arvonimen *The royal dream-blower (Souffleur de rêves royal)*, erisnimet *Childchewer (Le Macheur d'Enfants)*, *Maidmasher (L'ecrabouilleur de donzelles)*, *Bonecruncher (Le Croqueur d'Os)*, *Butcher Boy (Le Garçon Boucher)* ja *Gizzardgulper (Gobeur de Gesiers)* sekä kansallisuusnimen *England (Angleterre)*. Tässä mainitut nimet ovat semanttisesti yksiselitteisiä ja luovat suoran assosiaation hahmoonsa, mikä arvioni mukaan perustelee ranskantamisen suoraan. Kääntämällä *Gizzardgulperin* suoraan erisimeksi *Gobeur de Gesiers* Fabien on arvioni mukaan pyrkinyt kuvailevuuteen: Verbi *gober* on synonyymi verbille *empiffer* ja *gesier* tarkoittaa kanan tai kalkkunaa (Trésor de la langue française; *gesier*, *gober*, *empiffer*, sähköinen lähde). Linnun vatsalaukkua kuvailevan sanan sekä *gober*-verbin yhdistelmällä Fabien on arvioni mukaan pyrkinyt kuvailemaan eläimellistä luonnetta.

Fabien on käyttänyt myös melko paljon lainaa. Hän on lainannut ranskannokseen suoraan esimerkiksi perheen nimet *Simpkins (Simpkins)*, *Plumridge (Plumridge)*, *Uppscotch (Uppscotch)*, Erisnimen *Sophie (Sophie)* sekä kulttuurinimen *Nicholas Nickelby (Nicholas Nickelby)*. Lainaamisen voi erityisesti sanakirjasta löytymättömän perheen nimen *Uppscotch* (Oxford English Dictionary *Uppscotch*) kohdalla perustella kontekstillisillä syillä. Kyseisessä kohdassa kuvataan karrikoidulla tavalla unen tapahtumia. Näin ollen lainaaminen tuo ranskankielisille lukijoille vaikutelmaa kohdan unenomaisuudesta. *Plumridge* ja *Simpkins* ovat todellisia englantilaisia sukunimiä (Houseofnames,

Plumridge ja Simpkins, sähköinen lähde), joiden säilyttäminen ranskannoksessa arvioni mukaan vahvistaa ranskankielisten lukijoiden kohtauksesta saamaa unenomaista ja surrealistista vaikutelmaa: on kuin Ranskassa asuva ja ranskankielinen henkilö näkisi unta satunnaisista *Plumridge* tai *Simpkins*-nimisistä englantilaisista henkilöistä, joihin hänellä ei todellisessa elämässä ole kontaktia. Kaunokirjallisen teoksen nimen, kulttuurinimen *Nicholas Nickelby* lainaamisessa ranskannokseen sellaisenaan on myös kyse kontekstillisistä asioista. Kohtauksessa, jossa nimi esiintyy, käsitellään toisaalta sitä, miten koulua käymätön ja huolellista asiatyylä taitamaton The BFG on kiinnostunut oppimisesta ja haluaisi päästä kouluun, ja toisaalta sitä miten teoksen pikkuvanha päähenkilö Sophie lukee 8-vuotiaana kaunokirjallisuuden klassikoita. Nimen siirtäminen ranskannokseen sellaisenaan luo arvioni mukaan myös ranskankieliselle lukijalle vaikutelmaa kirjanoppineisuudesta ja sivistyneisyydestä sekä halusta saavuttaa näitä ominaisuuksia. Nimen *Sophie* lainaaminen on perusteltavissa semanttisilla syillä: Erisnimi *Sophie* tarkoittaa viisautta (Nameberry 2020, *Sophie*, sähköinen lähde). Nimeä edustava hahmo, teoksen päähenkilö, on hyvin älykäs, minkä vuoksi kyseessä vaikuttaa olevan jo aikaisemmin mainittu Dahlin tapa nimetä hahmoja näiden luonteenpiirteiden ja ominaisuuksien perusteella. *Sophie* on näin ollen edustamansa hahmon persoonallisuuden avainpiirre, minkä vuoksi sen siirtäminen ranskannokseen muulla tavalla kuin lainaamalla ei ole ollut mahdollista merkityksen muuttumatta olennaisella tavalla.

Fabien on käyttänyt vain hyvin vähän poistoa. Hän on poistanut käännöksestä erisnimen *Rack Jobinson* sekä perheen nimen *Mr. Grummit*. Erisnimen *Rack Jobinson* poistaminen johtuu sen mukana olevasta, paikkaan sidonnaisesta kulttuurisesta kontekstista. Nimi on tarkoituksella väärin lausuttu muoto nimestä *Jack Robinson*, joka englantilaisessa kulttuurissa vastaa oman arvioni mukaan merkitykseltään sanontaa *ei ehtinyt kissaa sanoa*. Sanonta on vanha, peräisin jopa ajalta ennen 1800-lukua, ja niin ollen sen assosioituu syvästi englantilaiseen kulttuuriin. Koska nimi esiintyy teoksessa ja myös ranskannoksessa ainoastaan yhdessä lauseessa, sen mukana kulkevan kulttuurisen kontekstin selittäminen ranskankielisille lukijoille esimerkiksi alaviitteessä ei olisi tarkoituksenmukaista. Tämä selittänee sen poistamisen ranskannoksesta (Wikipedia, *Jack Robinson*, sähköinen lähde). Syy perheen nimen *Mr. Grummit* poistoon ranskannoksesta on semanttinen ristiriitaisuus. Oxford English Dictionaryn mukaan perheen nimi *Grummit* saattaa olla muunnelma adjektiivista ”grum” joka tarkoittaa äkeää tai ”nyreää”. (Oxford English Dictionary, *Grumness*, sähköinen lähde) Ranskaksi sana *Grummit* kuitenkin muistuttaa möykkyä, paakkua tai kokkareta kuvastavaa sanaa *Grumeau* (Lattunen, Viljanen 2006: 758). *Mr. Grummit* on teoksessa algebran opettaja, eli statukseltaan korkealla oleva hahmo. Tämän vuoksi erisnimi *Monsieur Grumeau*, *Herra Möykkynen* algebran opettajan nimenä saattaisi oman arvioni mukaan vaikuttaa ranskankielisestä lukijasta kontekstiin

sopimattomalta. Nimellä ei ole ranskan kielessä soveltuvaa vastinetta ja se on teoksessa pienessä roolissa, mikä on saattanut olla syynä sen jättämiseen pois ranskannoksesta.

Fabien on käyttänyt melko vähän korvaamista. Hän on ranskantanut ainoastaan kansallisuusnimen *Jersey* sekä erisnimet *Fleشلumpeater* ja *Manhugger* korvaamalla ne kansallisuusnimellä *Iles Shetland* sekä erisnimillä *l'Empiffeur de Viande* ja *Étouffe-Chrétien* (Cafepepone 2020, *Etouffe-Chrétien*, sähköinen lähde). Fabien on arvioni mukaan valinnut nimen *Shetland* siksi, että se luo assosiaation maailmankuuluun lammasrotuun ja sen tuottamaan villaan, joka on maailmalla, myös Ranskassa, virallisen standardin saanut tuotemerkki (Wikipedia, *Shetland sheep*, sähköinen lähde). Tämän käännösratkaisun avulla Fabien on varmistanut sen, että myös ranskankieliset lukijat ymmärtävät, miksi kyseisen kohtauksen kontekstissa puhutaan villapaidoista. Nimen *Manhugger* korvaaminen nimellä *Étouffe-Chrétien* johtuu semanttisista syistä. *Etouffe-Chrétien* on ranskankielinen ilmaus, jolla voisi kuvailla huonosti sulavaa ruokaa, kuten lihakeitossa olevaa sitkeää lihanpalaa (Cafepepone 2020, *Etouffe-Chrétien*, sähköinen lähde). Arvioni mukaan Fabien on tavoitellut nimivalinnalla kuvailevuutta. Nimen tarkoituksena on selventää ranskankielisille lukijoille heidän omaan kulttuuriinsa kuuluvan ilmauksen avulla sitä, että kyseessä on ravinnoksi kelpaamatonta ja siten huonosti vatsassa sulavia asioita, ihmisiä, syövä jättiläinen. Oman arvioni mukaan Fabien on pyrkinyt myös erisnimen *Fleشلumpeater* (*Empiffeur de Viande*) korvaamisella kuvailevuuteen. Verbi *empiffier* tarkoittaa sananmukaisesti ahmimista (*Trésor de la langue française*, *empiffier*, sähköinen lähde), ja oman arvioni mukaan on siten huomattavasti kuvailevampi ilmaus kuin *eater*. Näin Fabien on arvioni mukaan kuvaillut sitä, että kyseessä on norminmukaisia ruokailutapoja tuntematon jättiläinen.

Fabien on saattanut pyrkiä kuvailevuuteen myös erisnimen *Bloodbottler* korvaamisella erisnimellä *Buveur de Sang*. Englanninkielinen nimi *Bloodbottler* ranskannettuna ei arvioni mukaan loisi ranskankieliselle lukijalle mielikuvaa siitä, että kyseessä on ”raakalaismainen” jättiläinen, eikä välttämättä kertoisi ranskankieliselle lukijalle olennaisia asioita edustamansa hahmon luonteesta ja toiminnasta. Sen sijaan erisnimen *Bloodbottler* korvaaminen erisnimellä *Buveur de Sang*, verenjuoja luo ranskankielisille lukijoille paremmin mielikuvan siitä, että kyseessä on sopimattomalla ja raakalaismaisella tavalla käyttäytyvä hahmo.

Fabien ei ole käyttänyt strategiana juuri lainkaan eri käänösstrategioiden yhdistelmiä. Kuten aikaisemmin on tullut ilmi, romaanissa *The BFG* esiintyvistä nimistä useat sisältävät runsaasti nimeen kokonaisuutena liittyvää kulttuurista ja historiallista kontekstia. Näin ollen sen voi välittää lähdekielestä kohdekieleen ainoastaan kääntämällä koko nimen yhdellä käänösstrategialla.

Fabien on käyttänyt vain muutamia englanninkielistä nimeä foneettisesti vastaavia ranskannoksia. Hän on valinnut ainoastaan arvonimen *Majester* sekä erisnimiväännöksen *Dahls'Chickens* ranskannoksiksi niitä foneettisesti vastaavat nimet, arvonimen *Majestueuse* ja erisnimiväännöksen *Darles Chickens*. Nämä käänösratkaisut voi perustella semanttisilla syillä. Englanninkielinen erisnimi *Dahl's Chickens* on sanaleikki, leikitellen tehty väännös maailmankuulun kirjailijan erisnimestä Charles Dickens hieman samaan tapaan kuin *Aleksis Kivi - Kileksis Avi*. Näin ollen nimen merkitys on luonnollisesti välittynyt ranskaksi muodossa *Darles Chickens*. Tarkoituksella virheellisesti kirjoitettu arvonimi *Majester* muistuttaa sanaa *Majesty* muttei kuitenkaan ole sitä. Näin ollen se kuvaa joko The BFG:n omaa idiolektia, hänen taitamattomuuttaan asiatyylin suhteen tai sitä, että hän ei tilanteen luoman hermostuneisuuden vuoksi muista oikeaa sanaa (kohtauksessa, jossa sana esiintyy, The BFG keskustelee Englannin kuningattaren kanssa). Näin ollen on ollut luonnollista, että Fabien on välittänyt nimen merkityksen ranskaksi valitsemalla ranskannokseksi läheisesti sanaa *Majesté* muistuttavan arvonimen *Majestueuse*.

Yleisesti voi sanoa, että Fabien on käyttänyt lukumäärällisesti eniten suoraa käänöstä. Lainaa hän on käyttänyt viidentoista nimen ranskantamisessa, mikä tekee tästä toiseksi yleisimmän hänen käyttämistään ranskantamisstrategioista. Pidentämistä ja lyhentämistä hän on käyttänyt kumpaakin ainoastaan yhden nimen tapauksessa. Pois jättämistä hän on käyttänyt ainoastaan kolmen ja korvaamista sekä foneettista vastaavuutta ainoastaan neljän nimen tapauksessa.

TAULUKKO 18. Camille Fabienin käyttämät käänösstrategiat lukumäärällisesti

Käänösstrategia taulukon 2 perusteella	Kpl /53 ranskannetusta nimestä
Suora käänös	23/53
Korvaaminen	4/53
Lainaus	15/53
Pois jättäminen	3/53
Foneettinen vastaavuus/väännös	4/53
Korvaaminen	4/53
Pidentäminen	1/53
Lyhentäminen	1/53
Lainaus	15/53
Nimen kääntäminen konnotaation tasolla/alakäsitteen kautta	1/53

Fabienin the BFG:n ranskantamisessa käyttämistä strategioista yhtä, substantiiviksi kääntämistä, ei voi sovittaa taulukkoon 2. Näin ollen Fabienin voi sanoa käyttäneen käännösstrategioita taulukon 2 ulkopuolella samaan tapaan, kuin Gaspar. Päättellen edellä mainitusta, sekä taulukossa 2 pysymisestä, Fabienin ranskannusmetodi on myös yleisellä tasolla samanlainen kuin Gasparin eli suoraviivainen. Yleisesti voi sanoa, että ranskannoksen nimistössä esiintyy Dahlille tyypillistä kielellä leikittelyä. Huomattavinta teoksessa ovat tarkoituksella virheellisesti kirjoitetut arvonimet ja erisnimet. Erisnimiväännös Dahl's Chickens on Dahlin cameo-rooli teoksessa: Dahl on muokannut erisnimeä Charles Dickens siten, että on saanut oman sukunimensä sopimaan siihen.

4.1.8 James et la Grosse Pêche

TAULUKKO 19 James et la Grosse Pêche - teoksessa esiintyvät nimet ja niiden ranskannoksissa käytetyt käännösstrategiat

Nimi englanniksi	Ranskannos	Käytetty käännösstrategia
Aunt Sponge	Éponge	Foneettinen vastaavuus
Aunt Spiker	Piquette	Foneettinen vastaavuus
Wampus	Wampoum	Foneettinen vastaavuus
Gnocerous	Gnocerós	Foneettinen vastaavuus
The Ladybug	Coccinelle	Korvaaminen
Cloud-men	les Nuageoises	Korvaaminen
Nincompoop	Cretin	Korvaaminen
Whangdoodle	Opotruche	Korvaaminen
Oinck	Griffon	Korvaaminen
Cocatrice	Basilic	Korvaaminen
Prock	Lunosaure	Korvaaminen
Snozzwanger	Joubarbosse	Korvaaminen
the Fifth Avenue	La Cinquième Avenue	Suora käännös
The Centipede	Le Mille-Pattes	Suora käännös
the Earthworm	Le ver de terre (ei käännetty nimeksi)	Suora käännös

(jatkuu)

TAULUKKO 19. JATKUU

The Old Green Grasshopper	Vieux Grillon des Champs	Suora käännös
The Chief of Police	Le Chef de Police	Suora käännös
Miss Spider	Mademoiselle l'Araignee	Suora käännös
Central park	Parc Central	Suora käännös
The First officer	Le Premier Officier	Suora käännös
the Silkworm	Le Ver à Soie	Suora käännös
blunderhead	bêta	Suora käännös
The Mayor	le Maire	Suora käännös
the Glowworm	Le ver-luisant (ei käännetty nimeksi)	Osittainen pois jättäminen
Pink-Spotted Skrunch	Le croque-mitaine (ei käännetty nimeksi)	Osittainen pois jättäminen
Biddy-Bright Hen	Boule aux oeufs de dynamite (ei käännetty nimeksi)	Osittainen pois jättäminen
Sea-Serpent	serpent de mer (ei käännetty nimeksi)	Osittainen pois jättäminen
Short-Horn	grillon a corne courte (ei käännetty nimeksi)	Osittainen pois jättäminen
The Promised Land	terre promise (ei käännetty nimeksi)	Osittainen pois jättäminen
Vice-President-in-Charge-of-Sales	sous-chef des ventes	Osittainen pois jättäminen
Two-spotted Ladybug	-	Pois jättäminen
Gnat	-	Pois jättäminen
the Old Green Musician	-	Pois jättäminen
Miss Muffet	-	Pois jättäminen
Old Mother Hubbard	-	Pois jättäminen
Daisy Entwistle	Daisy Entwistle	Laina
Queen Mary	Queen Mary	Laina
James Henry Trotter	James Henry Trotter	Laina
Joe	Joe	Laina

Maxime Orange on käyttänyt ranskannoksina hyvin vähän englanninkielistä nimeä foneettisesti vastaavia käännöksiä. Hän on valinnut ainoastaan perheen nimien *Sponge* ja *Spikey* sekä olentoa kuvaavan liikanimen *Wampus* ranskannoksiksi englanninkielisiä nimiä foneettisesti vastaavat perheen nimet *Éponge*, *Piquette* ja lisänimiä *Wampoum*. Nämä käännösstrategiat ovat perusteltavissa semanttisilla syillä. Englanninkielisten nimien tapaan perheen nimet *Éponge* ja *Piquette* tarkoittavat negatiivisia asioita: *Piquette* huonolaatuista viiniä ja *Éponge* alkukantaista merenelävää, jolla ei ole aivoja. Näin ollen nimet luovat negatiivisen konnotaation myös ranskaksi. (Trésor de la langue française, *Éponge* ja *Piquette*, sähköinen lähde). *Wampus* on amerikkalaisessa kansanperinteessä esiintyvä kissaa muistuttava taruolento. Näin ollen sitä foneettisesti vastaavan kulttuurinimen *Wampoum* valitsemisessa on kyse merkityksen välittämisestä idean ja kontekstin tasolla. Sanaa *Wampus* muistuttava *Wampoum* herättää arvioni mukaan ranskalaisessa lukijassa idean siitä, että kyseessä on taruolento (Wikipedia, *Wampoum*, sähköinen lähde).

Orange on käyttänyt käännösstrategiana jonkin verran korvaamista joihinkin olennoille annettuihin liikanimiin, kuten *Snozzwanger* (*Joubarbosse*) ja *Whangdoodle* (*Opotruche*). Näiden nimien korvaamisen voi perusteella semanttisilla syillä. Englanninkielinen, olentoa kuvaava liikanimi *Snozzwanger* muodostuu sanoista *Snozz*, joka Oxford English Dictionaryn mukaan on väännös nenää kuvastavasta ilmauksesta *schnozz*, sekä sanasta *wanger* joka Oxford English Dictionaryn mukaan saattaa olla muunnelma verbistä *wangler* joka tarkoittaa vilunkipeliä pelaavaa henkilöä (Oxford English Dictionary, *wangler*, *schnozz*, sähköinen lähde). Näin ollen ilmauksessa saattaa oman arvioni mukaan olla kyse hahmosta, joka on epärehellinen ja työntää nenäänsä toisten asioihin. Nimen ranskannos, liikanimi *Joubarbosse* muodostuu todennäköisesti sanoista *jobard* eli *sinisilmäinen*, *hyväuskoinen* sekä *barbouilleur*, *töhertelijä* (Trésor de la langue française, *barbouiller*, *jobard*, sähköinen lähde). Näin ollen lisänimen *Joubarbosse* merkitys on “hyväuskoinen hölmö, joka ei saa juuri mitään aikaan”. *Snozzwanger* ja *Joubarbosse* merkitykset ovat siis melko lähellä toisiaan siinä mielessä, että kumpikin herättää egatiivisen konnotaation, ranskannos hahmoon, joka ei saa mitään aikaiseksi, englanninkielinen nimi epärehelliseen hahmoon. Liikanimen *Whangdoodle* ranskannos, liikanimi *Opotruche* on samankaltainen tapaus kuin *Snozzwangerin* ranskannos *Joubarbosse*. Liikanimi *Whangdoodle* ei ole varsinainen satuhahmo vaan ennemmin surua, pelkoa ja tyytymättömyyttä kuvaava symboli tai vertauskuva (Wikipedia, *Whangdoodle*, sähköinen lähde). Lisänimen *Opotruche* voisi ajatella muodostuvan sanoista *OPO* ja *Trucher*, mutta näitä sanoja ei kuitenkaan löydy Trésor de la langue françaisesta (Trésor de la langue française, *OPO*, *trucher*,

sähköinen lähde). Näin ollen käännösratkaisussa voi oman arvioni mukaan olla kyse ranskantajan pyrkimyksestä siirtää myös ranskan kielelle Dahlille tyypillinen tapa käyttää keksittyjä sanoja niminä.

Orange on käyttänyt korvaamista myös olentoja kuvaavien liikanimien *Oinck* ja *Prock* ranskantamisessa. Liikanimi *Oinck* on Roald Dahlin itse keksimä: nimi tarkoittaa englanniksi suurikokoista hepokattia muistuttavaa olentoa (The world, Gobbelfunk names of Roald Dahl, sähköinen lähde). Liikanimen *Oinck* ranskannos *Griffon* tarkoittaa aarnikotkaa, taruolentoa, joka muistuttaa samanaikaisesti hevosta ja leijonaa (Wikipedia, Griffon, sähköinen lähde). Näin ollen lisänimet *Oinck* ja *Griffon* assosioituvat toisiinsa semanttisesti siinä, että niistä kumpikin kuvastaa taruolentoa, mikä riittää perustelemaan käännösratkaisun.

Kansallisuusnimen *Cloud-men* korvaaminen kansallisuusnimellä *les nuageois* johtuu semanttisista syistä. Englanninkielinen kansallisuusnimi *Cloud-men* kuvaa pilvissä asuvaa kansaa ja näiden asutuskeskusta. Ranskannoksessa *nuage* tarkoittaa luonnollisesti pilveä. Pääte *geois* luo mielikuvan sanaan *bourg* ja *bourgade* jotka tarkoittavat kylää tai asutuskeskusta (Lattunen, Viljanen 2010: 590, 849.) Näin ollen ranskannos, kansallisuusnimi *nuageois*, välittää ranskankieliselle lukijalle merkityksen taivaalla olevasta asutuskeskuksesta.

Orange on käyttänyt jonkin verran suoraa kääntämistä. Hän on ranskantanut esimerkiksi arvonimen *The Mayor (le Maire)* ja infrastruktuurinimen *Central park (Parc central)* suoraan kääntämällä. Nämä käännösratkaisut voi perustella semanttisilla syillä, kuten monet muut tässä esitetyt käännösratkaisut. Monen muun tässä luvussa esitetyn nimen tapaan nimien merkitys on semanttisella tasolla hyvin yksiselitteinen, mikä on tarjonnut Orangelle käännösratkaisun niin sanotusti valmiina. Orange on ranskantanut myös jotkin teoksessa esiintyvät hyönteisten nimet suoraan kääntämällä. Esimerkiksi substantiiveina toimivat erisnimet *Miss Spider*, *Glowworm*, *Silkworm* ovat *Mademoiselle L'araignee*, *Ver luisant* ja *Ver a soie*. Myös tämä käännösratkaisu on perusteltavissa Dahlille ominaisella tavalla nimetä teostensa hahmoja niiden luonteenpiirteiden ja ominaisuuksien mukaan. Myös näiden nimien kohdalla hyönteistä kuvaava substantiivi puhuvan ja suurikokoisen hyönteishahmon nimenä on kaikkein olennaisin piirre hahmon persoonan kuvailemisessa. Tämän vuoksi sen kääntäminen suoraan on ollut myös näiden nimien tapauksessa välttämätöntä nimen oikean merkityksen välittämiseksi ranskankieliselle lukijalle.

Orange on käyttänyt myös jonkin verran poistoa. Hän on poistanut ranskannoksesta esimerkiksi olentoja ja satuhahmoja kuvaavat erisnimet *Miss Muffet*, *Old Mother Hubbard*, sekä liikanimet *Old-Green Musician*, *Gnat* sekä *Two-Spotted Ladybug*. Erisnimien *Miss Muffet* ja *Old Mother Hubbard* tapauksessa syy poistolle lienee kulttuurinen. Kuten mainitsin teoksen *Charlie and the Chocolate*

Factory suomennosta käsitelleessä luvussa, kyseiset hahmot liittyvät hyvin vanhoihin englantilaisiin lastenloruihin, jotka kytkeytyvät vahvasti englantilaiseen kulttuuriin. Ranskalaisessa kulttuurissa näitä vastaava loru ja hahmo on oman arvioni mukaan kulttuurinimi *Frere Jacques* (Wikipedia, Jaakko kulta, sähköinen lähde).

Orange on käyttänyt melko vähän käännöslainaa. Hän on lainannut suoraan alkutekstistä ainoastaan neljä teoksessa esiintyvää nimeä, erisnimi: *Daisy Entwistle*, *James Henry Trotter*, *Joe*. sekä kulttuurinimi *Queen Mary*. Erisnimen *Daisy Entwistle* lainaaminen ranskannokseen johtuu todennäköisesti informaatorakenteesta ja siitä, mitä nimi ja sen edustama hahmo tarinassa symboloivat eli yleisesti paikalle saapuvaa, satunnaista ja tarkemmin määrittelemätöntä ihmisjoukkoa. Se, että paikalla on nimenomaan *Daisy Entwistle* -niminen nainen, on lisäinformaatiota. Nimen *Joe* lainaaminen ranskannokseen sellaisenaan on myös perusteltavissa semanttisilla syillä: ranskannokseen suoraan lainattu erisnimi *Joe* voi tarkoittaa Oxford English Dictionaryn mukaan Joseph-nimiselle henkilölle annettua liikanimeä. Tämä perustelee nimen *Joe* lainaamisen ranskannokseen suoraan (Oxford English Dictionary, *Joe*, sähköinen lähde).

Orange on lainannut suoraan teoksen päähenkilön erisnimen *James Henry Trotter*. Myös tämän voi perustella semanttisilla syillä. Perheen nimi *Trotter* on käytössä myös ranskan kielessä merkiten samaa asiaa kuin englanniksi; myös ranskaksi se tarkoittaa ravia, ja siten kuvastaa henkilöä, joka liikkuu nopeasti paikasta toiseen (Tresor de la langue française, *trotter*, sähköinen lähde). Nimen voisi arvioni mukaan ajatella symboloivan nopeatahtista pakomatkaa persikan sisällä. Siksi merkityksen suoran välittämisen myös ranskannokseen voisi nähdä välttämättömäksi. Orange on toiminut kulttuurinimen *Queen Mary* suhteen samoin kuin suomentaja Kimmo Pietiläinenkin teoksen *Jaakko ja Jättipersikka* suomennoksessa. Orange on myös siirtänyt laivan nimen ranskannokseen suoraan, ja arvioni mukaan on tehnyt tämän samoista syistä kuin Pietiläinenkin omassa suomennoksessaan.

Orange on käyttänyt joitakin käännösstrategioita osittain. Osittain käytettyjä strategioita ovat nimen osan korvaaminen tai poistaminen ranskannoksesta. Arvonimen *Vice-president in-charge of Sales* ranskannoksesta Orange on poistanut osan *in charge of sales* jolloin ranskannokseksi on jäänyt arvonimi”, *sous-chef des vents*. Orange ei ole lisännyt nimikkeeseen osaa *responsable de* luultavasti siksi, että nimikkeen osa *Vice-president* eli *sous-chef* kertoo jo itsessään ranskankieliselle lukijalle, että kyseisen ammattinimikkeen edustaja vastaa myynnistä tai on ainakin korkeassa hallinnollisessa virassa toimivan yrityksen markkinointiosastolla. Tämän vuoksi *in charge of*” eli *responsable de* olisi ollut ranskannoksessa turhaa toistoa ja liiallista alleviivaamista.

Yleisesti voi sanoa, että Orange on käyttänyt taulukossa 2 esiintyviä käänösstrategioita kutakin suunnilleen yhtä paljon. Lukumäärällisesti eniten hän on käyttänyt kuitenkin suoraa käänöstä. Korvaamista hän on käyttänyt lähes yhtä useassa tapauksessa. Foneettista vastaavuutta hän on käyttänyt viiden nimen, poistoa neljän ja lainaa neljän nimen tapauksessa. Orange on myös käyttänyt joitakin käänösstrategioita osittain. Päätellen tästä, sekä suoran käänöksen runsaimmasta käytöstä, Orangen ranskantamismetodin voi sanoa olleen selkeä ja suoraviivainen.

TAULUKKO 20. Maxime Orangen käyttämät käänösstrategiat lukumäärällisesti

Käänösstrategia taulukon 2 perusteella	Kpl /42 ranskannetusta nimestä
Foneettinen vastaavuus/väännös	4/42
Korvaaminen	8/42
Suora käänös	11/42
Pois jättäminen	5/42
Lainaaminen	5/42
Korvaaminen	8/42
Pidentäminen	1/42
Lyhentäminen	0/42
Foneettinen vastaavuus/väännös	4/42
Nimen kääntäminen konnotaation tasolla/alakäsitteen kautta	0/42

Maxime Orangen käyttämistä käänösstrategioista kymmenen voidaan katsoa olevan taulukossa 2 esitettyjen käänösstrategioiden mukaelmia.

TAULUKKO 21. Maxime Orangen käyttämien käänösstrategioiden poikkeukset

Taulukkoon 2 soveltumaton käänösstrategia	Kpl/42 ranskannetusta nimestä
Osittainen pois jättäminen	7/42
Osittainen korvaaminen	1/42
Suoran käänöksen ja foneettisen vastaavuuden yhdistelmä	0/42
Korvaamisen ja foneettisen vastaavuuden yhdistelmä	0/42

(Jatkuu)

TAULUKKO 21 JATKUU

Korvaamisen ja pois jättämisen yhdistelmä	0/42
Alakäsitteen kautta kääntäminen/foneettinen vastaavuus	0/42
Korvaamisen ja pidentämisen yhdistelmä	0/42

Päätellen tästä, sekä suoran käännöksen runsaimmasta käytöstä, Orangen ranskantamismetodin voi sanoa olleen myös suoraviivainen. Ranskannoksen nimistön voi yleisesti sanoa muistuttavan suomennoksen nimistöä; myös ranskannoksessa esiintyvä todellisessa elämässä käytössä olevia arvonimiä.

4.1.9. Matilda

TAULUKKO 22. Matilda- teoksen ranskannoksessa esiintyvät nimet ja niiden ranskantamisessa käytetyt strategiat

Nimi englanniksi	Ranskannos	Käytetty käännösstrategia
Mrs Phelps	Mme Foylot	Korvaaminen
Chopper	Fred	Korvaaminen
Miss Trunchbull	Mlle Legourdin	Korvaaminen
Crunchem hall	Lamy-noir	Korvaaminen
Lavender	Anémone	Korvaaminen
Nigel	Victor	Korvaaminen
Easy cooking	La Cuisine pour tous	Korvaaminen
Miss Hunky	Mademoiselle Condé	Korvaaminen
Miss Hawkes	Mademoiselle Condé	Korvaaminen
Miss Harris	Mademoiselle Caddie	Korvaaminen
Ollie Bogwhistle	Paulo Siffloche	Korvaaminen
Foul Serpent	Demon du Mal	Korvaaminen
Fiery Dragon	la Bête Immonde	Korvaaminen
Nigel	Victor	Korvaaminen
Easy cooking	La Cuisine pour tous	Korvaaminen
Miss Hunky	Mademoiselle Condé	Korvaaminen

(jatkuu)

TAULUKKO 22. JATKUU

Miss Hawkes	Mademoiselle Condé	Korvaaminen
Miss Harris	Mademoiselle Caddie	Korvaaminen
Ollie Bogwhistle	Paulo Siffloche	Korvaaminen
Foul Serpent	Demon du Mal	Korvaaminen
Fiery Dragon	la Bête Immonde	Korvaaminen
Mr Wormwood	M. Verdebois	Suora käännös
Mrs Wormwood	Mme Verdebois	Suora käännös
Great Expectations	Les Grandes Esperances	Suora käännös
Julius Rottwinkle	Jules Bigornot	Foneettinen vastaavuus
The skin -scorcher	ronge-couenne (ei käännetty nimeksi)	Osittainen pois jättäminen
Gone to Earth	-	Pois jättäminen
Limpopo river	Grand fleuve Limpopo	Pidentäminen
Miss Havisham	Vieille Miss Havisham	Pidentäminen
Foul serpent	Demon du Mal	Korvaaminen
Amanda Thripp	Amanda Blatt	Osittainen korvaaminen
The Grapes of Wrath	Les Raisins de la Colére	Osittainen korvaaminen

Henri Robillot on käyttänyt melko paljon korvaamista. Hän on korvannut toisilla nimillä esimerkiksi rehtori Trunchbullia kuvailevat liikanimet *Foul Serpent (Demon du mal)*, *Fiery Dragon (La bete immode)*, erisnimet *Nigel (Victor)* *Ollie Bogwhistle (Paulo Siffloche)*, sekä perheen nimet *Miss Hunky (Mademoiselle Condé)*, *Miss Hawkes (Mademoiselle Condé)*, *Miss Trunchbull (Mlle Legourdin)* sekä *Miss Harris (Mademoiselle Caddie)*. Selitys sille, miksi Robillot on kääntänyt nämä nimet korvaamalla, on arvioni mukaan kulttuurinen ja kontekstiin liittyvä: Esimerkiksi erisnimet *Miss Hunky*, *Miss Harris* ja *Miss Hawkes* ovat väärin muistettuja nimiä. Kääntämällä nimet ranskaksi myös toisiaan läheisesti muistuttavilla nimillä Robillot on vahvistanut ja selkeyttänyt myös ranskankieliselle lukijalle vaikutelmaa siitä, että mielessä rakentuu nimestä oikeaa nimeä muistuttavia variaatioita. Robillot on korvannut kuvitteellisen teoksen nimen, kulttuurinimen *Easy Cooking*, kulttuurinimellä *La cuisine pour tous*. Tämä on arvioni mukaan perusteltavissa kontekstin selkeyttämisellä: nimi *Cuisine pour tous* välittää ranskankieliselle lukijalle paremmin sen, että kyseessä on kaikille, myös tavallisille ihmisille eikä ainoastaan kokeille, tarkoitettu keittokirja.

Robillot on korvannut erisnimen *Nigel* erisnimellä *Victor*. Tämä on perusteltavissa etymologisilla seikoilla. Toisin sanoen kyse on englanninkieliseen maailmaan assosioituvan ja ranskassa tuntemattoman nimen *Nigel* korvaamisesta myös Ranskassa tunnetulla erisnimellä *Victor*. (Wikipedia, Victor, sähköinen lähde). Myös se, että Robillot on korvannut perheen nimen *Phelps* perheen nimellä *Foylot* voidaan selittää vahvasti englantilaisperäisen ja siten Ranskassa tuntemattoman nimen korvaamisella Ranskassa tutulla sukunimellä (Wikipedia, Nigel, sähköinen lähde). Robillot on korvannut myös ihmistä kuvaavan erisnimen *Amanda Thripp* erisnimellä *Amanda Blatt*. Tämä on perusteltavissa foneettisilla ja ääntämyksellisillä syillä. Sukunimen *Thripp* alkuosa ääntyy dentaalifrikatiivina, jota ranskan kielessä ei ole. Tämän vuoksi alkukielinen nimi on ollut ranskankielisille lukijoille vaikeasti äännettävä, minkä vuoksi sen korvaaminen nimellä *Blatt* on ollut ymmärrettävää.

Robillot ei ole kuitenkaan kääntänyt teoksessa esiintyviä paikkojen nimiä korvaamalla. Tämä on perusteltavissa käännosetiikalla eli uskollisuudella lähtötekstille. Robillot lienee ratkaissut tämän päättämällä, että ranskantamalla useiden henkilöhahmojen nimien lisäksi myös paikannimiä hän muuttaisi lähtötekstiä liikaa, ja siten lakkaisi olemasta sille uskollinen hävittäen siinä kuuluvan toisen äänen, lähtötekstin, eli Roald Dahlin äänen. Tämän jälkeen ranskannosta ei ehkä enää voisi sanoa Roald Dahlin Matilda-romaanin ranskannokseksi, vaan itsenäiseksi teokseksi, mahdollisesti Henri Robillotin kirjoittamaksi mukaelmaksi Roald Dahlin Matildasta.

Toisin kuin Matildan suomentaja Eeva Heikkinen, Henri Robillot ei ole siirtänyt ranskannokseen aikaisemmin mainitsemaani sanaleikkiä *Crunchem Hallista* ja *Trunchbullista*. Sen sijaan hän on ranskantanut infrastruktuurinimen *Crunchem Hall* korvaamalla sen kulttuurinimellä *Lamy-noir*. Korvaamisen tarkoituksena tässä voi ajatella olevan nimen merkityksen siirtäminen konnotaation, ja samaan kategoriaan kuuluvan sanan tasolla. Robillot on mahdollisesti ajatellut, että sanaleikin siirtäminen ranskannokseen olisi liian haasteellista, minkä vuoksi hän on päätenyt välittämään nimen merkityksen sen tunnelman tasolla. Sana *noir* välittää ranskankielisille lukijoille mielikuvan siitä, että *Crunchem Hallin* koulu on epämiellyttävä paikka.

Robillot on korvannut perheen nimen *Trunchbull* nimellä *Legourdin*. *Gourde* on adjektiivi, joka voi kuvastaa lihasten vahvuutta. Niin ollen se viittaa *Trunchbullin* suureen kokoon (*Tresor de la langue française, Gourde*).

Robillot on käyttänyt melko paljon suoraa käännoästä. Hän on ranskantanut ihmistä kuvaavan erisnimen *Ollie Bogwhistle* erisnimeksi *Paulo Siffloche*. Kyseessä voisi sanoa olevan suora käännoä konnotaation tasolla. *Tresor de la langue française* mukaan *siffler* tarkoittaa vihellystä. Näin ollen

sana assosioituu konnotaation tasolla sanaan *whistle* ja toimii siitä siten suorana käännöksenä (Tresor de la langue française, siffler, sähköinen lähde). Robillot on ranskantanut myös perheen nimen *Wormwood* sen suoraksi ranskankieliseksi vastineeksi, nimeksi *Verdebois*. Myös tässä on kyse Dahlin tavasta kuvata hahmon luonnetta sen nimen avulla. Perheen nimi *Wormwood* kuvastaa lahoa puuta, ja kuten aikaisemmat tässä mainitut vastaavat tapaukset, on siten edustamansa hahmon, pikkurikollisen persoonan olennainen osa. Myös sen siirtäminen suoraan ranskan kielelle on näin ollen ollut välttämätöntä.

Robillot on kääntänyt rangaistusvälineelle annetun liikanimen *The Chokey* suoraan liikanimeksi *L'Etouffoir*. Myös tässä on kyse Dahlin tavasta käyttää nimeä ominaisuuksien kuvailuun, minkä vuoksi tässä tapauksessa Robillot'n on ollut välttämätöntä antaa rangaistusvälineen ranskankieliseksi liikanimeksi *L'Etouffoir*, jotta voisi välittää ranskankielisille lukijoille vaikutelman ahtaasta tilasta, josta hengitykselle tarpeellinen ilma loppuu (Oxford English Dictionary, choke, sähköinen lähde).

Robillot on käyttänyt jonkin verran myös käännöslainaa. Hän on lainannut ranskannokseen suoraan muun muassa perheen nimen *Dickens* ja *Hemingway*, sekä erisnimet *Willard*, *Angelica*, *Michael* ja *Fred*. Erisnimien *Willard* ja *Angelica* lainaaminen ranskannokseen sellaisenaan johtuu kontekstista. Kyseisessä kohtauksessa hahmot katselevat televisiodraamaa, jossa esiintyvät hahmot *Willard* ja *Angelica*. Jättämällä nämä nimet ranskantamatta Robillot on voinut voimistaa ranskankielisen lukijan saamaa vaikutelmaa siitä, että kyseessä on ulkomaalainen, mahdollisesti amerikkalainen televisiodraama. Perheiden nimet *Dickens* ja *Hemingway* viittaavat tunnettuihin kirjailijoihin, jotka ovat vakiinnuttaneet asemansa maailmanlaajuisina konventioina, minkä vuoksi niiden lainaaminen ranskannokseen suoraan on ollut ilmeistä.

Eeva Heikkisen tapaan myös Henri Robillot on lainannut Salainen puutarha -teoksen ranskankielisen kulttuurinimen *Le jardin secret* Jean Valletten ranskannoksesta vuodelta 1934 (Wikipedia Secret Garden, sähköinen lähde). Lisäksi hän on lainannut Great Expectations- teoksen ranskankielisen nimen *Les grandes esperances* Charles-Bernard Derosnen ranskannoksesta vuodelta 1864 (Wikipedia, Great expectations, sähköinen lähde). Hän on lainannut myös *Grapes of Wrath* -teoksen ranskankielisen nimen *Les raisins de la colere* Maurice-Edgar Coindrean vuonna 1947 ilmestyneestä ranskannoksesta (Wikipedia, Grapes of Wrath). Näiden lisäksi hän on lainannut Just so stories-teoksen ranskannoksen *Histoires comme ça* Robert D'Humieresin ja Louis Fabuletin käännöksestä vuodelta 1901 (Wikipedia, Just so stories, sähköinen lähde). Hän on lainannut myös *Invisible man* -teoksen ranskannoksen *L'Homme invisible* Ahcille Laurentin ranskannoksesta vuodelta 1901 (Wikipedia, L'homme invisible, sähköinen lähde).

Robillot on lainannut erisnimen *Michael* ranskannokseen sellaisenaan. Tämä on perusteltavissa Michael-nimen kansainvälisyydellä ja tunnettuudella myös Ranskassa. Tämän vuoksi nimeä ei ole tarvinnut muokata ranskannokseen millään tavalla, vaan sen on voinut siirtää sellaisenaan (Wikipedia, Michael).

Robillot on korvannut jotkin nimet niitä foneettisesti vastaavilla ranskankielisillä nimillä. Tällaisia ovat esimerkiksi erisnimet *Julius (Jules)*, *Hortensia, (Hortense)* sekä *Harry (Henri)*. Mainittujen nimien tapauksessa alkukielistä foneettisesti vastaavan nimen valinta johtuu semanttisista tekijöistä: *Hortense* on *Hortensia*-nimen ranskankielinen muunnelma (Nameberry, Hortensia, sähköinen lähde). *Henri* on *Harryn* ranskankielinen muunnelma, tai vaihtoehtoisesti Harry on Henrin englanninkielinen muunnelma ja Jules on latinalaisperäisen Julius-nimen ranskalainen variaatio (Wikipedia, Julius ja Harry).

Robillot on käyttänyt joidenkin nimien ranskantamisessa kahta eri käänösstrategiaa. Hän on kääntänyt esimerkiksi erisnimestä *Julius Rottwinkel (Jules Bigornot)* osan *Julius* edellisessä kappaleessa mainitun mukaisesti englanninkielistä nimeä foneettisesti vastaavalla nimellä *Jules*, mutta sukunimen *Rottwinkel* korvaamalla sen nimellä *Bigornot*, mistä on muodostunut nimi *Jules Bigornot*. Tämänkin käänösratkaisun voi perustella semanttisilla syillä. Oxford English Dictionarystä ei löydy sanaa *Rottwinkel* (Oxford english dictionary, Rottwinkel, sähköinen lähde). Näin ollen sanalla ei ole ollut vastinetta myöskään ranskan kielessä. Käänösratkaisu Bigornot saattaa olla perusteltavissa tekstinsisäisillä syillä eli *Bigornot* on tarkoitettu kuvaamaan ranskankielisille lukijoille *Julius Rottwinkel* ja *Trunchbullin* välistä suhdetta. Huolimatta ranskalaisesta kuulokuvastaan *Bigornot* saattaa muodostua englanninkielisistä sanoista *Big or not, iso vai ei*. Käänösratkaisu saattaa näin olla Robillot'n tapa selventää ranskankielisille lukijoille *Trunchbullin* ja *Julius*-pojan välistä suhdetta: *Julius Rottwinkel* on *Trunchbulliin* nähden alisteisessa asemassa ja pieni tämän edessä.

Yleisesti voi sanoa, että Robillotin käyttämissä strategioissa korostuu käänösstrategiana korvaamisen käyttö. Hän on käyttänyt sitä neljäntoista nimen ranskantamisessa. Toiseksi eniten hän on käyttänyt lainaa ja suoraa käänöstä, mutta niitä on kuitenkin selkeästi vähemmän kuin korvaamista. Lainaa hän on käyttänyt kahdeksan nimen ja suoraa käänöstä yhdeksän nimen tapauksessa. Foneettista vastaavuutta, poistoa ja pidentämistä hän on käyttänyt lukumäärällisesti hyvin vähän: foneettista vastaavuutta kolmen, pois jättämistä yhden ja pidentämistä kahden nimen tapauksessa. Päättellen lainan runsaasta käytöstä ja taulukossa 2 esitettyjen käänösstrategioiden osittaisesta käytöstä Robillot'n ranskantamismetodin voi sanoa olleen selkeä ja suoraviivaisesti yhtä linjaa kulkeva, sekä melko tiukasti taulukossa 2 esitetyissä käänösstrategioissa pysyvä.

TAULUKKO 23. Henri Robillot'n käyttämät käänösstrategiat lukumäärällisesti

Käänösstrategia taulukon 2 perusteella	Kpl /42 ranskannetusta nimestä
korvaaminen	14 /42
suora käänös	10/42
lainaaminen	8/42
foneettinen vastaavuus/väännös	3/42
pois jättäminen	1/42
pidentäminen	2/42
lyhentäminen	0/42
nimen kääntäminen konnotaation tasolla/alakäsitteen kautta	0/42

Robillot'n käyttämistä käänösstrategioista neljä on taulukossa 2 esiintyvien käänösstrategioiden mukaellmia. Maxime Orangen tapaan myös Henri Robillot on käyttänyt taulukossa 2 esiintyviä käänösstrategioita osittain; hän on käyttänyt kahden nimen tapauksessa osittaista pois jättämistä ja kahden nimen tapauksessa osittaista korvaamista.

TAULUKKO 24 Henri Robillot'n käyttämien käänösstrategioiden poikkeukset

Taulukkoon 2 soveltumaton käänösstrategia	Kpl/42 ranskannetusta nimestä
osittainen pois jättäminen	2
osittainen korvaaminen	2

Yleisesti voi siis sanoa, että myös Matildan ranskannoksessa esiintyy useita Dahlin itse keksimiä arvonimiä sekä muiden kaunokirjallisten teosten nimiä.

4.1.9.1 Ranskantajien käyttämien käänösstrategioiden vertailua

Ranskantajiin ei ollut mahdollista ottaa yhteyttä haastattelemista varten. Kaikki ranskantajat Henri Robillot'ta lukuun ottamatta ovat nimiä ranskantaessaan huomioineet suomentajia enemmän kulttuurisia lähtökohtia ja sopeuttaneet käänösstrategiat niihin. Toisin sanoen he ovat käyttäneet käänösstrategioina hyvin paljon poistoa ja korvaamista, joilla on siirretty englanninkieliseen nimeen liittyvä konteksti kokonaisuudessaan englannista ranskaksi. Eniten poistoa ja korvaamista ovat käyttäneet The BFG:n ranskannut Camille Fabien sekä Charlie and the Chocolate Factoryn

ranskantanut Elisabeth Gaspar. Ranskantajista Maxime Orange on käyttänyt eniten suoraa käännöstä ja Henri Robillot kotouttamista. Syy tähän on se, että Matildassa esiintyvä, usein muista kaunokirjallisista teoksista lainattu nimistö vaatii muiden kuin poiston ja korvaamisen käyttöä käännösstrategiana.

5. Käännösstrategioiden vertailua

5.1. Ranskantajien ja suomentajien käyttämien käännösstrategioiden vertailua

Aineistooni kuuluvien teosten suomentajat ja ranskantajat ovat käyttäneet nimistöjen kääntämisessä keskenään erilaisia käännösstrategioita. Suomentajat ovat käyttäneet nimien kääntämisessä paljon kotouttamista sekä valinneet englanninkielistä nimeä foneettisesti vastaavia nimiä. Lainaa ja poistoa suomentajat ovat kuitenkin käyttäneet vähän. Ranskantajat ovat suomentajia enemmän käyttäneet poistoa. He ovat myös suomentajia useammin huomioineet kulttuurillisen kontekstin nimen käännöksessä. Ranskantajat ovat vaikuttaneet pyrkineen suomentajia enemmän myös selkeyttämään nimestä syntynyttä mielikuvaa lukijalle. Ero ranskantajien ja suomentajien tekemien käännösratkaisujen välillä on myös se, että ranskantajat ovat käyttäneet suoraa käännöstä huomattavasti enemmän kuin suomentajat. Poikkeuksen tästä muodostaa Tuomas Nevanlinna, joka on käyttänyt suoraa käännöstä muita suomentajia enemmän.

Suomentajien ja ranskantajien tekemillä käännösstrategioilla on yhteistä tapaa millä luovuutta on pyritty toteuttamaan nimien käännöksissä. Sekä suomentajat että ranskantajat ovat toteuttaneet luovuutta taulukossa 2 esitettyjen käännösstrategioiden puitteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että he ovat käännösprosessissaan pysytelleet taulukossa 2 esitetyissä käännösstrategioissa, mutta ovat tehneet niistä omia variaatioitaan tilanteen ja tarpeen mukaan. Suomentajien ja ranskantajien tekemillä käännösratkaisuilla on yhteistä myös se, että he kaikki ovat pyrkineet säilyttämään nimien käännöksissä aiemmin mainitsemani Roald Dahlille tyypillisen nimien muodostamistavan.

6. Päätäntö

Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää sitä, miten nimistöä on käännetty suomeksi ja ranskaksi Roald Dahlin teoksissa *Matilda*, *James And The Giant Peach*, *The BFG* ja *Charlie And The Chocolate Factory*. Toteutin tutkimuksen vertailevan analyysin avulla. Tutkielmani ensimmäisessä luvussa esitin kaksi tutkimuskysymystä. Ensinnäkin millä tavalla suomentajat ja ranskantajat ovat kääntäneet nimistöä suomeksi ja ranskaksi, sekä toiseksi millä tavalla suomentajien ja ranskantajien tekemät ratkaisut eroavat toisistaan. Vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni sain, että kääntäjät ovat toimineet luovasti, mutta sen lisäksi että ovat toimineet taulukossa 2 esitettyjen

käännösstrategioiden puitteissa, he kaikki ovat tehneet poikkeuksia näistä strategioista. Toiseen tutkimuskysymykseeni sain vastauksen, että suomentajat ovat kääntäneet nimistöä ranskantajia useammin kotouttamalla, korvaamalla tai foneettisesti lähdekielistä nimeä vastaavilla käännöksillä. Ranskantajat ovat suomentajia useammin käyttäneet poistoa ja lainaa. Ranskantajien ja suomentajien tekemät käännösratkaisut eroavat toisistaan myös siinä, että ranskantajat ovat suomentajia useammin siirtäneet lähdekielisen nimen koko kulttuurisen kontekstin kohdekielelle, kun taas suomentajat ovat useammin jättäneet sen kääntämättä ja korvanneet nimen jollakin kohdekielisellä nimellä.

Tutkimuskysymyksiini saamien vastausten perusteella voin tehdä johtopäätöksen, että teoksessa esiintyviä nimiä käännettäessä kääntäjä voi toimia luovasti, mutta luovuus tarkoittaa sitä, että toimii tiettyjen rajoitusten puitteissa, tässä tapauksessa taulukossa 2 esitettyjen nimien käännösstrategioiden rajoissa. Tämän lisäksi kaunokirjallisen teoksen nimistöä käännettäessä on otettava huomioon se, miten lähellä toisiaan lähde- ja kohdekielen kulttuurit ovat maantieteellisesti. Jos lähde- ja kohdekielen kulttuurit ovat maantieteellisesti hyvin lähellä toisiaan ja siten tiiviimmässä ja suuremmassa vuorovaikutuksessa keskenään, kääntäjän on huomioitava jokaisessa nimessä lähdekielisen nimen kulttuurisen kontekstin siirtäminen. Tämän vuoksi hän ei voi juurikaan käyttää kotouttamista, vaan on käytettävä suoraa käännöslainaa. Tapauksissa, joissa lähdekielisen nimen kulttuurisen kontekstin siirtäminen kohdekielelle on liian vaikeaa esimerkiksi kontekstin laajuuden vuoksi, kääntäjän on poistettava nimi tai korvattava se toisella. Jos lähde- ja kohdekielen kulttuurit ovat maantieteellisesti kaukana toisistaan ja siten harvemmassa ja epäsuorassa vuorovaikutuksessa keskenään, kääntäjä voi teoksen nimistöä kääntäessään käyttää kotouttamista. Sattuman merkitys vastauksena kaikkiin tutkimuskysymyksiini on kuitenkin huomioitava. Tein omissa tutkimustuloksissani melko samanlaisia havaintoja kuin aikaisemmin viittaamani Didem (2017) tutkimuksessaan nimien kääntämisestä strategian ja lopputuloksen näkökulmasta. Kuten Didemkin, havaitsin tutkimuksessani, että yhtä tapaa käyttää näitä käännösstrategioita ei ole, vaan jokainen tutkimuksessani mukana ollut kääntäjä on muodostanut omanlaisensa lähestymistavan teoksissa esiintyvien nimien kääntämiseen. Tämä näkyy tutkimuksessani siinä, miten kääntäjistä jokainen on tehnyt omanlaisiaan yhdistelmiä taulukossa 2 esittämistäni nimien käännösstrategioista.

Pro gradu -tutkielmani aihe tarjoaa monia aiheita tuleville tutkimuksille. Koska jokaisesta aineistooni kuuluvasta teoksesta on tehty elokuva, nimien kääntämistä voisi verrata myös elokuvien ja kirjojen välillä. Myös tutkimuksessa aineistona olevien nimien kategorioita voisi rajata tarkemmin: voisi tutkia esimerkiksi sitä, millä tavoin Roald Dahlin teoksissa esiintyvät ja 2000-luvulla rasistisiksi koetut lisänimet on esimerkiksi ranskannettu teoksista 2000-luvulla tehdyissä ranskannoksissa.

Lähteet

Aineslähteet

Dahl, Roald 1964: *Charlie and the Chocolate Factory*. Puffin Books, UK.
Penquin Random House 1964 New York.

Dahl, Roald 1961: *James and the Giant Peach*. Puffin Books, UK.
Penquin Random House 1961 New York

Dahl, Roald 1982: *The BFG*. Puffin Books, UK.
Penquin Random House 1982 New York

Dahl, Roald 1988: *Matilda*. Puffin Books, UK.
Penquin Random House 1988, New York

Dahl, Roald 2013: *Le BGG. Folio Junior*, Paris.
Gallimard Jeunesse Pariisi 2013.

Dahl, Roald 1967: *Charlie et la Chocolaterie. Folio Junior, Paris*.
Gallimard Jeunesse Pariisi 2007

Dahl, Roald 1990: *Matilda. Art House, Helsinki*.
WSOY Juva 1990.

Dahl, Roald 2002: *Iso Kiltti Jätti. Art House, Helsinki*.
WSOY Juva 1990.

Dahl, Roald 1971: *Jali ja suklaatehdas. 94. Art House, Helsinki*.
Otava Helsinki 1971.

Dahl, Roald 1966: *James et la Grosse Pêche. Folio Junior, Paris*.
Gallimard Jeunesse Pariisi 1966.

Dahl, Roald 1995: *Jaakko ja jättipersikka. Art House, Helsinki*.
WSOY: n graafiset laitokset, Juva 1995.

Dahl, Roald 1988: *Matilda. Folio Junior, Paris*.
Gallimard Jeunesse Pariisi 1988.

Internet-osoitteet:

Archive 2020 [Verkkójulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
<https://archive.org/>

BNF-tietokanta 2020 [Verkkójulkaisu. Viitattu 17.10.2020.] saatavissa:
https://data.bnf.fr/11918172/maxime_orange/

Booky 2020 [Verkkójulkaisu. Viitattu 17.10.2020.] saatavissa:
https://www.booky.fi/tuote/rudyard_kipling/norsunlapsi_ja_muita_veikeita_juttuja/9789522156600

Cafepepone 2020[Verkkójulkaisu. Viitattu 17.10.2020.], saatavissa:
<https://www.cafepepone-orrvault.com/etouffe-chretien-mais-pourquoi-cette-expression/>

Englicist 2020[Verkkójulkaisu. Viitattu 17.10.2020.] saatavissa:
<https://englicist.com/notes/television-roald-dahl-summary>

Finlandia-kirja 2020[Verkkójulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
<https://www.finlandiakirja.fi/fi/beatrice-potter-rouva-siiri-sipinen-249312.html> .

Goodreads 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

https://www.goodreads.com/author/show/548638.Camille_Fabien

Googlebooks 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

https://books.google.fi/books/about/Petteri_Kani.html?id=Ony9AgAAQBAJ&source=kp_book_description&redir_esc=y

House of names 2020 [Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]:

saatavissa

<https://www.houseofnames.com/plumridge-family-crest>

Kirjasampo 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

https://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/kauno%253Aperson_123175947915663

Kirjasampo 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa

<https://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/http%253A%252F%252Fwww.btj.fi%252F1596660>

Kirjasampo 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

https://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/http%253A%252F%252Fwww.btj.fi%252F252Factor_Helanen%25252C%252BMarja

Mediateque du sud sauvage 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

https://mediatheque.saintjoseph.re/index.php?lvl=author_see&id=6601

Mlang 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

<http://www.mlang.name/lewis/nevanl-s.html>

Nameberry 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa

<https://nameberry.com/babynome/Sophie>

Nameberry 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

<https://nameberry.com/babynome/Hortensia>

Oxford English Dictionary 19.5.2021, saatavissa:

<https://www.oed.com/>

Poetryfoundation 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

<https://www.poetryfoundation.org/poets/roald-dahl>

Teos.fi 2020: [Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

<http://www.teos.fi/kirjailijat/tuomas-nevanlinna.html>

The world 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

<https://www.pri.org/stories/2016-05-31/roald-dahl-s-gobblefunk-words-get-their-own-dictionary>.

Tuuma 2020[Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa

http://www.tuuma.net/artikkelit/vanhanaikainen_joriini.pdf

Väestörekisteri 2020: Nimipalvelu [Viitattu 27.1.2021.]: saatavissa

https://verkkopalvelu.vrk.fi/nimipalvelu/nimipalvelu_etunimihaku.asp?L=1

Trésor de la langue Française 2021, saatavissa :

http://atilf.atilf.fr/scripts/mep.exe?CRITERE=ACCUEIL_TLFI;ONGLET=tlfi;OO1=1;OO2=1;ISIS=isis_tlf_i.txt;MENU=menu_tlfi;OUVRIR_MENU=0;ONGLET=tlfi;OO1=1;OO2=1;OO3=-1

Wikipedia 2020 Roald Dahl [Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

https://fi.wikipedia.org/wiki/Roald_Dahl

Wikipedia 2020 Tuomas Nevanlinna [Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:

https://fi.wikipedia.org/wiki/Tuomas_Nevanlinna

Wikipedia 2020 Gone to earth [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
https://en.wikipedia.org/wiki/Gone_to_Earth

Wikipedia 2020 just so stories [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
https://en.wikipedia.org/wiki/Just_So_Stories

Wikipedia 2020, Miss Muffet [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
https://en.wikipedia.org/wiki/Little_Miss_Muffet

Wikipedia 2020: Loistava tulevaisuus [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
https://fi.wikipedia.org/wiki/Loistava_tulevaisuus

Wikipedia 2020: Grapes of Wrath [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa :
https://en.wikipedia.org/wiki/The_Grapes_of_Wrath

Wikipedia 2020 Great Expectations [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.];, saatavissa:
https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Expectations

Wikipedia 2020 Eläinten vallankumous [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]:
saatavissa:https://fi.wikipedia.org/wiki/El%C3%A4inten_vallankumous

Wikipedia 2020: Tuomas Nevanlinna [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
https://fi.wikipedia.org/wiki/Tuomas_Nevanlinna

Wikipedia 2020: Julius [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
[https://en.wikipedia.org/wiki/Julius_\(name\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Julius_(name))

Wikipedia 2020: Ääni ja vimma [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.];, saatavissa:
https://fi.wikipedia.org/wiki/%C3%84%C3%A4ni_ja_vimma

Wikipedia 2020: Harry [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
[https://en.wikipedia.org/wiki/Harry_\(given_name\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Harry_(given_name))

Wikipedia 2020, Queen Mary [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
https://fi.wikipedia.org/wiki/RMS_Queen_Mary

Wikipedia 2020: Way out [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
[https://en.wikipedia.org/wiki/%27Way_Out_\(TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/%27Way_Out_(TV_series))

Wikipedia 2020: Henri Robillot [Verkkajulkaisu. Viitattu 24.2.10.2020.]:
saatavissa:https://fr.wikipedia.org/wiki/Henri_Robillot

Wikipedia 2020: Mr. Toad [Verkkajulkaisu. Viitattu 24.1.2020.]: saatavissa:
https://en.wikipedia.org/wiki/Mr._Toad

Wikipedia 2020: Old mother Hubbard [Verkkajulkaisu. Viitattu 24.1.2020.]: saatavissa:
https://en.wikipedia.org/wiki/Old_Mother_Hubbard

Wikipedia 2020: [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Wampum>

Wikipedia 2020: Nigel [Verkkajulkaisu. Viitattu 28.2.2020.]: saatavissa:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Nigel>

Wikipedia 2020: L'Homme invisible [Verkkajulkaisu. Viitattu 28.2.2020.]:
saatavissa
[https://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Homme_invisible_\(roman\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Homme_invisible_(roman))

Wikipedia 2020 Michael [Verkkajulkaisu. Viitattu 28.2.2020.]: saatavissa:
<https://fr.wikipedia.org/wiki/Michael>

Wikipedia 2020: Le jardin secret [Verkkajulkaisu. Viitattu 22.5.2021.]: saatavissa:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Le_Jardin_secret

Wikipedia 2020: Les grandes esperances [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Les_Grandes_Esp%C3%A9rances

Wikipedia 2020: Henri [Verkkajulkaisu. Viitattu 18.10.2020.]: saatavissa:
<https://fi.wikipedia.org/wiki/Henri>

Wikipedia 2020: Jules [Verkkajulkaisu. Viitattu 18.1.2020.]: saatavissa:
[https://fr.wikipedia.org/wiki/Jules_\(pr%C3%A9nom\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Jules_(pr%C3%A9nom))

Wikipedia 2020: Les raisins de la colere [Verkkajulkaisu. Viitattu 18.1.2020.]: saatavissa:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Les_Raisins_de_la_col%C3%A8re

Wikipedia 2020: Griffon [Verkkajulkaisu. Viitattu 18.1.2020.]: saatavissa:
[https://fr.wikipedia.org/wiki/Griffon_\(mythologie\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Griffon_(mythologie))

Wikipedia 2020: Jaakko kulta [Verkkajulkaisu. Viitattu 18.1.2020.]: saatavissa
https://fi.wikipedia.org/wiki/Jaakko_kulta.

Wikipedia 2020: Whangdoodle [Verkkajulkaisu. Viitattu 18.1.2020.]: saatavissa:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Whangdoodle>

Wikipedia 2020: Simpkins [Verkkajulkaisu. Viitattu 18.10.2020.]: saatavissa:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Simpkins>

Wikipedia 2020: Shetland sheep [Verkkajulkaisu. Viitattu 20.1.2021.]: saatavissa:
https://en.wikipedia.org/wiki/Shetland_sheep

Wikipedia 2020: Rack Jobinson [Verkkajulkaisu. Viitattu 18.1.2021.]: saatavissa:
[https://en.wikipedia.org/wiki/Jack_Robinson_\(mythical_person\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Jack_Robinson_(mythical_person))

Wikipedia 2020: Way out [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa
[https://en.wikipedia.org/wiki/%27Way_Out_\(TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/%27Way_Out_(TV_series))

Wikipedia 2020: Pierre Lapin [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Pierre_Lapin.

Wikipedia 2020: Yksinäinen ratsastaja [Verkkajulkaisu. Viitattu 22.5.2021.]: saatavissa
https://fi.wikipedia.org/wiki/The_Lone_Ranger

Wikipedia 2020: Aila Nissinen [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]:
saatavissa:https://fi.wikipedia.org/wiki/Aila_Nissinen

Wikipedia 2020: Kimmo Pietiläinen [Verkkajulkaisu. Viitattu 17.10.2020.]: saatavissa
https://fi.wikipedia.org/wiki/Kimmo_Pietil%C3%A4inen

Wikipedia 2020: Nicholas Nickelby [Verkkajulkaisu. Viitattu 7.5.2021.]: saatavissa :
https://fi.wikipedia.org/wiki/Nicholas_Nicklebyn_el%C3%A4m%C3%A4_ja_seikkailut

Wikipedia 2020: Secret garden [Verkkajulkaisu. Viitattu 22.5.2021]: saatavissa :
https://en.wikipedia.org/wiki/The_Secret_Garden

Tutkimuskirjallisuus:

Alander, Heidi 2013: *Lovers Lanelta rakastavaisten polulle. Erisnimien suomennokset Lucy Maud Montgomeryn Annan nuoruusvuosissa.*, [viitattu 22.5.2021]. 21-22 Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/41041>

— 2006: Agafonov, C., Grass, T., Maurel, D., Rossi-Gensane, N. & Savary, A : Le traduction multilingue des noms propres dans PROLEX. *Meta* 51, s. 622-636. [Verkkolehti.] *Érudit* [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: <https://www.erudit.org/en/journals/meta/1900-v1-n1-meta1442/014330ar/abstract/>

- Alsina, Viktoria 2012: The translation of idiolect in childrens literature. The Witches and Matilda ny Roald Dahl. *Translating fictional dialogue for Children and Young People*, 145-162. Toim. Fischer, Martin B et al. [Viitattu 17.20.2020.] Saatavissa: https://books.google.fi/books?id=tzI_ilmQdAQC&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- 2012: Translation of proper names in childrens literature. *Journal of language and translation* 61-71. [Verkkolehti.] Izlamic Azad university, Tehran central branch. [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: <https://www.sid.ir/en/Journal/ViewPaper.aspx?ID=275881>
- Ainiala, Terhi – Saarelma, Minna – Sjöblom, Paula 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. SKS, Helsinki.
- Back, Eerika 2014: *Erisnimien käännökset lastenkirja Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige suomennoksessa*. [viitattu 22.5.2021]. 15-17, 19 Pro gradu -tutkielma, Vaasan yliopistoon filosofinen tiedekunta, saatavissa: <https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/2673>
- 2012: Translation of proper names in childrens literature. *Journal of language and translation* 61-71. [Verkkolehti.] Izlamic Azad university, Tehran central branch. [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: <https://www.sid.ir/en/Journal/ViewPaper.aspx?ID=275881>
- 1993: Ballard, Michel : Le nom propre en traduction. *Babel* 39, s. 194-213. [Verkkolehti.] Fédération Internationale des Traducteurs. [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: <https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/babel.39.4.02bal>
- 2003: Bertills, Yvonne: Kaunokirjallisuus ja henkilönimet. *Virittäjä* 3/2003 s. 394. [Verkkolehti.] Kotikielen seura, Helsinki [viitattu 22.5.2021] Saatavissa: [file:///C:/Users/maria/Downloads/40277-Artikkelin%20teksti-27786-1-10-20140204%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/maria/Downloads/40277-Artikkelin%20teksti-27786-1-10-20140204%20(3).pdf)
- 2008: Camara Aguirra, Elvira : The translation of proper names in childrens literature. *Anuario de investigación en literatura de infantil y juvenil* 7, s. 47-61 [Verkkolehti.] Universida de Vigo. [Viitattu 22.5.2020.] Saatavissa: <http://revistas.webs.uvigo.es/index.php/AILIJ/issue/view/85>
- 2015: Cheetham, D : Dahl's neologisms. *Children's literature in education* 47, s. 93-109. [Verkkolehti.] An international quarterly. [Viitattu 217.10.2020.] Saatavissa: <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10583-015-9254-2>
- Coutant-Defer, Dominique; Biehler, Johanna 2016: Charlie et la chocolaterie de Roald Dahl. L'analyse de l'oeuvre: 1, 20. *Lepetitlitteraire*. [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: <https://www.lepetitlitteraire.fr/>
- 2002: Cordonnier, Jean-Luis: Aspects culturels de la traduction. Quelques notions cles. *Meta* 47/2002 s. 38. [Verkkolehti.] Journal des traducteurs [viitattu 22.5.2021] Saatavissa: <https://www.erudit.org/en/journals/meta/2002-v47-n1-meta691/007990ar.pdf>
- Dahl, Roald 1988: *Matilda*. Penquin Random House, UK.
- 1972: Donnellan, Keith. S : Proper names and identifying descriptions. *Semantics of natural language* 40, s. 356-379 [Verkkolehti.] Synthese libabry book series. [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-010-2557-7_10
- Dongen, HJ. Van 2012: *La traduction des noms dans La Quête D'Ewilan de Pierre Bottero* 6-7. Opinnäytetyö, University of Utrecht [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/255582>
- 2017: Majcher, Agnieszka Elsbieta : Proper names. Translation analysis on the example of Prince Caspian. *Respectus philolgus* 31, s. 134-147. [Verkkolehti.] Vilniaus Universiteto Leidykla [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=602397>
- Hermans, Theo 1988: On translating proper names, with reference to *De Witte* and *Max Havelaar*. Teoksessa Wintle, MJ: *Modern dutch studies. Essays in honour of Professor Peter King on the occasion of his retirement*. 11-24. Bloomsbury academic 1988

- Kankaanpää, Salli (toim.) 2017: *Kielitoimiston oikeinkirjoitusopas*. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 177. . SKS, Helsinki.
- Käpyinen, Kirsi 2011: Fiktiiviset nimet Mauri Kunnaksen teoksessa Viikingit tulevat! ja niiden englannin- ja ruotsinkieliset käännökset: 4–7,8–13. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/84378>
- Lang, Peter 2009: In name only? Translating names in children's literature. *Northern lights. Translation in the nordic countries*, 2009. Toim. Epstein, BJ. [Viitattu 17.20.2020.] Saatavissa: https://books.google.fi/books?id=x0vwOLHHgGoC&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbg_gesummmary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Lattunen, Hélène ; Viljanen, Kari 2006: Gummeruksen suomi-ranska-suomi. 840, 590, 849.. Les petits litteraires jaunes de Gummerus. [Viitattu 22.5.2020.] St. Michel print, Mikkeli 2010
- Lecuit, Emlie, Maurel, Denis & Vitas, Duško 2011: Les noms propres se traduisent-ils ? Étude d'un corpus multilingue. *Corpus 10* 3, 1, 121-134. [Verkkojulkaisu.] Cornell university [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: <https://arxiv.org/abs/1407.1605>
- Leppihalme, Ritva 1997: Culture bumps : an empirical approach to the translation of allusions. 78-79. Clevedon, Multilingual matters [Viitattu 22.5.2020.] Saatavissa: https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=Lmdv5xGPTPsC&oi=fnd&pg=PP10&dq=Culture+bumps:+an+empirical+approach+to+the+translation+of+allusions.+&ots=R3SWPqHAos&sig=FRl2BCN8Fs-ngqEmnq8vpbRh1w&redir_esc=y#v=onepage&q=Culture%20bumps%20%3A%20an%20empirical%20approach%20to%20the%20translation%20of%20allusions.&f=false
- Lisbach, Bertrand; Meyer, Victoria 2013: Linguistic Identity matching. Springer Fachmedien Wiesbaden 2013. Toim. Springer Wieveg. Freiburg, Germany; Zurich, Switzerland. [Viitattu 17.20.2020.] Saatavissa: <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-8348-2095-2#about>
- 2011: Traduction (im)propre du nom propre litteraire. *Translationes 3*, s. 65-79 [Verkkolehti.] Université de l'Ouest, Timișoara Roumanie. [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: https://dl1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/33885908/TR_3_2011_65_79_LunguBadea.pdf?1402048637=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DLa+traduction+im+propre+du+nom+propre+li.pdf&Expires=1621783558&Signature=Saj~T5c5K6eTPb6Pq0q8ikDo3ckRg9Jrk1CkAL6ZxMDoRIIdR-KCyO2O6OWQvZmfHpvRSFTIWHrXFtNo3KqpkClq3CfqHQSRizb3zUFdPF8bn9x31y6xW74CVF9Qx77kchcOMolm6zkFEmAGS0gbLKAwGBOByf~wHW-LbCROchRTZjA~ebsQ6pUZZ50VEVBPncbH-3xQ1I5iAxGK5z0r9USKlzcCwZrs2KGTom0aBPBp8UsB11CmOvpWGrU2nc7utjNTIGhC0m7fS1~iMG2-e7MIuj3LTEJ9ZoNpPaXn41dSKSP2-KHz6DQ0M126LTYINgV2ieYlwqLs0SGf203wPig_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA
- Nieminen &al. 1988: Nimi. *Facta 2001* s. 12,64. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo [Viitattu 17.10.2020.]
- Nieminen &al. 1988: Roald Dahl. *Facta 2001* s. 12,64. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo [Viitattu 17.10.2020.]
- 2006: Nimistöntutkimus yhä monitieteisempää. *Virittäjä 1/2006*. s. 104–105 [Verkkolehti.] Kotikielen seura, Helsinki [viitattu 12.5.2021] Saatavissa: [file:///C:/Users/maria/Downloads/40464-Artikkelin%20teksti-27972-1-10-20140204%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/maria/Downloads/40464-Artikkelin%20teksti-27972-1-10-20140204%20(1).pdf)
- Nord, Christiane 2003: Proper names in translations for children. Alice in wonderland as a case in point. *Meta 48*, s. 182-196. [Verkkojulkaisu.] University of Applied Sciences Magdeburg-Stendal, Magdeburg, Germany [Viitattu 22.5.2021.] Saatavissa: <https://www.erudit.org/en/journals/meta/1900-v1-n1-meta550/006966ar/abstract/>

- Paliczka, Anna: Nom propre et ses derives de traduction. Opinnäytetyö, Universite de Silesie, Institut des langues romanes et de traduction [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: https://el.us.edu.pl/wh/pluginfile.php/271/mod_resource/content/0/paliczka.pdf
- Perttunen, Tiina 2010: *Roald Dahlin Matilda, karnevalistinen karakterisaatio ja kirjailijan ideologia.*, [viitattu 22.5.2021]. 59. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/81419/gradu04176.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Rakova, Zuzana 2014: La traduction des noms propres dans deux romans hugoliens. Romanica Olomucensia, Filozofická fakulta Masarykova Univerzita v Brně [Viitattu 26.1.2014.] Saatavissa: <file:///C:/Users/maria/Downloads/Dialnet-LaTraductionDesNomsPropresDansDeuxRomansHugoliens-4872562.pdf>
- Tanto, Trisnowati 2008: Translation of the Sense and Form of the Language Play in Roald Dahl's James and the Giant Peach. *Sosiohumaniora* 10 s. 73-80. Education and humanities research. Fakultas sastra universitas Kristen Maranatha [Viitattu 22.5.2021.] Saatavissa: https://scholar.google.fi/scholar?hl=fi&as_sdt=0%2C5&q=OALD+DAHL%27S+USE+OF+LANGUAGE+PLAY+IN+CHARLIE+AND+THE+GREAT+GLASS+ELEVATOR&btnG=
- Tokola, Jaana 1997: Etunimi- merkki yhteisöllisyydestä vai yksilöllisyydestä? Etunimi maatalousväestön maailmankuvan ja perhekäsityksen heijastajana 1800-luvun Kalajoella. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto [Viitattu 22.5.2021.] Saatavissa: [file:///C:/Users/maria/Downloads/38%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/maria/Downloads/38%20(2).pdf)
- 2017: Tuna, Didem : exploring the nature of translation of names in childrens litterature. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* s.579-594 [Verkkolehti.] Turkish studies, Ankara [Viitattu 22.5.2021] Saatavissa: https://www.researchgate.net/profile/Didem-Tuna/publication/318841666_Cocuk_Edebiyatinda_Isim_Cevirilerinin_Dogasini_Kesfetmek/links/59d8e293aca272e60966c79f/Cocuk-Edebiyatinda-Isim-Cevirilerinin-Dogasini-Kesfetmek.pdf
- 2016: Tuomas Nevanlinna kysytään, oletko sinä se Perskurkkanan kääntäjä. *Kirkko ja kaupunki* 14.6.2016 [Verkkolehti.] Kirkkojakaupunki.fi [viitattu 12.5.2021] Saatavissa: <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/tuomas-nevanlinna-kysytaan-oletko-sina-se-perskurkkanan-kaantaja#b93e7866>
- Uusitalo, Emilia 2018: *Nimi rakentaa maailmoja. Nimien funktiot fantasiamaailman rakentamisessa kotimaisessa fantasiakirjallisuudessa* [viitattu 22.5.2021]. 8–9 Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/235642>
- Vaarnasto-Vetter, Hanna: *Viidestoista yö olkikuukkelien talossa. Erisnimet Häräntappoaseen käänöksissä.* [viitattu 22.5.2021]. 45–48,50 Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/77864>
- Van Lagendonck, Willy 2007: Theory and typology of proper names . Trends in linguistics. Studies and monographs 2007. Toim. De Gruyter Mouton. [Viitattu 17.20.2020.] Saatavissa: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110197853/html>
- 1990: West, MI: The grotesque and the taboo in Roald Dahl's humorous writings for children. *Children's literature association quarterly* 15, s. 115-116 [Verkkolehti.] Project MUSE. [Viitattu 17.10.2020.] Saatavissa: <https://muse.jhu.edu/article/249138/summary>
- Vilen, Anne 2009: *Hogwartsista Tylypahkaan. : Harry-Potter -kirjojen erisnimien kääntäminen suomeksi ja saksaksi.* [viitattu 22.5.2021]. 3-6, 12 Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/80789>
- 2008: Wirnitzer, Gisela Marcelo : The translator's voice in translation of proper names : Roald Dahl as an example of functional proper names.. Anuario de investigación en literatura infantil y juvenil 6, s. 117-133 [Verkkolehti.] Acceda Cris [Viitattu 22.5.2021] Saatavissa: <https://accedacris.ulpgc.es/handle/10553/58861>

Suomentaja Marja Helasen haastattelu 10.1.2021

Suomentaja Kimmo Pietiläisen haastattelu 7.12.2020

Liitesivu: ranskankielinen lyhennelmä, 8.s

1.1 Le sujet

Le sujet de ce mémoire de master concerne les traductions françaises et finnoises des noms dans les romans de Roald Dahl ; les romans sont *Matilda*, *Charlie and the chocolate factory*, *James and the giant peach* et *The BFG*. Dans notre mémoire de master, nous avons inclus les traductions françaises et finnoises de ces romans.

1.2 Motivation pour la recherche, hypothèse et question de recherche

Les noms dans ces romans sont souvent inventés par Roald Dahl lui-même et, grâce à cela, ils sont souvent très originaux et même abstraits. Cela nous a donné notre sujet ; Nous sommes intéressés par la manière dont ces noms, représentant la manière d'écrire très caractéristique de Roald Dahl, sont traduits en français et en finnois. À la base de cela, nous avons formulé notre question de recherche et l'hypothèse de la manière suivante : Comment les noms propres, dans *Matilda*, *Charlie and the chocolate factory*, *James and the giant peach* et *The BFG* sont traduits en français et en finnois ? De plus de cela, notre hypothèse est que les traducteurs, en traduisant ces noms abstraits et originels, ont dû utiliser beaucoup de créativité et même de l'imagination.

1.3 Roald Dahl comme écrivain

Roald Dahl était né en 1916 à Llandaff, Angleterre. Il a commencé sa carrière littéraire dans les années 50 où il a écrit quelques manuscrits pour le théâtre et la télévision. En 1961, il a écrit son premier roman, *James and the giant peach*. Dans les années 70 et 80, la carrière littéraire de Roald Dahl a eu un nouveau succès. Dans cette décennie, Dahl a écrit par exemple les romans *Charlie and the chocolate factory*, *Matilda*, *The BFG*, *The Witches* et *Danny Champion of the world*. Le dernier roman de Dahl a été *Esio Trot*, publié en 1989. Roald Dahl est mort en 1991 (Roald Dahl, page internet, source en ligne)

1.4 Traits typiques des romans de Roald Dahl

Pour les romans de Roald Dahl, les traits macabres sont typiques. Cela est utilisé pour créer une ambiance surréaliste et pour établir l'existence de complots. En plus de ces traits macabres, la violence est typique des romans de Roald Dahl. Cela apparaît très bien dans *Charlie and the chocolate*

factory où tous les enfants sont punis. Le racisme est aussi typique des romans de Roald Dahl : cela apparaît aussi dans *Charlie and the chocolate factory* où les *Oompa-Loompas* sont identiques : petits, bruns et ne comprennent pas la discussion ordinaire (Coutant-Defer-Biehler 2016: 20, 1).

Plusieurs romans de Roald Dahl représentent un mode de penser typique de l'enfance et de l'adolescence. Dans ses romans, Dahl choisit avec une grande attention les protagonistes de ses romans. Ainsi, ses protagonistes sont souvent des enfants qui sont capables de faire presque tout allant jusqu'à s'opposer aux adultes qui essaient de les soumettre. Par exemple, dans *The BFG*, Sophie réussit à vaincre les géants gigantesques qui mangent des hommes. Ainsi, l'atmosphère de plusieurs romans de Dahl est que les enfants sont souvent plus rusés que les adultes, dont les tentatives visant à soumettre les enfants est vue comme un comportement punissable ; les adultes sont présentés comme acteurs peu sympathiques. Et, dans les romans de Dahl, les adultes essayant de soumettre des enfants sont alors punis cruellement (West 1990: 115–116.)

De plus d'une telle atmosphère, l'humour est aussi très typique des romans de Roald Dahl qui cache son humour dans le choix des prénoms : il crée les prénoms sur la base des caractéristiques fondamentales des personnages, comme, par exemple, dans le choix du prénom *Augustus Gloop*, qui est un gros garçon. Dahl cache son humour aussi en reliant des mots qui ne sont pas de la même catégorie grammaticale : un exemple de cela est le mot *snozzcumber*, ce qui est une combinaison des mots *schnozz* et *cucumber*. La troisième manière dont Dahl cache son humour dans la langue de ses romans est dans la création de nouveaux mots de en changeant seulement quelques lettres. Ainsi, un mot presque similaire à mot originel est formulé, ce qui crée un contraste humoristique (Cheetham 2015: 93–100, 102–105, 107–108.)

1.5 Les traits typiques des noms des romans de Roald Dahl

Selon Wirnitzer, les noms dans les romans de Roald Dahl se portent messages ou jeux de mots. Wirnitzer (2008 : 130) a divisé les noms dans les romans de Roald Dahl à deux catégories : dans la première catégorie, il y a les prénoms utilisés quotidiennement et, dans la deuxième catégorie il y a les noms inventés par Roald Dahl lui-même (Wirnitzer 2008: 130). Un exemple de cela est le roman *Matilda*, auquel le nom de famille de Matilda est Wormwood. : Les Wormwood sont comme « bois pourri » leur vie semble idyllique mais, en regardant plus précisément, il est évident qu'ils sont arrogants et stupides. Un autre exemple à cela est les noms dans *The BFG* : Tous les prénoms dans ces romans se connectent à la violence, comme *Bonecruncher*. Cela donne un message direct qu'il s'agit de caractères violents et « barbaresques ».

Ainsi, la manière dont Roald Dahl invente les noms dans ses romans est que, le nom et le caractère sont unifiés, le nom est « bâti » dans le caractère (Lang 2009: 199).

1.6. Le concept *nom*

Le concept *nom* est assez vieux. Comme catégorie, le concept nom désigne une catégorie linguistique. Sémantiquement, le nom peut référer à un objet spécifique comme à un certain homme parisien appelé *Jean-Pierre* ou comme à *Jean-Pierre* comme nom de produit (Ballard 2001: 15, 17–19, 23, 25, 49–51.) Le concept *nom* peut être divisé en plusieurs catégories. Ces catégories sont, par exemple, le nom propre qui désigne une personne, le nom de la famille qui désigne la même chose que le nom de la famille, nom désignant un concept abstrait, nom de la nationalité qui réfère aux lieux, nom culturel qui désigne ce qui réfère à la culture, et le nom de l'honneur qui désigne le statut d'une personne (Ballard 1993: 15, 17–19, 23, 25, 49–51).

1.7. Le nom dans la littérature

Dans la littérature, les noms ont certaines caractéristiques spécifiques qui les différencient des noms utilisés dans le « vrai » monde. Les noms dans la littérature sont utilisés seulement pour une personne, ce qui est pertinent pour rendre l'histoire plus claire. En plus de cela, contrairement au monde « réel », où par exemple le prénom finnois Onerva est le plus typique pour les années 1920, les prénoms dans la littérature restent les mêmes, ce qui veut dire que pendant l'histoire du monde du roman, les personnages sont toujours nommés d'une manière similaire (Lungu-Badea 2011: 6768).

1.8. Traduction des noms

La traduction des noms ne diffère pas significativement d'une autre traduction. Comme dans la traduction généralement, en traduisant les prénoms, le traducteur doit décider du *skopos* et en tirer des conclusions. Cependant, il y a certaines techniques spécifiques que le traducteur peut utiliser pour traduire les prénoms. Ces techniques sont, par exemple, l'*emprunt* qui désigne la remplace du nom de la langue source dans la traduction, la *modification* qui désigne l'abréviation ou le prolongement du nom, l'utilisation du signifiant phonétique (Leppihalme 1997: 78–79). ou l'*exclusion* d'un certain nom ce qui veut dire que le nom ne sera pas du tout utilisé dans la traduction (Hermans 1988: 11–24).

Tableau 2. Les stratégies de traduction des noms selon Agafonov et al. (2016: 8)

Stratégie	Explication
Suppression	Quelques noms fonctionnent bien dans le texte source mais pas dans le texte cible. Ainsi, le/la traducteur/trice peut supprimer ces noms de la traduction. La suppression peut être faite partiellement.
Remplacement	Dans la traduction, le/la traducteur/trice remplace un certain nom par un autre nom
Prolongement	Dans certains cas, au niveau segmentaire. Le nom original est plus long que la traduction, ce qui rend la formation de la traduction du nom difficile. Ainsi, pour rendre le processus de traduction plus facile, il faut que le/la traducteur/trice ajoute des segments à la traduction du nom.
Signifiant phonétique	Dans certains cas, pour le nom du texte source, le/la traducteur/trice formule une traduction qui ressemble au nom du texte source au niveau phonétique.
L'emprunt	Dans certains cas, il est possible d'emprunter le nom du texte source au texte cible.
Traduction au niveau associatif	Pour la traduction du nom, le traducteur choisit un nom qui est similaire au niveau de l'association, comme chien > patte etc.
Traduction directe	Par exemple ; le nom de ville <i>Paris</i> est traduit <i>Pariisi</i>

1.9 Études antérieures sur la traduction des prénoms

Les thématiques sur lesquelles la recherche s'est concentrée sont le processus de traduction de prénom et les traditions de traduction de prénom dans différentes époques. Didem (2017 : 548) a étudié la traduction des noms du point de vue de la stratégie et le but. Selon Didem, toutes les stratégies de traduction de nom ont un effet différent et, soit améliorent ou affaiblissent la lisibilité du roman. Ainsi, pour diminuer le risque d'un roman illisible, avant de commencer le processus de traduction, le traducteur doit bien réfléchir pour décider quelles stratégies de traduction utiliser. Il n'y a pas un seul moyen de traduire les noms, parce que tous les noms ont leurs caractéristiques uniques et ainsi, exigent une solution particulière (Didem 2017 : 548)

Camara Aguilera (2014 : 51) a recherché la traduction des noms dans un contexte historique. Selon elle, la traduction de nom a connu trois tendances. Pendant la première tendance du 1920 à 1970, la traduction de prénom était traitée similairement au traduction de verbes. Pendant la deuxième tendance, du 1970 à 2020, l'emprunt était une stratégie de traduction de prénom la plus utilisée. (Camara Aguilera 2014 : 51)

Agnieszka Elsbieta Majcher (2017 : 134, 135) a également étudié les problèmes de traduction liés à la la traduction des noms. Selon elle, ces problèmes résultent souvent du fait que les noms sont totalement inventés par l'auteur et, partant, il est impossible de leur trouver les traductions dans les dictionnaires. Selon Majcher, les problématiques évoquent aussi au niveau de contexte : souvent, dans les romans, les noms inventés par l'auteur sont strictement liés au microculture représentée par l'auteur et ainsi, il est impossible de leur trouver traductions dans les dictionnaires (Agnieszka Elsbieta Majcher 2017 : 134, 135)

Rakova (2014: 63) recherche la traduction du nom dans un contexte historique mais ne fait pas de distinctions entre différentes tendances comme Camara Aguilera. Selon Rakova, du 1920-1980, en France, le politique a eu une influence sur la traduction des prénoms : certaines parties du nom n'étaient pas traduits. Selon Rakova, cela était dû au socialisme ; au socialisme fait partie un mode à penser selon lequel il y a traditions littéraires « forts » et « faibles » : les traditions littéraires « faibles » n'ont pas l'autorisation à être traduit (Rakova 2014: 63)

2.1 Les romans

Les romans que nous avons choisis dans notre mémoire de master sont tous des romans de l'enfance ou de l'adolescents. Nous avons choisi ce type de romans, parce que les romans de l'enfance de Roald Dahl sont plus pertinents dans notre recherche.

2.1.1 Charlie and the Chocolate factory

Edité chez Puffin books, Charlie and the Chocolate factory a été publié en anglais en 1964 (Dahl 1964, premier page). Le roman a été traduit en finnois deux fois ; une première fois, par Aila Nissinen en 1971 (Dahl 1971, premier page) et, une seconde fois par Marja Helanen, en 2019 (Dahl 2019, premier page). *Charlie et la Chocolaterie* a été traduit en français une fois, par Elisabeth Gaspar en 1966 (Dahl 1966, premier page). Charlie et la Chocolaterie raconte la vie d'un petit garçon, Charlie Bucket dont la famille est très pauvre. A cause de la pauvreté de sa famille, Charlie n'a l'autorisation de manger du chocolat qu'une seule fois par an. Tout va changer quand Willy Wonka va lui offrir la possibilité de faire une visite de sa fabrique de bonbons (Dahl 1964: 12, 18, 35–36, 38–39, 41–43, 49–51).

2.1.2 Matilda

Aussi édité chez *Puffin Books*, *Matilda* a été publié en anglais en 1983. Le roman a été traduit en finnois en 1990 par Eeva Heikkinen (Dahl 1990, premier page). Le roman a été traduit en français par Henri Robillot en 1988 (Dahl 1988, premier page). *Matilda* raconte la vie d'une petite fille intelligente que les adultes détestent sans la comprendre. A cause de cela, tout va mal chez Matilda, mais tout ira mieux quand Miss Honey finira par l'adopter (Dahl 1988: 13, 14–17, 137, 242–243).

2.1.3 James and the Giant Peach

Toujours édité chez *Puffin Books*, *James et la Grosse pêche* a été publié en 1961. Le roman a été traduit en finnois en 1995 par Kimmo Pietiläinen (Dahl 1995, premier page). Le roman a été traduit en français par Maxime Orange en 1967 (Dahl 1967, premier page). *James et la Grosse pêche* raconte la vie de James Henry Trotter, un garçon de 7 ans, dont les parents tue un rhinocéros dans le jardin zoologique de Londres. Après la mort de ses parents, James Henry Trotter change de résidence pour habiter chez Sponge et Spikey, qui sont des personnages méchants. Chez Sponge et Spikey, la vie de James Henry Trotter ne sera que souffrance. Tout changera pourtant quand, un jour, James finira par rencontrer un homme qui s'appelle Vieil Homme (Dahl 1961: 37–41, 152–53, 60, 111–114).

2.1.4 The BFG

Toujours édité chez *Puffin Books*, *Le BGG* a été publié en 1988. Le roman a été traduit en finnois, en 2002, par Tuomas Nevanlinna (Dahl 2002, nimiösivu). Le roman a été traduit en français, en 2013, par Camille Fabien (Dahl 2013, nimiösivu). Le BGG raconte la vie de Sophie, jeune fille orpheline qui vit dans un asile d'enfants à Londres. Pendant une nuit, BGG arrive dans l'asile et kidnappe Sophie pour l'emmener chez lui dans la *Terre de Gigantesques*. Là, Sophie et BGG vont décider d'éliminer les gigantesques mangeurs d'hommes (Dahl 1982: 129, 165–174).

3.1 Le matériel

Le matériel principal de notre mémoire de master consiste en tous les noms collectés dans les traductions françaises et finnoises de *Matilda*, *James et la grosse pêche*, *Charlie et la Chocolaterie*. Cela veut dire que nous avons collecté 358 noms dans chaque langue. Ces noms englobent tous les catégories présentées dans le mémoire de master : Prénom, nom commun, le « petit-nom », nom de la famille, nom culturelle, nom de l'honneur et nom de la nationalité.

3.2. Méthode de recherche

Notre méthode de recherche est la suivante : Nous avons analysé les méthodes de traduction de chaque nom selon les méthodes de traduction des noms que nous avons présentés dans le tableau 2 de notre mémoire de master

Ainsi, ces méthodes de traduction des noms sont l'emprunt, remplacement, l'exclusion et une traduction au niveau de la connotation. Nous l'avons fait en mettant, en un tableau, le nom anglais, les traductions française ou finnoise et la stratégie à partir de laquelle le nom a été traduit. Dans le chapitre de recherche de notre mémoire de master, nous avons expliqué et analysé les manières de traduire ces noms. À la fin du chapitre de recherche, nous avons comparé les manières de traduire les noms en français et en finnois. Après, nous avons calculé le nombre d'utilisation de chaque stratégie de traduction des prénoms par les traducteurs et, nous en avons fait des généralisations. Nous concluons que, dans le cadre des stratégies des noms présentés dans le tableau 2, les traducteurs ont utilisé une « marge de manœuvre ». Cela veut dire que, selon les exigences, les traducteurs ont fait de combinaisons de stratégies présentes dans le tableau 2.

3.3 Recherche

Nous avons fait quelques généralisations de la manière de traduction de traducteurs. Dans la traduction finnoise de *James and the giant peach*, Pietiläinen a utilisé beaucoup de l'emprunt et de la traduction directe. Cependant, dans plusieurs cas, Marja Helanen a utilisé de l'emprunt phonétique et de la traduction directe, parce que sa méthode de traduction était de traduire les noms à la manière « compacte ». Dans la traduction finnoise de *The BFG* Tuomas Nevanlinna a utilisé la traduction directe, parce que sa méthode de traduction était de « rebâtir » le discours personnel de Dahl. Eeva Heikkinen, Dans la traduction finnoise de *Matilda*, a utilisé seulement l'emprunt. Cela est parce que dans *Matilda*, il y a plusieurs noms empruntés de l'autres romanes. Ainsi, l'utilisation de l'emprunt serait la seule stratégie possible.

Les traducteurs francophones ont fait de différentes solutions : dans la traduction française de *Charlie and the chocolate factory* Elisabeth Gaspar a utilisé beaucoup de suppression. Cela est grâce au contexte difficilement traduisible en français. Maxime Orange et Camille Fabien ont traité les noms à la manière assez similaire que Gaspar. Ils ont utilisé beaucoup de suppression et de la traduction directe. Dans la traduction française de *Matilda*, Henri Robillot a traité les prénoms à la manière similaire que Heikkinen et, par mêmes raisons.

3.4. Résultats

Le but de ce mémoire de master était d'étudier comment les noms étaient traduits dans quatre romans de Roald Dahl. Au début de ce mémoire de master, nous avons présente deux questions de recherche.

La première question de recherche était de savoir, comment les traducteurs ont traduit les prénoms dans le corpus. La seconde question de recherche était de savoir quelles sont les différences entre les stratégies utilisées par les traducteurs/trices finnophones et francophones . À la première question de recherche j'ai eu la réponse que les traducteurs ont utilisé les stratégies de manière créative, mais au cadre des stratégies présentes dans le tableau 2. À ma seconde question de recherche, j'ai eu la réponse que les traducteurs finnois ont utilisé le remplacement plus souvent que les traducteurs francophones. Les traducteurs francophones ont utilisé la suppression et l'emprunt plus souvent que les traducteurs finnois. À la base des réponses obtenues à mes questions de recherche, je peux tirer la conclusion que, en traduisant les prénoms, les traducteurs peuvent agir de façon créative mais, dans le cadre de certaines stratégies.

3.5. Sujets pour une recherche future

Ce sujet donne beaucoup de matériel pour les recherches futures. La recherche peut être augmentée, par exemple, en recherchant la traduction de noms dans différentes retraductions finnoises de *Charlie et la chocolaterie*. En plus de cela, il serait possible de comparer les traductions des noms entre les adaptations cinématographiques de romans et les romans eux-mêmes.

